

Sociaal-Economische
Raad Curaçao

Aan de Minister-president,
Minister van Algemene Zaken,
Dhr. G. S. Pisas
Fort Amsterdam
Alhier.

Datum: Willemstad, 16 juni 2021

Ref.nr.: 054/2021-SER

Betreft: SER-Verkenning *'De bijdrage van migrantenpopulaties aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao'*

Excellentie,

Gaarne vragen wij hierbij uw aandacht voor het volgende.

Op 11 juni 2021 heeft de Sociaal-Economische Raad (SER), met inachtneming van het bepaalde in artikel 2, derde lid¹, van de Landsverordening regelende de instelling, inrichting, samenstelling en bevoegdheid van een Sociaal Economische Raad (A.B. 2010, no. 87, bijlage p, zoals gewijzigd bij P.B. 2017, no. 70) een verkenning vastgesteld getiteld: *'De bijdrage van migrantenpopulaties aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao.'* (ref.nr. 054/20-21-SER).

Deze verkenning is de tweede van een reeks van verkenningen in de serie 'Migratie en Sociaaleconomische Ontwikkeling Curaçao' en is gebaseerd op een door de SER uitgevoerd onderzoek naar de bijdrage die migranten leveren aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao.

De eerste verkenning 'De Toekomst van de AOV' is gepubliceerd in maart 2020.² In deze eerste verkenning is de financiële houdbaarheid van de Algemene Ouderdomsverzekering (hierna: de AOV) geanalyseerd met gebruikmaking van verschillende toekomstige migratiescenario's. Een belangrijke bevinding van de in het onderzoek gemaakte projecties is dat legale immigratie als een remmende factor werkt ten aanzien van de toenemende onhoudbare financiële situatie van het AOV-stelsel. Tevens komt uit de projecties naar voren dat het nemen van maatregelen die gericht zijn op het meer toekomstbestendig maken van het pensioenstelsel geen uitstel meer dulden.

In onderhavige verkenning wordt vanuit een historisch perspectief, waarbij gekeken wordt naar de verschillende migrantenpopulaties op Curaçao, de basis gelegd voor beleidsaanknopingspunten rond het thema migratie en sociaaleconomische ontwikkeling. De derde verkenning in de serie sluit hierop aan en gaat in bredere zin in op de bijdrage van immigratie aan de economische ontwikkeling van Curaçao en biedt aanknopingspunten voor verdere beleidsontwikkeling op het gebied van migratie, arbeidsmarkt en onderwijs.

¹ Dit artikellid schrijft voor dat de Raad eveneens uit eigen beweging de regering of de Staten van advies kan dienen over onderwerpen van sociaaleconomische aard, alsmede de uitvoering van deze landsverordening.

² SER-Verkenning: *De toekomst van de AOV op Curaçao; een vergelijking tussen verschillende migratiescenario's*, maart 2020. Ref.nr. 036/2020-SER.

Ansinghstraat 15-17
Willemstad, Curaçao
T: (+5999) 461-5406/5328

www.ser.cw

Sociaaleconomische vraagstukken gerelateerd aan migratie hebben al geruime tijd de aandacht van de SER. In mei 2019 organiseerden SER Aruba, SER Curaçao en SER Sint Maarten gezamenlijk een tweedaags symposium *'Migration and Socioeconomic Development, Policy Challenges and Options'* op Curaçao. Het symposium heeft de vele kanten van migratie, en arbeidsmigratie in het bijzonder, belicht. Het symposium heeft waardevolle inzichten, kennis en netwerken opgeleverd, die van belang zijn voor verdere beleidsontwikkeling op het gebied van arbeidsmigratie.

Centraal daarin staat het inzicht dat arbeidsmigratiebeleid in samenhang met de beleidsvelden arbeidsmarkt en onderwijs, en bevolkingsbeleid moet worden gezien. Integraliteit, consistentie en effectiviteit van beleid zijn hierbij essentiële uitgangspunten.

Binnen een dergelijk integraal beleidskader dienen uitdagingen en kansen van (arbeids)migratie zo goed mogelijk afgewogen te worden tegen de achtergrond van de behoefte en draagkracht van de Curaçaose samenleving.

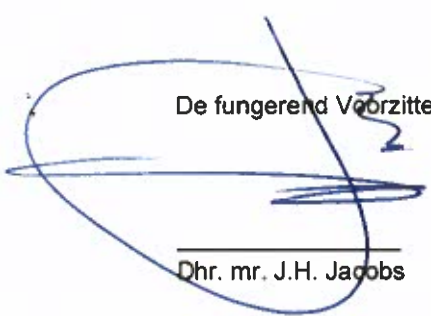
Met onderhavige technische verkenning wil de SER een vervolgbijdrage leveren aan de discussie over de beleidsopties omtrent migratie en sociaaleconomische ontwikkeling. Geanalyseerd wordt in welke mate verschillende migrantenpopulaties bijdragen aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao. Deze analyse steunt grotendeels op de data uit de laatste census van het Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao (CBS) in 2011, aangevuld met data over de periode 2014-2018.

De publicatie van deze verkenning was oorspronkelijk gepland vlak na de publicatie van de eerste verkenning in maart 2020. Echter gedurende het hele jaar 2020 heeft de SER een uitzonderlijk hoog aantal adviesverzoeken ontvangen van zowel de regering als van de Staten. Daarbij had, vanwege de situatie als gevolg van de Covid-19 crisis, een groot aantal adviesverzoeken vanuit de regering een spoedeisend karakter. Om voornoemde redenen is de publicatie van onderhavige verkenning en van de overige verkenningen vooruit geschoven.

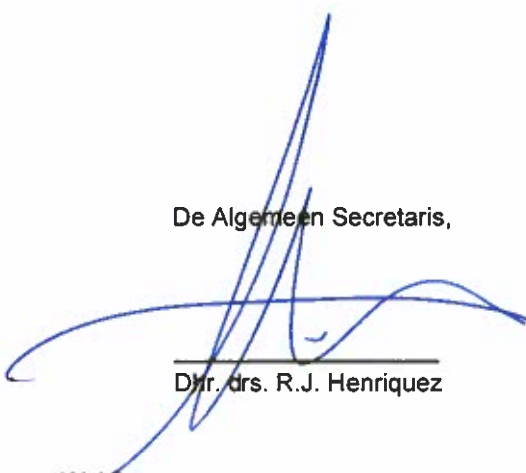
Voor een inhoudelijke uiteenzetting wordt verwezen naar bijgevoegde verkenning.

Namens de Sociaal-Economische Raad,

De fungerend Voorzitter,

Dhr. mr. J.H. Jacobs

De Algemeen Secretaris,

Dhr. drs. R.J. Henriquez

cc.: De Minister van Financiën
De Minister van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn
De Minister van Economische Ontwikkeling
De Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport
De Minister van Justitie
De Minister van Bestuur, Planning en Dienstverlening
De Minister van Gezondheid, Milieu en Natuur
De Minister van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning

Het Centraal Bureau voor de Statistiek

Verkenning

‘De bijdrage van migrantenpopulaties aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao’

JUNI 2021

REF.NR. 054/2021-SER

Deskundig Onafhankelijk Verbindend

DE BIJDRAGE VAN MIGRANTENPOPULATIES AAN DE SOCIAALECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN CURAÇAO

Verkenning no. 2 in de reeks van SER-Verkenningen in de serie 'Migratie en
Sociaaleconomische Ontwikkeling Curaçao'

Sociaal-Economische Raad

De Sociaal-Economische Raad (SER) is een vast college van advies met als taak de regering en de Staten te adviseren over het te voeren sociaaleconomisch beleid, aangelegenheden van sociaaleconomische aard en over wettelijke regelingen van sociaaleconomische aard.

Richtinggevend bij de advisering door de SER is het hanteren van een breed welvaartsbegrip waarbij het niet alleen gaat om materiële vooruitgang, maar ook om aspecten van sociaal welzijn en een goede kwaliteit van de leefomgeving, kortom een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

De SER streeft daarbij naar kwaliteit en draagvlak: hoge deskundigheid in combinatie met breed gedragen overeenstemming en steun in de samenleving.

Dat kan door in tripartiete vorm – werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers en onafhankelijke leden – te discussiëren over beleid en beleidsvoornemens van de regering en daarover gevraagd en ongevraagd te adviseren.

Diverse maatschappelijke organisaties krijgen ook een luisterend oor bij de SER; afhankelijk van het onderwerp ter advisering, worden deze organisaties op uitnodiging van de SER gevraagd hun deskundigheid in te brengen.

Actuele informatie over de samenstelling en de werkzaamheden van de SER, adviezen, persberichten en het laatste nieuws zijn te vinden op de website van de SER.

Sociaal-Economische Raad
Ansinghstraat 15-17
Willemstad, Curaçao
T (+5999) 461 5406 / 5328
E info@ser.cw
www.ser.cw

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding.

Inhoudsopgave

1.	Introductie.....	2
1.1	Doel van verkenning.....	2
1.2	Definities.....	3
1.3	Aandeel eerste en tweede generatie migrant	4
1.4	Migratie tussen 1915-2011.....	4
2.	Arbeidsmarkt en migratie	6
2.1	Introductie.....	6
2.2	Algemeen	6
2.3	Eerste generatie migranten	8
2.3.1	Eerste generatie migranten: werkenden per leeftijdsgroep	11
2.3.2	Tweede generatie migranten.....	19
2.3.3	Vergelijking tussen generaties migranten	21
2.4	Bevindingen.....	22
3.	Inkomen en migratie.....	24
3.1	Introductie.....	24
3.1.1	Definities.....	24
3.2	Algemeen	25
3.3	Eerste generatie migranten	26
3.3.1	Inkomens migrantenpopulaties per land van herkomst.....	28
3.3.2	Beroepsgroepen en inkomen	29
3.4	Tweede generatie migranten.....	33
3.4.1	Inkomens migrantenpopulaties per land van herkomst.....	34
3.4.2	Vergelijking inkomens tussen migrantengeneraties.....	36
3.5	Bevindingen.....	37
4.	Opleidingsniveau en migratie	41
4.1	Introductie.....	41
4.2	Algemeen	41
4.3	Migrantenpopulatie per afkomst.....	44
4.3.1	Globaal overzicht.....	44
4.3.2	Gedetailleerd overzicht.....	45
4.3.3	Leeftijdsopbouw.....	49

4.4	Bevindingen.....	51
5.	Inkomen en opleidingsniveau.....	54
6.	Migratie in de periode 2014-2018	56
6.1	Introductie.....	56
6.2	Algemeen	56
6.3	Migratie Aruba, Bonaire en Sint Maarten	56
6.4	Migratie Caribisch gebied.....	58
6.5	Zuid-Amerika	59
6.6	Migratie Azië.....	60
6.7	Nederland.....	61
6.8	Migratietrends 2014-2018 samengevat.....	62
	Literatuurlijst	63

1. Introductie

1.1 Doel van verkenning

Dit rapport is de tweede verkenning van een reeks van verkenningen in de serie 'Migratie en Sociaaleconomische Ontwikkeling Curaçao'. De eerste verkenning 'De Toekomst van de AOV' is gepubliceerd in maart 2020.¹ In deze eerste verkenning is de financiële houdbaarheid van de Algemene Ouderdomsverzekering (hierna: de AOV) geanalyseerd met gebruikmaking van verschillende toekomstige migratiescenario's. Een belangrijke bevinding van de in het onderzoek gemaakte projecties is dat legale immigratie als een remmende factor werkt ten aanzien van de toenemende onhoudbare financiële situatie van het AOV-stelsel. Tevens komt uit de projecties naar voren dat het nemen van maatregelen die gericht zijn op het meer toekomstbestendig maken van het pensioenstelsel geen uitstel meer dulden.

Onderhavige verkenning is gebaseerd op een door de Sociaal-Economische Raad (hierna: SER) uitgevoerd onderzoek naar de bijdrage die migranten leveren aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao. Hierbij wordt vanuit een historisch perspectief, waarbij gekeken wordt naar de verschillende migrantenpopulaties op Curaçao, de basis gelegd voor beleidsaanknopingspunten rond het thema migratie en sociaaleconomische ontwikkeling. De derde verkenning in de serie sluit hierop aan en gaat in bredere zin in op de bijdrage van immigratie aan de economische ontwikkeling van Curaçao en biedt aanknopingspunten voor verdere beleidsontwikkeling op het gebied van migratie, arbeidsmarkt en onderwijs.

Sociaaleconomische vraagstukken gerelateerd aan migratie hebben al geruime tijd de aandacht van de SER. In mei 2019 organiseerden de SER'en van Aruba, Curaçao en Sint Maarten gezamenlijk het druk bezochte tweedaags symposium '*Migration and Socioeconomic Development, Policy Challenges and Options*' op Curaçao. Het symposium heeft de vele kanten van migratie, en arbeidsmigratie in het bijzonder, belicht. Voor uitgebreidere informatie, inclusief de presentaties en een samenvatting hiervan, de verslagen van de breakout-sessies en visueel materiaal, wordt verwezen naar de website van SER Curaçao (ser.cw).

Tijdens het symposium is gewezen op het belang en de noodzaak van arbeidsmigratie voor een duurzame sociaaleconomische ontwikkeling van de landen. Tevens zijn de uitdagingen die arbeidsmigratie met zich mee brengt onder de aandacht gebracht. Specifiek is ingegaan op het beleid dat met betrekking tot migratie kan of moet worden gevoerd, zowel op de korte, middellange als lange termijn, en waar met name op gelet moet worden bij het maken van dit beleid. Het symposium heeft dan ook waardevolle inzichten, kennis en netwerken opgeleverd, die van belang zijn voor verdere beleidsontwikkeling op het gebied van arbeidsmigratie. Centraal hierin staat het inzicht dat arbeidsmigratiebeleid in samenhang met de beleidsvelden arbeidsmarkt en onderwijs, en bevolkingsbeleid moet worden gezien. Integraliteit, consistentie en effectiviteit van beleid zijn hierbij essentiële uitgangspunten. Binnen een dergelijk integraal beleidskader dienen uitdagingen en kansen van (arbeid)migratie zo goed mogelijk afgewogen te worden tegen de achtergrond van de behoefte en draagkracht van de Curaçaose samenleving.

¹ SER-Verkenning: *De toekomst van de AOV op Curaçao; een vergelijking tussen verschillende migratiescenario's*, maart 2020. Ref.nr. 036/2020-SER.

Met onderhavige technische verkenning wil de SER een vervolgbijdrage leveren aan de discussie over de beleidsopties omtrent migratie en sociaaleconomische ontwikkeling. Geanalyseerd wordt in welke mate verschillende migrantenpopulaties bijdragen aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Curaçao. Deze analyse steunt grotendeels op de data uit de laatste census van het Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao (hierna: CBS) in 2011, aangevuld met data over de periode 2014-2018.

De publicatie van deze verkenning was oorspronkelijk gepland vlak na de publicatie van de eerste verkenning in maart 2020. Echter gedurende het hele jaar 2020 heeft de SER een uitzonderlijk hoog aantal adviesverzoeken ontvangen van zowel de regering als van de Staten. Daarbij had, vanwege de situatie als gevolg van de Covid-19 crisis, een groot aantal adviesverzoeken vanuit de regering een spoedeisend karakter. Om voornoemde redenen is de publicatie van onderhavige verkenning en van de overige verkenningen vooruit geschoven.

Voor een goed begrip van de gehanteerde begrippen worden in de volgende paragraaf de gehanteerde begrippen gedefinieerd.

1.2 Definities

In deze verkenning worden onderstaande begrippen als volgt gedefinieerd:

<i>Totale bevolking Curaçao:</i>	deze groep is opgebouwd uit eerste generatie migranten, tweede generatie migranten en niet-migranten. ²
<i>Eerste generatie migrant:</i>	persoon die in een ander land is geboren en op een bepaald moment in zijn of haar leven is geëmigreerd naar Curaçao, los van burgerschap. ³
<i>Tweede generatie migrant:</i>	persoon die op Curaçao is geboren, waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren en een eerste generatie migrant is. ⁴
<i>Niet-migrant:</i>	persoon die niet valt onder het begrip eerste of tweede generatie migrant.
<i>Curaçao geboren:</i>	deze groep is opgebouwd uit alle mensen geboren op Curaçao (dus niet-migranten en tweede generatie migranten).
<i>Land van herkomst:</i>	geboorteland van de eerste generatie migrant. Bij de tweede generatie wordt naar land van herkomst van de moeder gekeken. Als dit Curaçao is, wordt naar land van herkomst van de vader gekeken. ⁵
<i>Migrantenpopulatie:</i>	omvat alle migranten uit hetzelfde land van herkomst.

² In sommige gevallen wordt deze term versimpeld tot alleen 'Curaçao'.

³ Ter Bals, 2014.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

1.3 Aandeel eerste en tweede generatie migrant

In 2011 bestond 24 procent van de populatie van Curaçao uit eerste generatie migranten.⁶ Dus bijna een kwart van de bevolking is buiten Curaçao geboren en tijdens hun leven verhuisd richting het eiland. Daarnaast is 18 procent van de populatie van Curaçao in 2011 een tweede generatie migrant. Een tweede generatie migrant is een persoon die op Curaçao is geboren en waarvan ten minste één van de ouders een eerste generatie migrant is. Dit betekent dat in 2011 bijna de helft (42 procent) van de populatie uit eerste of tweede generatie migranten bestond.

Eén van de vragen rond het thema migratie betreft de vraag in hoeverre migranten positief of negatief bijdragen aan de sociaaleconomische ontwikkeling van een land. In deze verkenning is deze vraag onderzocht door een analyse te maken van de arbeidsmarktsituatie, het inkomensniveau en het hoogst gevolgde opleidingsniveau van immigranten. In deze verkenning wordt eveneens specifiek per migrantenpopulatie naar deze drie onderwerpen gekeken.

Vervolgens worden deze data vergeleken met dezelfde data voor niet-migrant in Curaçao. Het resultaat van deze vergelijking geeft een beeld van de positieve en negatieve bijdragen die verschillende migrantenpopulaties aan de economie van Curaçao in 2011 en in de laatste vijf jaar leverden.⁷

In de hierop volgende derde verkenning wordt een aantal van de uitkomsten van onderhavige verkenning gebruikt om, in combinatie met de resultaten van internationaal onderzoek, te verkennen welke potentiële bijdrage immigranten aan de economie van Curaçao kunnen leveren. Ook worden in deze derde verkenning drijfveren voor immigratie in het algemeen en specifiek ten aanzien van Curaçao onderzocht. In de derde verkenning wordt eveneens onderzocht in hoeverre immigratiebeleid zoals opgesteld door de *Organisation for Economic Co-operation and Development* (hierna: OECD) en de *International Labour Organization* (hierna: ILO) relevant is voor Curaçao.⁸

1.4 Migratie tussen 1915-2011

In deze paragraaf wordt een korte historie gegeven van migratiestromen in de periode: 1916 (vestiging van Shell) tot 2011 (bevolkingscensus 2011).

Na de opening van de Shell-raffinaderij op Curaçao in 1916⁹ vond er veel migratie naar het eiland plaats. Hierbij ging het vooral om arbeidskrachten afkomstig uit het huidige Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba), Aruba, Sint Maarten, de Britse en Franse Cariben, Venezuela en Suriname.¹⁰ Leidinggevende posities werden vooral ingevuld door migranten uit Nederland. Vanwege deze immigratiegolf groeide de bevolking op indrukwekkende wijze van 40 duizend aan het begin van de 20^e

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao.

⁷ Ibidem.

⁸ OECD/ILO. How immigrants contribute to developing countries' economies, OECD Publishing, Paris, 2018.

⁹ Shell luidde de industrialisatie in, er kwamen grote industrieterreinen en diverse grote bedrijven, wat de aanblik van het eiland drastisch veranderde.

¹⁰ Oostindie, 2016.

eeuw naar 130 duizend in 1960.¹¹ Ook was de opening van de Shell-raffinaderij het begin van de immigratie van Portugezen uit Madeira. Oorspronkelijk kwamen zij voor raffinaderij-gerelateerde banen, maar na de jaren vijftig van de 20^e eeuw ook voor andere banen waarvoor geen lokaal aanbod was, zoals de akker- en tuinbouw.¹²

In de periode daarna, tussen 1970 en 1990, schommelt de bevolking van Curaçao rond de 150 duizend inwoners. Als gevolg van een economische neergang neemt de bevolking tussen 1990 en 2000 sterk af: van 150 duizend naar 130 duizend inwoners. Veel van deze emigranten vertrekken naar Nederland. Tussen 2001 en 2015 herstelt de bevolkingsgraad zich weer tot 150 duizend, voornamelijk door immigratie. De komst van deze migranten hangt samen met de sterke groei in de toeristische sector. Het gaat hierbij vooral om migranten uit de regio (hoofdzakelijk uit de Dominicaanse Republiek, Colombia, Venezuela, Haïti, Jamaica en Suriname).¹³ Er kan gesproken worden van een zogeheten vervangingsmigratie, waarin Curaçaoënaars naar Nederland vertrokken en migranten uit de regio richting Curaçao kwamen.¹⁴

Deze laatste trend van vervangingsmigratie heeft ervoor gezorgd dat een flink deel van de Curaçaose bevolking eerste of tweede generatie migrant is.

¹¹ Ibidem.

¹² Do Rego, 2014.

¹³ Dinmohammed 2015.

¹⁴ Oostindie, 2016.

2. Arbeidsmarkt en migratie

2.1 Introductie

In dit hoofdstuk wordt de arbeidsmarktsituatie van de eerste en tweede generatie migranten in Curaçao in 2011 nader geanalyseerd. De arbeidsmarktsituatie van eerste en tweede generatie migranten wordt vergeleken met de arbeidsmarktsituatie van niet-migranten. Tevens wordt de arbeidsmarktsituatie van migranten gedifferentieerd naar land van herkomst. Het doel van deze analyse is om inzicht te verkrijgen in de mate waarin migrantengroepen met verschillende landen van herkomst een bijdrage leveren aan de economie van Curaçao. Ten behoeve van deze analyse worden de gegevens uit de bevolkingscensus uit 2011 van het CBS gebruikt.

Om inzicht te verkrijgen in de mate waarin verschillende migrantenpopulaties bijdragen aan de economie wordt allereerst gekeken naar het aantal arbeidskrachten uit deze populaties op de arbeidsmarkt. Ten behoeve hiervan is het percentage werkenden per migrantenpopulatie van 15 jaar en ouder weergegeven. De tweede set aan data betreft het werkloosheidspercentage per migrantenpopulatie.

2.2 Algemeen

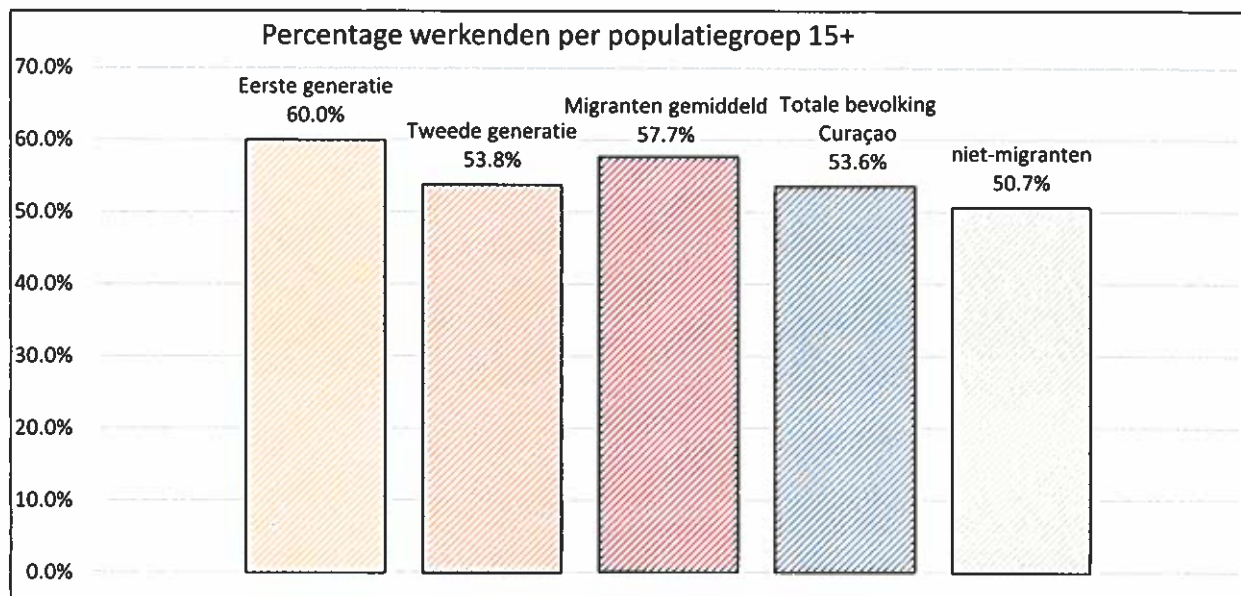
De omvang van de eerste generatie migranten, tweede generatie migranten en niet-migranten is weergegeven in tabel 2.1, gedifferentieerd naar het aandeel van 15 jaar en ouder per populatiegroep.

Populatiecijfers 2011			
Groep	Totaal aantal	Bevolking 15+	Aandeel 15+
Eerste generatie migranten	35.647	31.148	87,4%
Tweede generatie migranten	27.101	19.039	70,3%
Niet-migranten	87.815	70.981	80,8%
Totale bevolking Curaçao	150.563	121.168	80,5%

Tabel 2.1: Populatiecijfers voor eerste en tweede generatie migranten, niet-migranten en totale bevolking van Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER op basis van data van het CBS, Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

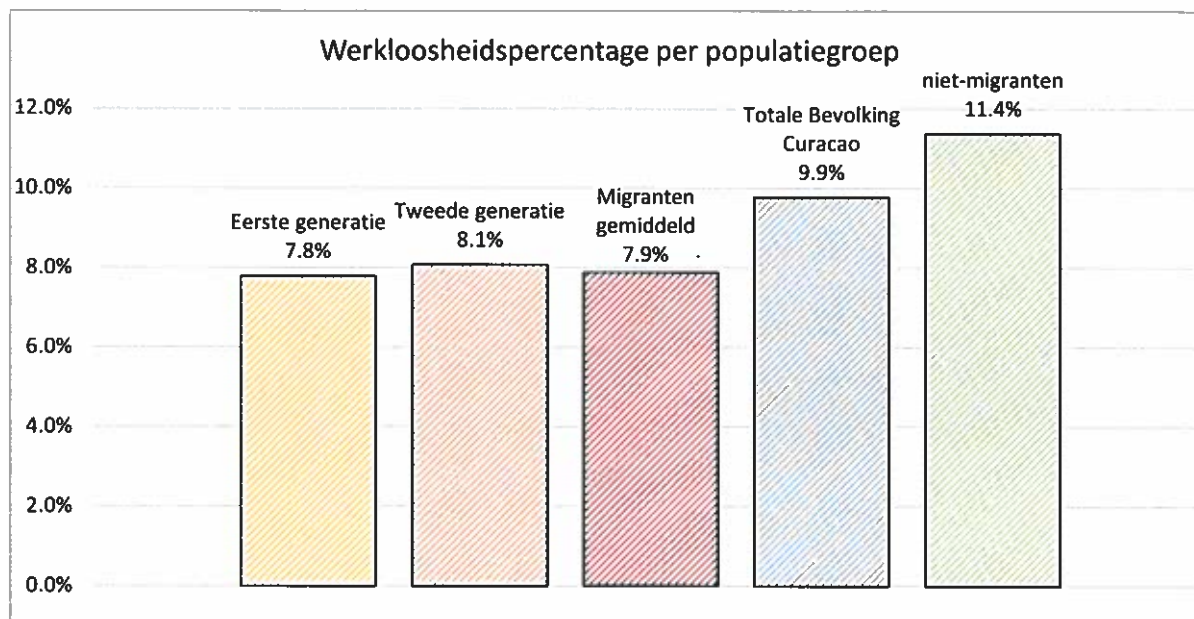
Tabel 2.1 laat zien dat het aandeel 15+ in de populatie eerste generatie migranten aanzienlijk hoger is dan het aandeel 15+ in de tweede generatie migranten en tevens hoger dan het aandeel 15+ in de populatiegroep niet-migranten. Het aandeel 15+ in de tweede generatie migranten is daarentegen aanzienlijk lager dan het aandeel 15+ in de populatiegroep niet-migranten.

Om een indruk te geven van de arbeidsmarktsituatie van eerste en tweede generatie migranten ten opzichte van de totale Curaçaose bevolking en ten opzichte van niet-migranten is in figuur 2.1 het percentage werkenden per populatiegroep van 15 jaar en ouder weergegeven. Hieruit blijkt dat eerste generatie migranten het hoogste percentage werkenden in hun bevolking 15+ hebben (60 procent). Tweede generatie migranten hebben een percentage werkenden van 53,8 procent in hun populatie 15+ en voor niet-migranten is dit percentage 50,7 procent. Voor beide groepen migranten ligt het percentage dus hoger dan voor de populatie niet-migranten.

Figuur 2.1: Percentage werkenden per populatie groep 15+ van eerste en tweede generatie migranten, totale bevolking van Curaçao en niet-migranten in 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 2.2 is voor dezelfde groepen het werkloosheidspercentage weergegeven. Figuur 2.2 laat het tegenovergestelde van figuur 2.1 zien. Niet-migranten hebben het hoogste werkloosheidspercentage (11,4 procent). Het werkloosheidspercentage onder migranten is gemiddeld een stuk lager (7,9 procent). Dit gemiddelde bestaat uit 7,8 procent voor eerste generatie migranten en 8,1 procent voor tweede generatie migranten.

Figuur 2.2: Werkloosheidspercentage in Curaçao voor eerste en tweede generatie migranten, gemiddelde van migranten, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

Uit bovenstaande figuren blijkt dat zowel eerste als tweede generatie migranten beter presteren ten aanzien van het aandeel werkenden in hun bevolking van 15 jaar en ouder. Dit geldt ook voor het werkloosheidspercentage. In de volgende paragrafen wordt de arbeidsmarktsituatie van de eerste generatie migranten en de tweede generatie migranten nader onderzocht. Ook wordt het verschil tussen deze generaties geanalyseerd.

2.3 Eerste generatie migranten

In tabel 2.2 is de eerste generatie migranten per land van herkomst weergegeven.

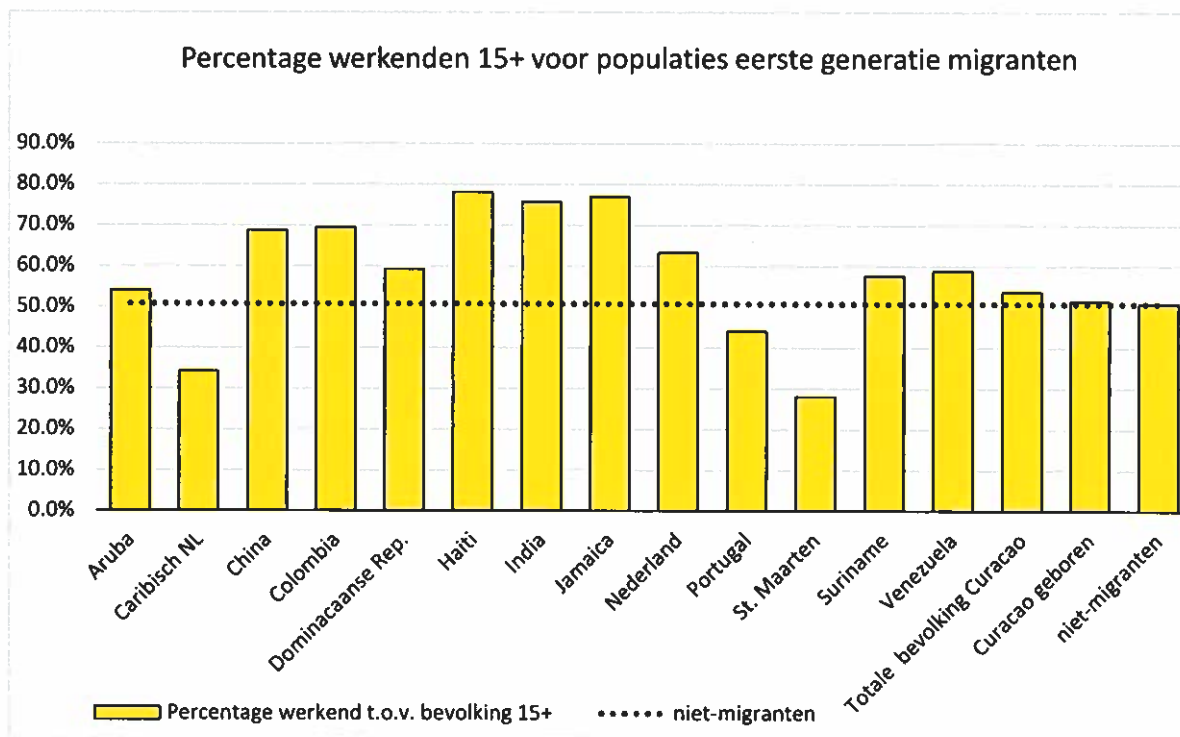
Populatiecijfers eerste generatie migranten populaties per land van herkomst		
<i>Eerste generatie migrantenpopulatie:</i>	<i>Populatie</i>	<i>Bevolking 15+</i>
Aruba	1,616	1,522
Caribisch Nederland	1,861	2,101 ¹⁵
China	569	543
Colombia	4,537	4,139
Dominicaanse Republiek	5,405	5,115
Haïti	1,862	1,788
India	603	573
Jamaica	1,230	1,136
Nederland	8,988	6,329
Portugal	869	863
Sint Maarten	473	412
Suriname	1,770	1,637
Venezuela	1691	1,490
Totale bevolking Curaçao	150,563	121,168
Niet-migranten	87,815	70,981

Tabel 2.2: Populatiecijfers voor eerste generatie migrantenpopulaties en de bevolking van Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

¹⁵ Fout in data, deelpopulatie kan immers niet hoger zijn dan totale populatie.

In 2011 zijn de grootste eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Colombia, de Dominicaanse Republiek en Nederland. De kleinste eerste generatie migrantenpopulaties zijn die afkomstig uit China, India en Sint Maarten.

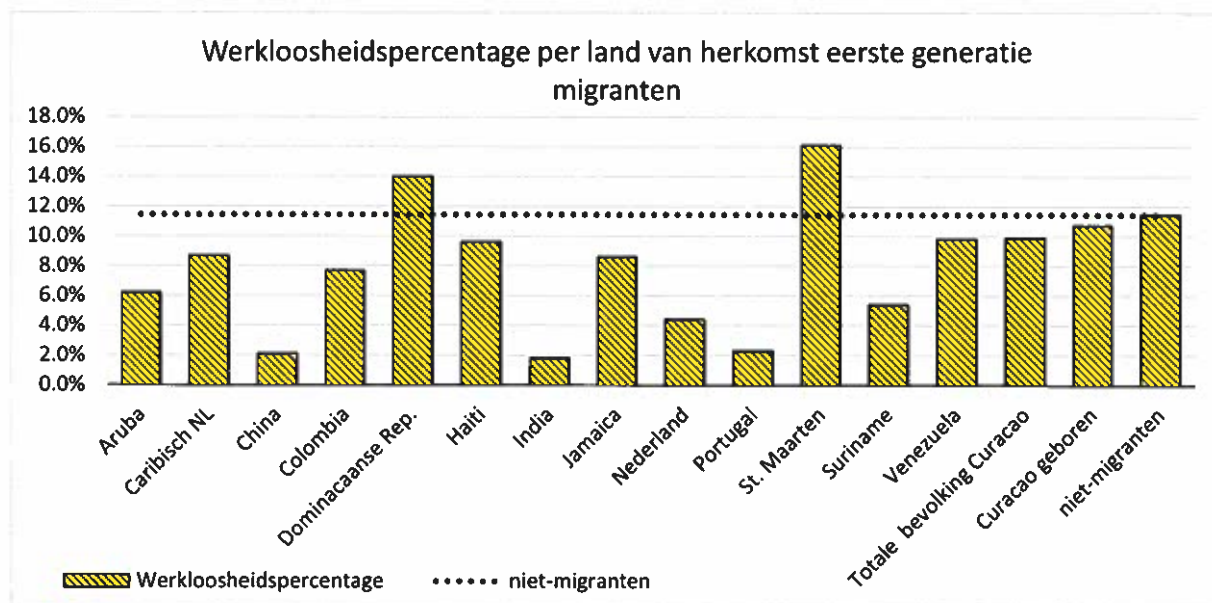
In figuur 2.3 is voor de eerste generatie migranten het percentage werkenden in elke migrantenpopulatie (gedifferentieerd naar land van herkomst) van 15 jaar en ouder weergegeven en vergeleken met het percentage werkenden in de niet-migranten bevolking van 15 jaar en ouder. Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland, Sint Maarten en Portugal hebben een lager percentage werkenden 15+ dan niet-migranten. Vooral voor de migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland en Sint Maarten ligt het percentage werkenden van 15+ laag (34,1 procent en 27,9 procent). Voor de eerste generatie migrantenpopulatie uit Portugal ligt het percentage met 43,9 procent iets lager dan voor niet-migranten (50,7 procent). Het percentage werkenden van 15+ is het hoogst voor de migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti, India en Jamaica. Voor de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit deze landen ligt het percentage hoger dan 75 procent.

Figuur 2.3: Percentage werkenden 15+ voor eerste generatie migrantenpopulaties, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 2.4 is het werkloosheidspercentage voor de eerste generatie migrantenpopulaties weergegeven. Het werkloosheidspercentage van eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek (14 procent) en Sint Maarten (16 procent) ligt hoger dan het percentage van niet-migranten (11 procent). Vooral het werkloosheidspercentage van de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit

Sint Maarten is interessant aangezien zij ook het laagste percentage werkenden van 15+ hebben. Voor deze migrantenpopulatie is het dus moeilijker om een baan te vinden.

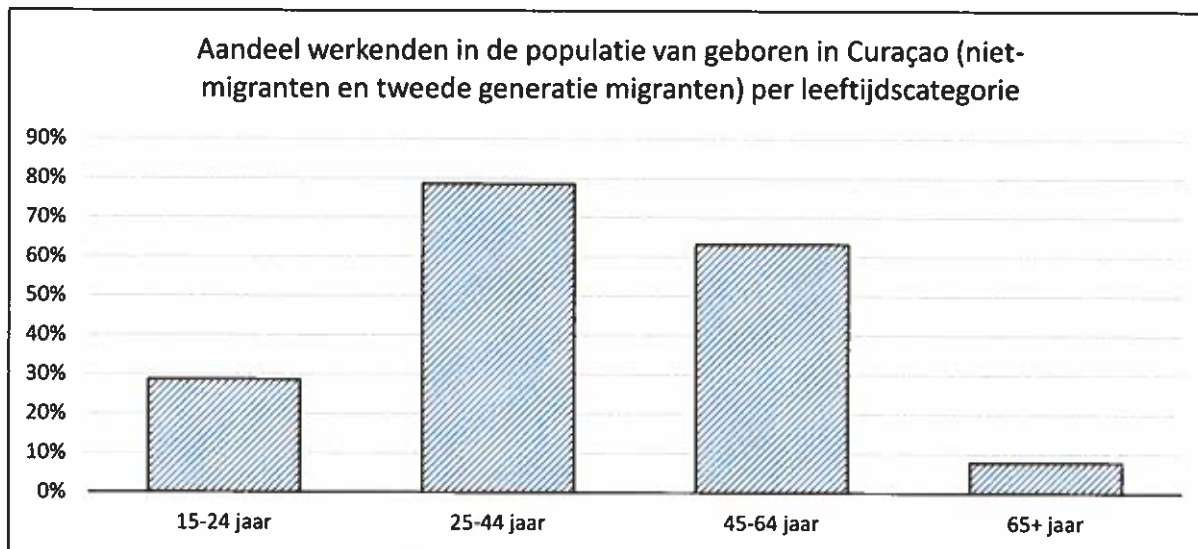
Figuur 2.4: Werkloosheidspercentage in Curaçao voor eerste generatie migrantenpopulaties, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

Voor eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit China, India of Portugal ligt het werkloosheidspercentage het laagst (minder dan 2,5 procent). Daarnaast ligt voor alle overgebleven migrantenpopulaties het werkloosheidspercentage onder het werkloosheidspercentage van niet-migranten. Een verklaring voor de lage werkloosheidspercentages bij eerste generatie migranten kan zijn dat migranten die hier graag willen werken maar geen werk kunnen vinden terugkeren naar het land van herkomst of migreren naar een ander land. Daarnaast is het ook mogelijk dat alleen migranten met een hogere kans op een baan besluiten te vertrekken naar Curaçao. Dit is een vorm van zelfselectie. Tot slot kan de oorzaak ook liggen in de samenstelling van de populatie. Over het algemeen ligt het percentage werkenden hoger in populaties van middelbare leeftijd dan in populaties met een hoog aandeel ouderen of jongeren in verband met pensioen en scholing. Hier wordt in de volgende paragraaf op teruggekeken.

2.3.1 Eerste generatie migranten: werkenden per leeftijdsgroep

In figuur 2.5 is het aandeel werkenden per leeftijdsgroep weergegeven voor de in Curaçao geboren bevolking.¹⁶ Het valt op dat het percentage werkenden sterk verschilt tussen leeftijdsgroepen.

¹⁶ Deze groep bestaat dus uit niet-migranten en tweede generatie migranten. Wegens niet beschikbare data kunnen deze niet los worden gekoppeld.

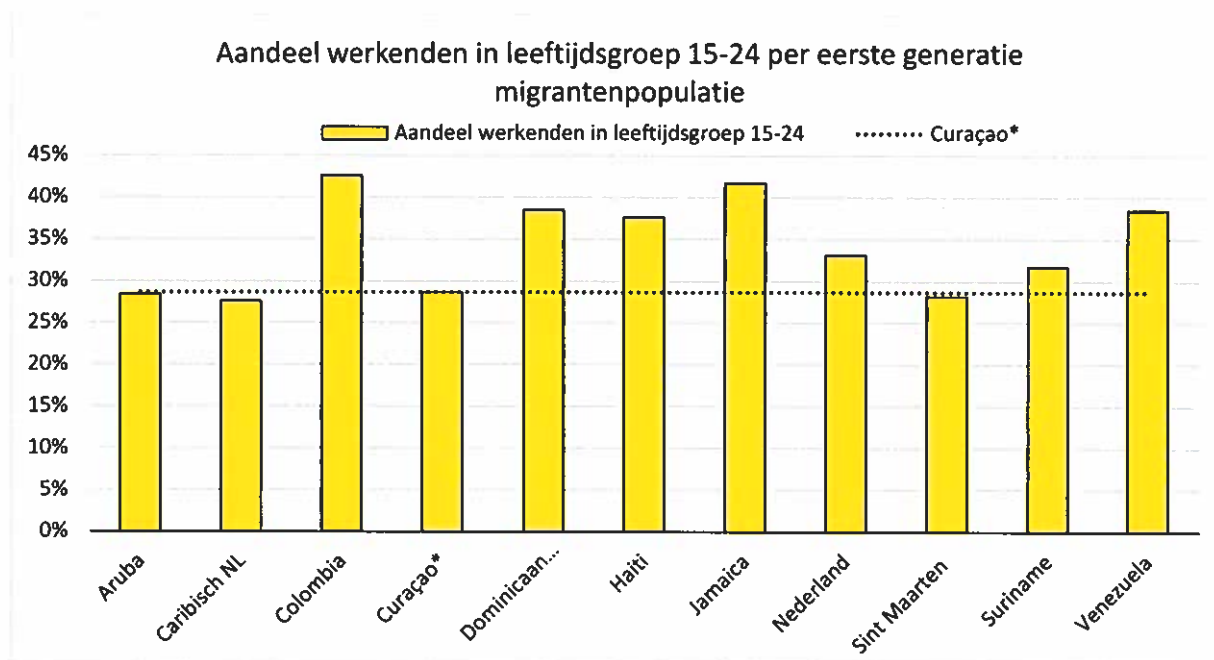
Figuur 2.5: Het aandeel werkenden per leeftijdscategorie voor de bevolking geboren in Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v CBS-bevolkingscensus (2011).

Tot zover is er, op 15+ na, geen rekening gehouden met de leeftijdsopbouw van de eerste generatie migrantenpopulaties. Een oververtegenwoordiging van de leeftijdsgroep 25-44 jaar binnen een migrantenpopulatie kan leiden tot een gemiddeld hoger percentage werkenden in deze migrantenpopulatie in vergelijking met niet-migranten. Door te onderzoeken wat voor eerste generatie migrantenpopulaties het percentage werkenden binnen de leeftijdsgroepen 15-24, 25-44, 45-64 en 65+ is kan een vergelijking met de in Curaçao geboren bevolking – zoals in figuur 2.5 weergegeven – worden gemaakt. Hiertoe is in tabel 2.3 de leeftijdsopbouw van de eerste generatie migrantenpopulaties, die in deze paragraaf behandeld worden, weergegeven.

Leeftijdsofbouw van eerste generatie migranten populaties				
Eerste generatie migrantenpopulatie	15-24 jaar	25-44 jaar	45-64 jaar	65+ jaar
Aruba	88	303	795	336
Caribisch Nederland	174	364	598	965
Colombia	554	1,925	1,453	207
Dominicaanse Republiek	647	2,174	1,887	407
Haïti	186	987	574	41
Jamaica	199	516	401	20
Nederland	1,181	2,402	2,017	729
Sint Maarten	128	78	33	173
Suriname	161	550	522	404
Venezuela	242	707	401	140
Geboren in Curaçao	15,435	24,552	33,371	16,026

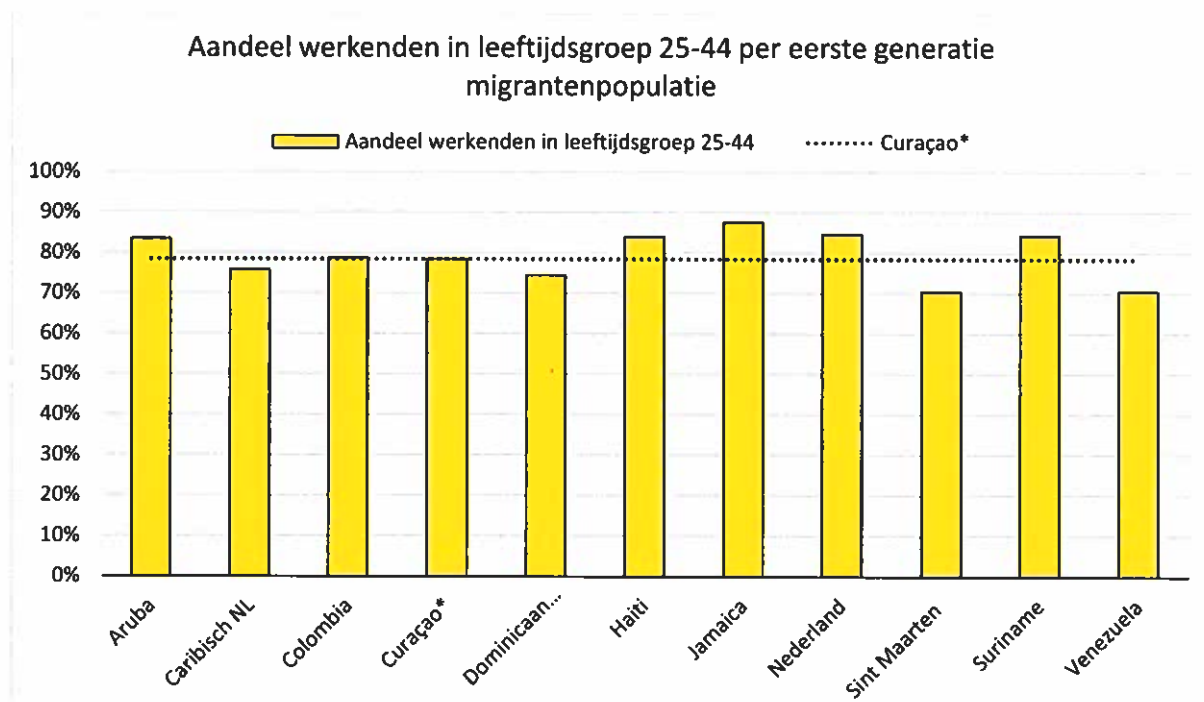
Tabel 2.3: leeftijdsopbouw voor eerste generatie migrantenpopulaties en de bevolking geboren in Curaçao (2011). Bron: Berekeningen SER o.b.v. data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 2.6 is het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 15-24 jaar per migrantenpopulatie ten opzichte van het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 15-24 jaar geboren in Curaçao weergegeven. Alleen de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Caribisch Nederland heeft een lager percentage dan de groep geboren in Curaçao. Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Colombia en Jamaica hebben het hoogste aandeel werkenden in de bevolkingsgroep 15-24 jaar. Het is lastig om uit deze leeftijdsgroep conclusies te trekken. Voor niet-werkenden in deze leeftijdsgroep kan namelijk gelden dat zij nog deelnemen aan een vorm van dagonderwijs. Met andere woorden, het is niet per definitie nadelig om een lager percentage werkenden in deze leeftijdsgroep te hebben.

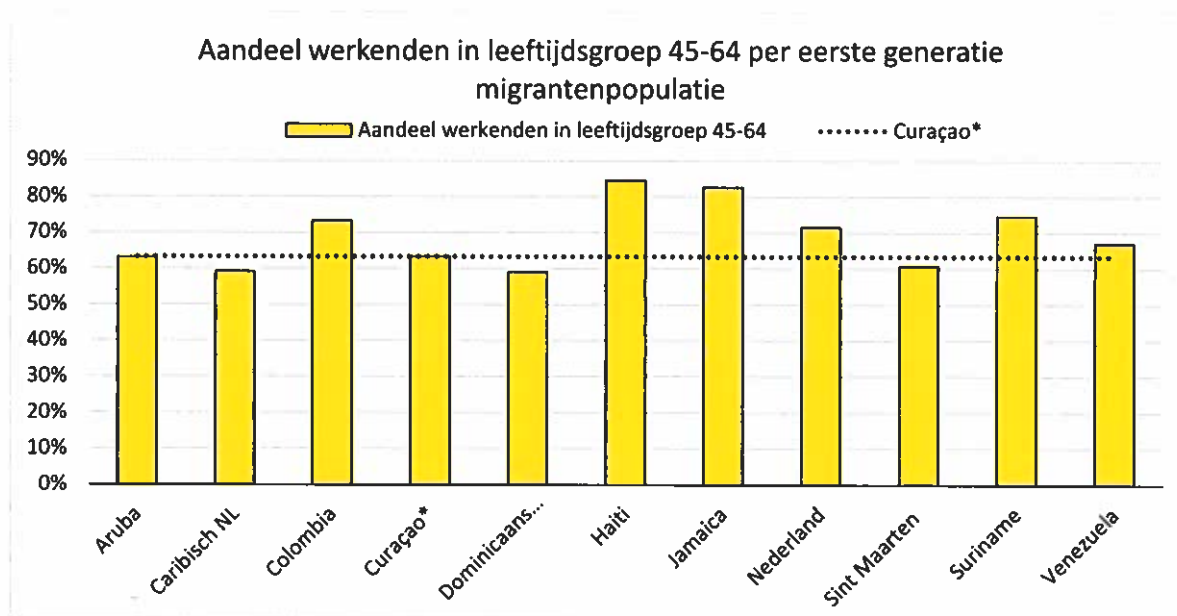
Figuur 2.6: Aandeel werkenden in leeftijdsgroep 15-24 jaar voor eerste generatie migrantenpopulaties en bevolking geboren in Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. CBS-bevolkingscensus (2011).
 * Curaçao geboren.

In figuur 2.7 is het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 25-44 jaar per migrantenpopulatie ten opzichte van het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 25-44 jaar geboren in Curaçao weergegeven. Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland, de Dominicaanse Republiek, Sint Maarten en Venezuela hebben een lager aandeel werkenden in de leeftijdsgroep 25-44 jaar dan in Curaçao geboren. Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba, Haïti, Jamaica, Nederland en Suriname hebben daarentegen een hoger aandeel werkenden in de leeftijdsgroep 25-44 jaar dan in Curaçao geboren.

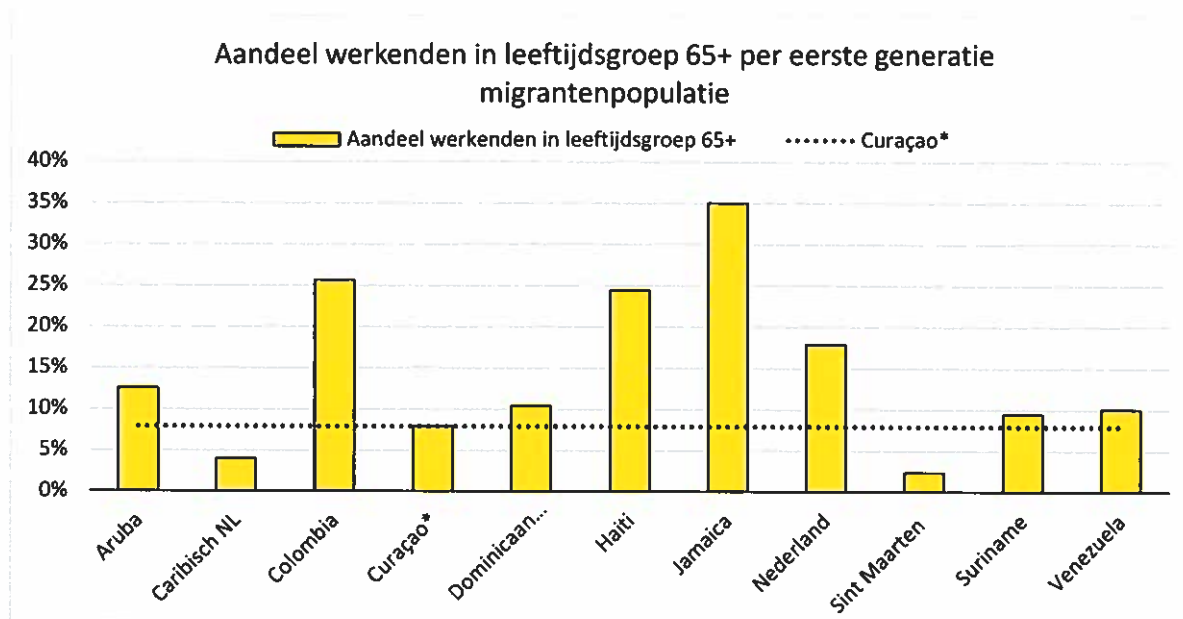
Figuur 2.7: Aandeel werkenden in leeftijdsgroep 25-44 jaar voor eerste generatie migrantenpopulaties en bevolking geboren in Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. CBS-bevolkingscensus (2011).
* Curaçao geboren

In figuur 2.8 is het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 45-64 jaar per migrantenpopulatie ten opzichte van het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 45-64 jaar geboren in Curaçao weergegeven. Net als in figuur 2.7 hebben de eerste generatie migrantenpopulaties uit Caribisch Nederland, de Dominicaanse Republiek en Sint Maarten een lager aandeel werkenden in hun populatie in vergelijking met in Curaçao geboren. Voor deze leeftijdsgroep is het aandeel werkenden in de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela echter gestegen tot boven dat van in Curaçao geboren. Verder is het aandeel van de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti, Jamaica, Nederland en Suriname ook hoger dan dat van in Curaçao geboren. De eerste generatie migrantenpopulatie uit Aruba heeft in deze leeftijdsgroep hetzelfde aandeel als de in Curaçao geboren.

Figuur 2.8: Aandeel werkenden in leeftijdsgroep 45-64 jaar voor eerste generatie migrantenpopulaties en bevolking geboren in Curaçao (2011). Bron: Berekeningen SER o.b.v. CBS-bevolkingscensus (2011).
* Curaçao geboren

Tot slot is in figuur 2.9 het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 65+ per migrantenpopulatie ten opzichte van het percentage werkenden in de leeftijdsgroep 65+ geboren in Curaçao weergegeven. Duidelijk wordt dat bijna alle eerste generatie migrantenpopulaties een hoger aandeel werkenden hebben in de bevolkingsgroep 65+. Alleen voor de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland en Sint Maarten geldt dat het aandeel werkenden in de bevolkingsgroep 65+ lager is dan in de groep Curaçao geboren.

Figuur 2.9: Aandeel werkenden in leeftijdsgroep 65+ jaar voor eerste generatie migrantenpopulaties en bevolking geboren in Curaçao in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. CBS-bevolkingscensus (2011).
* Curaçao geboren

De uitkomsten van dit hoofdstuk zijn samengevat in tabel 2.4. Per eerste generatie migrantenpopulatie is weergegeven hoe het aandeel werkenden zich verhoudt tot het aandeel werkenden in Curaçao. Aan de hand van deze tabel wordt per eerste generatie migrantenpopulatie een conclusie getrokken met betrekking tot hun arbeidsmarktsituatie. Positief betekent dat het aandeel werkenden in Curaçao positief wordt beïnvloed (en dus omhoog gaat) als gevolg van het hogere aandeel werkenden in de desbetreffende migrantenpopulatie. Negatief betekent dat het aandeel werkenden in Curaçao negatief wordt beïnvloed (en dus naar beneden gaat) als gevolg van het lagere aandeel werkenden in de desbetreffende migrantenpopulatie.

Arbeidsmarktsituatie eerste generatie migranten samengevat							
Eerste generatie migrantenpopulaties	T.o.v. Curaçao geboren (tweede generatie migranten en niet-migranten)				T.o.v. niet-migranten		Effect op aandeel werkenden na nuanceren voor leeftijd
	Aandeel werkenden in groep 15-24 jaar	Aandeel werkenden in groep 25-44 jaar	Aandeel werkenden in groep 45-64 jaar	Aandeel werkenden in groep 65+ jaar	Aandeel werkenden in groep 15+ jaar	Werkloosheid	
Aruba	Gelijk	Hoger	Gelijk	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Caribisch Nederland	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager	Negatief
Colombia	Hoger	Gelijk	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Dominicaanse Republiek	Hoger	Lager	Lager	Hoger	Hoger	Hoger	Negatief
Haïti	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Jamaica	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Nederland	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Sint Maarten	Lager	Lager	Lager	Lager	Lager	Hoger	Negatief
Suriname	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Positief
Venezuela	Hoger	Lager	Hoger	Hoger	Hoger	Lager	Onbekend

Tabel 2.4: Samenvatting van de arbeidsmarktsituatie van eerste generatie migrantenpopulaties t.o.v. Curaçao geboren populatie en niet-migranten populatie.

Voor de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti, Jamaica, Nederland en Suriname geldt dat zij in elke leeftijdsgroep een hoger aandeel werkenden hebben dan de bevolking in Curaçao geboren. Ook is het aandeel 15+ werkenden voor al deze migrantenpopulaties hoger dan voor niet-migranten. Tot slot ligt de werkloosheid lager dan bij de populatie niet-migranten. Deze migrantenpopulaties hebben dus, ook na het nuanceren voor leeftijd, een positief effect op de arbeidsmarktstatistieken van de bevolking van Curaçao.

Voor eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba en Colombia geldt ook dat zij overwegend een hoger aandeel werkenden hebben in de verschillende leeftijdsgroepen ten opzichte van de in Curaçao geboren. De eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Aruba heeft echter twee leeftijdsgroepen (15-24 en 45-64 jaar) waarin het aandeel werkenden gelijk is met in Curaçao geboren. Voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Colombia geldt dit voor de groep 25-44 jaar. Daarnaast geldt dat beide eerste generatie migrantenpopulaties een hoger percentage werkenden 15+ hebben dan niet-migranten en een lager werkloosheidspercentage. Deze migrantenpopulaties hebben dus ook een positief

effect op de arbeidsmarktstatistiek van de totale bevolking van Curaçao, maar wel in mindere mate dan de eerdergenoemde groep.

Voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela geldt dat bijna alle leeftijdsgroepen een hoger aandeel werkenden hebben dan voor in Curaçao geboren, met uitzondering van de leeftijdsgroep 25-44 jaar. Het aandeel werkenden 15+ is hoger voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela dan voor niet-migranten. Daarnaast is de werkloosheid ook lager dan voor niet-migranten. De populatie in de leeftijdsgroep 25-44 jaar is voor de eerste generatie migrantenpopulatie uit Venezuela het hoogst (47 procent) ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen. Op basis van deze informatie is voor de migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela geen eenduidige conclusie te trekken.

Voor de eerste generatie migrantenpopulatie uit de Dominicaanse Republiek geldt dat het aandeel werkenden onder de 25 jaar en boven de 64 jaar hoger is dan dat van de in Curaçao geboren. Het aandeel werkenden in de leeftijd 25-64 jaar is echter lager dan dat van de in Curaçao geboren. In deze laatste leeftijdsgroep 25-64 jaar valt ongeveer 80 procent van deze migrantenpopulatie. Vanwege de leeftijdsopbouw van deze migrantenpopulatie is het totale aandeel 15+ werkenden hoger dan dat van niet-migranten. Wanneer per leeftijdsgroep gekeken wordt ligt het aandeel voor 80 procent van deze populatie lager dan bij Curaçao geboren. Tot slot ligt het werkloosheidspercentage van de migranten uit de Dominicaanse Republiek hoger dan dat van niet-migranten. De eerste generatie migranten uit de Dominicaanse Republiek lijkt dus, na nuanceren voor leeftijd, een negatief effect te hebben op de arbeidsmarktstatistiek van de bevolking van Curaçao.

Tot slot geldt voor de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland en Sint Maarten dat het aandeel werkenden in alle leeftijdsgroepen lager is dan bij in Curaçao geboren. Ook is het aandeel werkenden 15+ lager bij deze migrantenpopulaties dan bij niet-migranten. Voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Sint Maarten geldt ook dat het werkloosheidspercentage hoger ligt dan dat van de niet-migranten. De eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland en Sint Maarten hebben om deze redenen een negatief effect op de arbeidsmarktstatistiek van de bevolking van Curaçao.

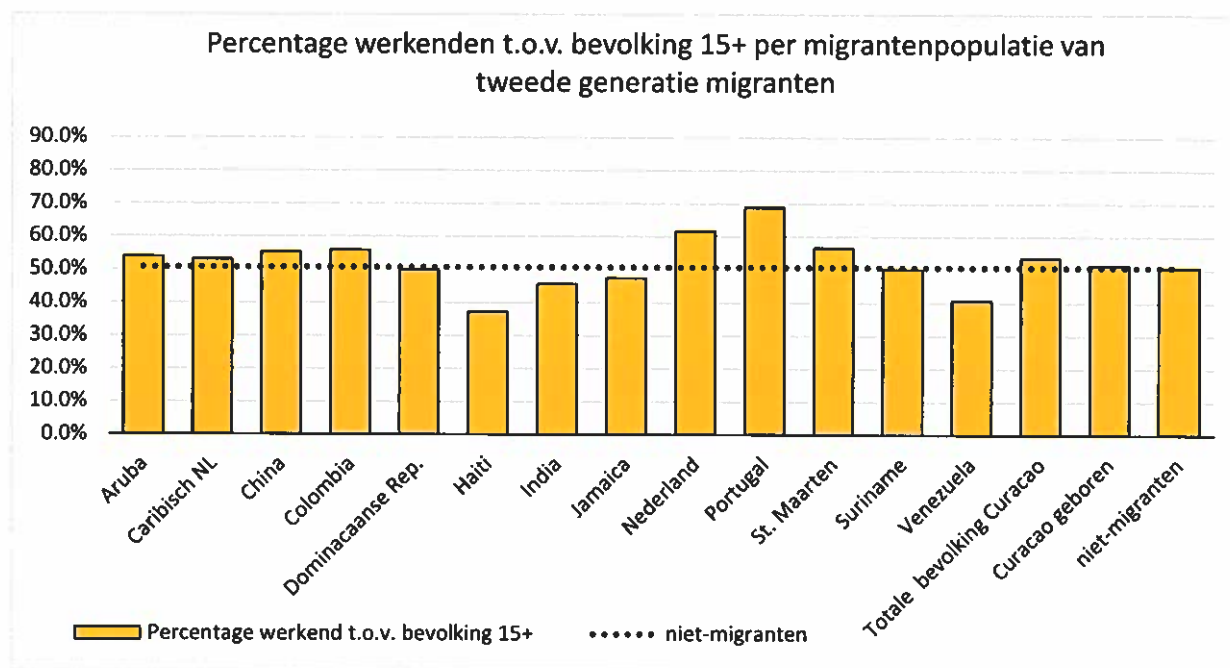
2.3.2 Tweede generatie migranten

In figuur 2.10 is het percentage werkenden ten opzichte van de totale bevolking 15+ voor de tweede generatie migrantenpopulaties 15+ weergegeven. Voor de tweede generatie migranten geldt dat vier migrantenpopulaties een lager percentage werkenden ten opzichte van bevolking 15+ hebben dan niet-migranten (50 procent). Deze migrantenpopulaties zijn afkomstig uit Haïti (37,2 procent), India (45,6 procent), Jamaica (47,4 procent) en Venezuela (40,7 procent).

Voor de tweede generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti en Venezuela blijven flink achter wat het percentage werkenden ten opzichte van bevolking 15+ aangaat. De tweede generatie migrantenpopulaties met het hoogste percentage werkenden ten opzichte van bevolking 15+ zijn afkomstig uit Nederland (61,7 procent), Portugal (68,8 procent) en Sint Maarten (56,7 procent).

Een vergelijking tussen de totale bevolking en niet-migranten (i.e. personen die niet onder het begrip eerste of tweede generatie migrant vallen) wijst uit dat het percentage werkenden 15+ iets hoger uitvalt voor de

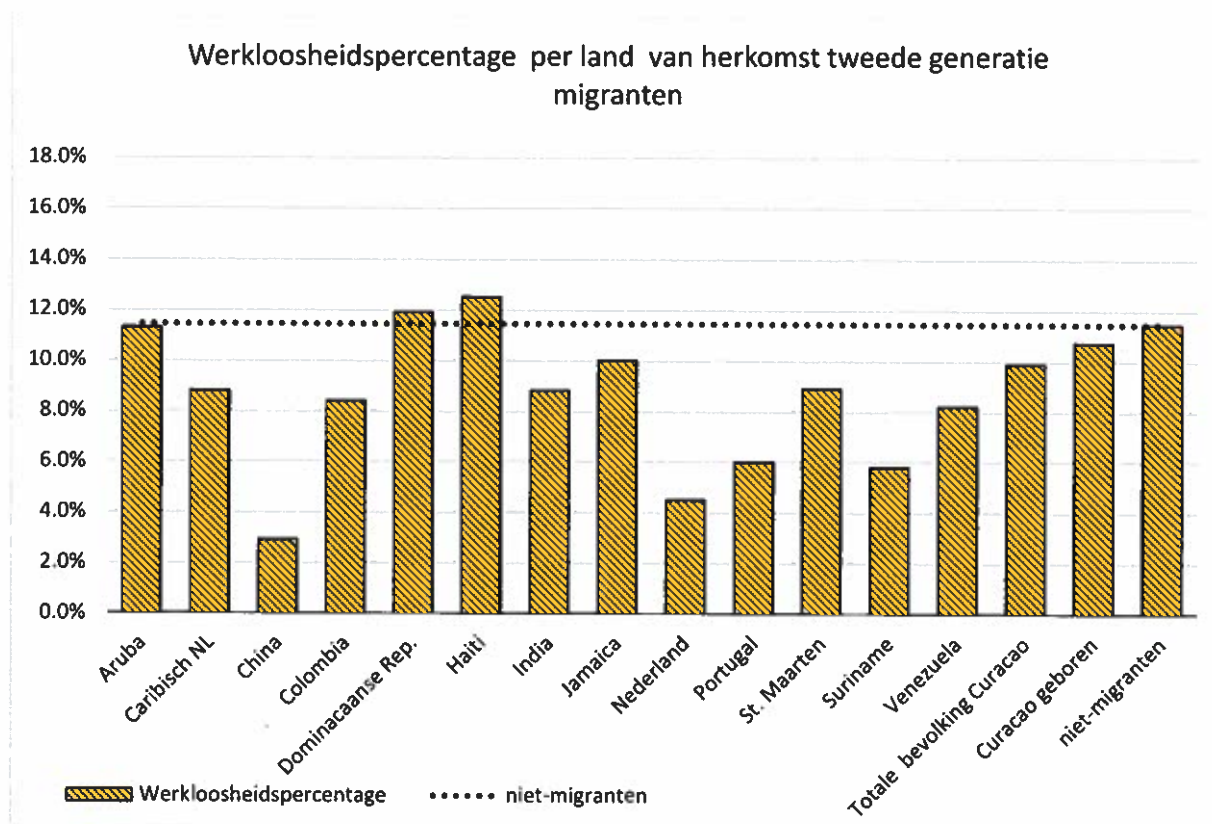
totale bevolking. Dit betekent dat, evenals bij de eerste generatie migranten het geval was (zie figuur 2.3), de tweede generatie migranten positief bijdraagt aan de arbeidsmarktstatistiek van de bevolking van Curaçao.

Figuur 2.10: percentage werkenden 15+ t.o.v. totale bevolking 15+ voor tweede generatie migrantenpopulaties, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 2.11 is het werkloosheidspercentage voor de tweede generatie migrantenpopulaties weergegeven. Voor bijna alle tweede generatie migrantenpopulaties geldt dat het werkloosheidspercentage lager is dan dat van niet-migranten. Alleen de tweede generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek (11,9 procent) en Haïti (12,5 procent) hebben een hoger werkloosheidspercentage dan niet-migranten (11,4 procent). Hierbij moet gezegd worden dat voor de migrantenpopulatie afkomstig uit de Dominicaanse Republiek het verschil slechts een half procentpunt is.

De tweede generatie migrantenpopulatie uit Haïti heeft het laagste aantal werkenden ten opzichte van de bevolking 15+ (37,2 procent). Tegelijkertijd heeft deze migrantenpopulatie ook de hoogste werkloosheid. Dit wijst erop dat de tweede generatie migrantenpopulatie uit Haïti meer moeite heeft met het vinden van een baan dan andere migrantenpopulaties.

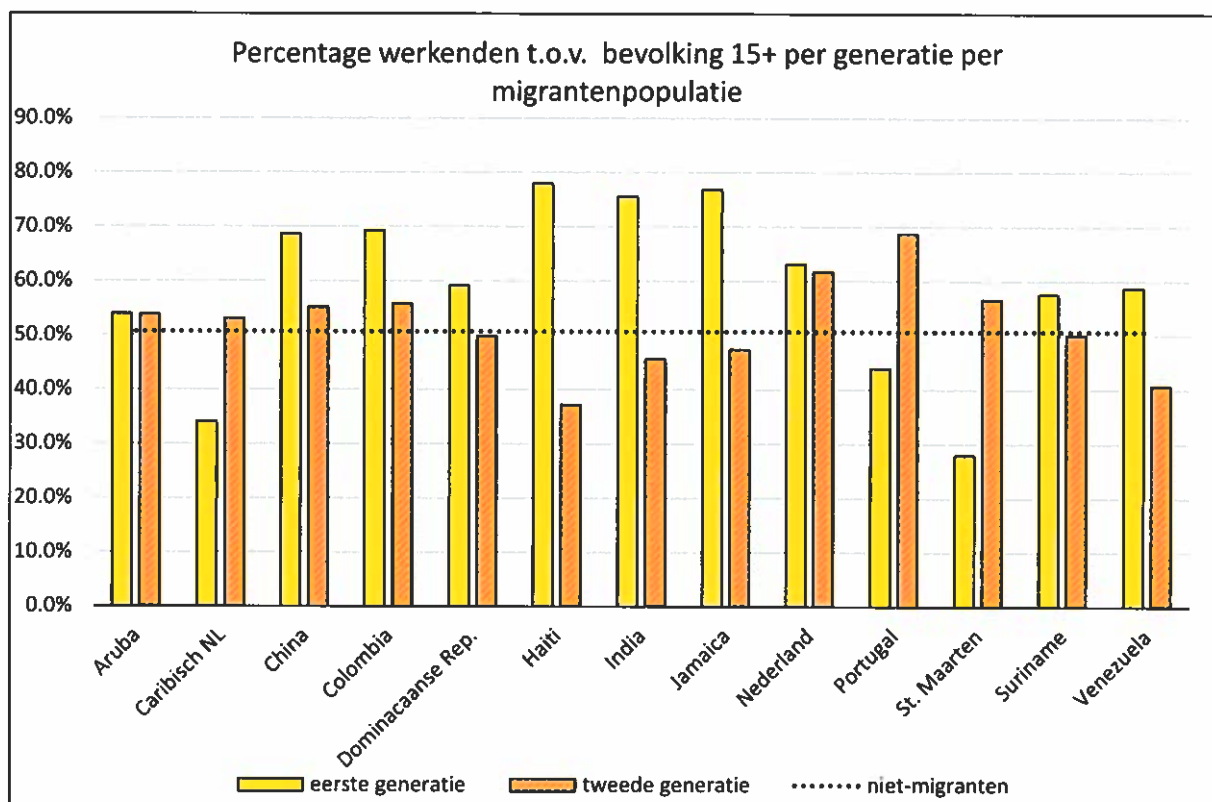
Figuur 2.11: Werkloosheidspercentage voor tweede generatie migrantenpopulaties, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

2.3.3 Vergelijking tussen generaties migranten

In figuur 2.12 is een vergelijking gemaakt per migrantenpopulatie tussen de eerste en tweede generatie. Voor alle migrantenpopulaties geldt dat, wanneer het aandeel eerste generatie werkenden boven het percentage van de niet-migranten ligt, het aandeel werkenden ten opzichte van de desbetreffende migrantenpopulatie 15+ van de tweede generatie migranten lager is dan dat van de eerste. Andersom geldt dat wanneer het aandeel eerste generatie werkenden onder het percentage van niet-migranten zit, het aandeel werkenden ten opzichte van bevolking 15+ van de tweede generatie migranten hoger is dan dat van de eerste generatie. Hierdoor wordt het verschil in aandeel werkenden ten opzichte van bevolking 15+ voor de twee generaties migrantenpopulaties bij elkaar genomen, kleiner.

Voor de migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland, Sint Maarten en Portugal geldt dat de tweede generaties een veel hoger aandeel werkenden ten opzichte van bevolking 15+ in hun populatie hebben dan de eerste generatie migranten afkomstig uit deze landen. Voor alle drie de migrantenpopulaties ligt dit aandeel van de tweede generatie eveneens hoger dan dat van de niet-migranten. Voor migrantenpopulaties uit Haïti, India, Jamaica en Venezuela geldt het omgekeerde. Het aantal werkenden

ten opzichte van bevolking 15+ is voor deze migrantenpopulaties voor de tweede generatie lager dan het aandeel werkenden ten opzichte van bevolking 15+ van de niet-migranten. Dit terwijl het aandeel werkenden ten opzichte van bevolking 15+ voor de eerste generatie migranten uit deze migrantenpopulaties nog wel hoger lag dan dat van niet-migranten.

Figuur 2.12: percentage werkenden 15+ t.o.v. totale bevolking 15+ voor eerste en tweede generatie migrantenpopulaties en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

2.4 Bevindingen

In deze paragraaf is de arbeidsmarktsituatie van verschillende migrantenpopulaties in Curaçao in 2011 nader geanalyseerd. Hieronder worden de bevindingen puntsgewijs gepresenteerd.

Algemeen

- Eerste generatie en tweede generatie migranten hebben allebei een hoger percentage werkenden van 15+ in vergelijking met de groep niet-migranten 15+ en de bevolking van Curaçao 15+.
- Eerste generatie en tweede generatie migranten hebben allebei een lager werkloosheidspercentage in vergelijking met de groep niet-migranten en de bevolking van Curaçao.

Eerste generatie

- Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland, Sint Maarten en Portugal hebben een lager percentage werkenden ten opzichte van bevolking 15+ dan niet-migranten. De overige eerste generatie migrantenpopulaties hebben een hoger percentage.
- Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek en Sint Maarten hebben een hoger werkloosheidspercentage dan niet-migranten.
- Na nuancering voor leeftijd (mogelijk voor sommige van de migrantenpopulaties) hebben de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba, Colombia, Haïti, Jamaica, Nederland en Suriname een positief effect op de arbeidsmarktstatistieken van Curaçao, doordat zij een hoger aandeel werkenden in hun populatie hebben dan in Curaçao geboren en niet-migranten.
- Eerste migrantenpopulaties afkomstig uit Caribisch Nederland, de Dominicaanse Republiek en Sint Maarten hebben een negatief effect op de arbeidsmarktstatistieken van Curaçao, doordat zij een lager aandeel werkenden in hun populaties hebben dan in Curaçao geboren en niet-migranten.
- Hoewel het mogelijk is voor de eerste generatie migrantenpopulatie uit Venezuela te nuanceren voor leeftijd is er geen eenduidige uitspraak mogelijk over een al dan niet positief of negatief effect op de arbeidsmarktstatistieken van Curaçao. Voor eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit China, India en Portugal is dit evenmin mogelijk, in dit geval wegens het ontbreken van data over leeftijdsopbouw.

Tweede generatie

- Tweede generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti, India, Jamaica en Venezuela hebben een lager percentage werkenden ten opzichte van bevolking 15+ jaar dan niet-migranten. De overige tweede generatie migrantenpopulaties laten een hoger percentage zien.
- Tweede generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek en Haïti hebben een hoger werkloosheidspercentage dan niet-migranten.

Vergelijking generaties

- Een vergelijking tussen eerste en tweede generatie migrantenpopulaties laat zien dat tussen de verschillende populaties uit de tweede generatie minder verschil zit wat betreft het percentage werkend en niet werkend dan bij populaties uit de eerste generatie.
- Tweede generatie migrantenpopulaties uit Caribisch Nederland, Portugal en Sint Maarten hebben een veel hoger percentage werkend ten opzichte van bevolking 15+ voor de tweede generatie in vergelijking met de eerste generatie.
- Tweede generatie migrantenpopulaties uit Haïti, India en Jamaica hebben een veel lager percentage werkend ten opzichte van bevolking 15+ voor de tweede generatie in vergelijking met de eerste generatie.

3. Inkomen en migratie

3.1 Introductie

In dit hoofdstuk wordt onderzocht hoe het gemiddelde inkomen van werkende migranten zich verhoudt tot het gemiddelde inkomen van de totale werkende bevolking van Curaçao en dat van niet-migranten in het jaar 2011. Om dit in kaart te brengen wordt het gemiddelde inkomen per werkende gebruikt en niet het gemiddelde inkomen per capita.

Vervolgens worden demografische statistieken van de migrantenpopulaties besproken en wordt de situatie van migranten ten opzichte van niet-migranten in het algemeen geanalyseerd. Tot slot wordt het gemiddelde inkomen van de onderscheidenlijke eerste en tweede generatie migrantenpopulaties vergeleken.

3.1.1 Definities

De hiernavolgende begrippen zijn als volgt gedefinieerd:

<i>Beroepsgroep met hoger dan gemiddeld inkomen:</i>	Beroepsgroep met een gemiddeld bruto maandinkomen dat hoger ligt dan het gemiddelde van NAf. 3.495,- per maand.
<i>Beroepsgroep met lager dan gemiddeld inkomen:</i>	Beroepsgroep met een gemiddeld bruto maandinkomen dat lager ligt dan het gemiddelde (NAf. 3.495,- per maand) maar hoger dan het lage bruto maandinkomen van NAf. 2.389,- per maand. ¹⁷
<i>Beroepsgroep met laag inkomen:</i>	Beroepsgroep met een gemiddeld inkomen dat lager ligt dan NAf. 2.389,- per maand.

¹⁷ Objectieve armoedegrens voor een huishouden met twee volwassenen en twee kinderen (CBS, 2011).

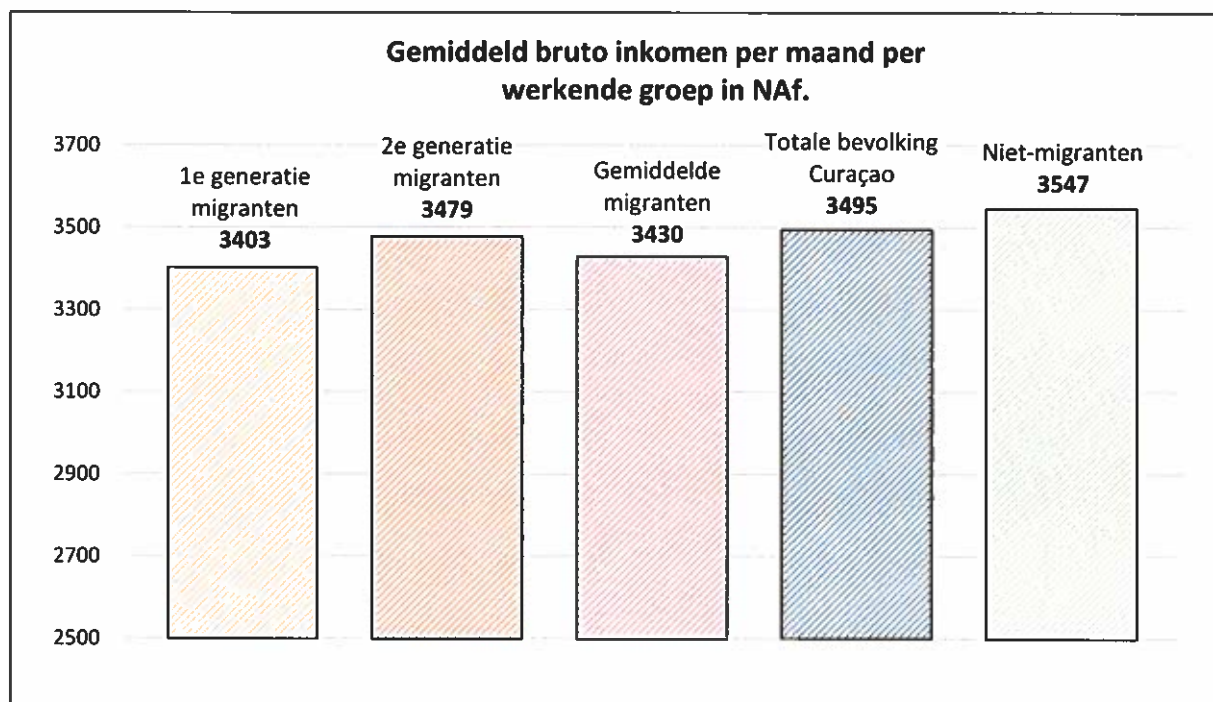
3.2 Algemeen

In tabel 3.1 zijn de absolute aantallen van de populaties eerste generatie migranten, tweede generatie migranten, niet-migranten en bevolking van Curaçao weergegeven. Ook is het aantal van de werkende bevolking per groep weergegeven. Van de totale bevolking van Curaçao vormen migranten (eerste en tweede generatie) ongeveer 40 procent.

Aantal werkenden per bevolkingsgroep		
Groep:	Totale omvang groep	Aantal werkenden
Eerste generatie migranten	35.647	18.692
Tweede generatie migranten	27.101	10.242
Niet-migranten	87.815	35.980
Totale bevolking Curaçao	150.563	64.914

Tabel 3.1: Omvang van de werkende bevolking van eerste en tweede generatie migranten, niet-migranten en de totale bevolking van Curaçao in 2011. Bron: berekeningen SER en CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 3.1 is het gemiddelde bruto inkomen per werkende van verschillende groepen woonachtig op Curaçao weergegeven.

Figuur 3.1: Gemiddeld bruto-inkomen per maand in NAf. per werkende voor eerste en tweede generatie migranten, gemiddelde van migranten, bevolking van Curaçao en niet-migranten in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

Uit figuur 3.1 blijkt dat het gemiddelde bruto inkomen van eerste generatie migranten lager ligt dan dat van niet-migranten. Het gemiddelde inkomen van tweede generatie migranten ligt weliswaar hoger dan dat van eerste generatie migranten, maar nog steeds lager dan dat van niet-migranten. Dit maakt dat eerste en tweede generatie migranten een lager gemiddeld inkomen hebben dan niet-migranten. Het resultaat hiervan is dat het gemiddelde inkomen van de bevolking van Curaçao (NAf. 3.495,-) tussen deze twee groepen in ligt.

3.3 Eerste generatie migranten

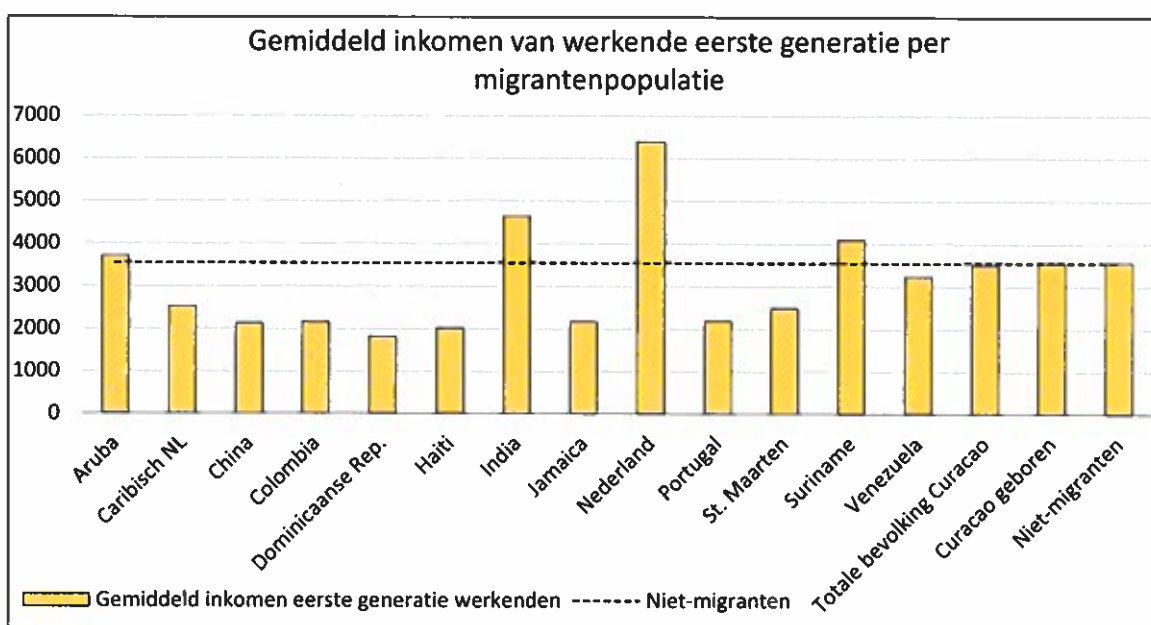
Om meer inzicht te krijgen in de gemiddelde inkomens van verschillende migrantenpopulaties van eerste generatie migranten wordt in deze paragraaf gekeken naar hun land van herkomst en naar de beroepsgroepen waarin zij werkzaam zijn. Hiertoe wordt in tabel 3.2 eerst het aantal werkenden per migrantenpopulatie weergegeven.

Aantal werkenden per migrantenpopulatie eerste generatie migranten		
<i>Eerste generatie migrantenpopulatie:</i>	<i>Populatie</i>	<i>Aantal Werkenden</i>
Aruba	1.616	821
Caribisch Nederland	1.861	716
China	569	373
Colombia	4.537	2.869
Dominicaanse Republiek	5.405	3.026
Haïti	1.862	1.395
India	603	433
Jamaica	1.230	873
Nederland	8.988	3.997
Portugal	869	379
Sint Maarten	473	115
Suriname	1.770	942
Venezuela	1.691	875
Totale bevolking Curaçao	150.563	64.914
Niet-migranten	87.815	35.980

Tabel 3.2: Absolute cijfers voor werkende bevolking van eerste generatie migrantenpopulaties, niet-migranten en de bevolking van Curaçao in het jaar 2011. Bron: CBS-bevolkingscensus (2011).

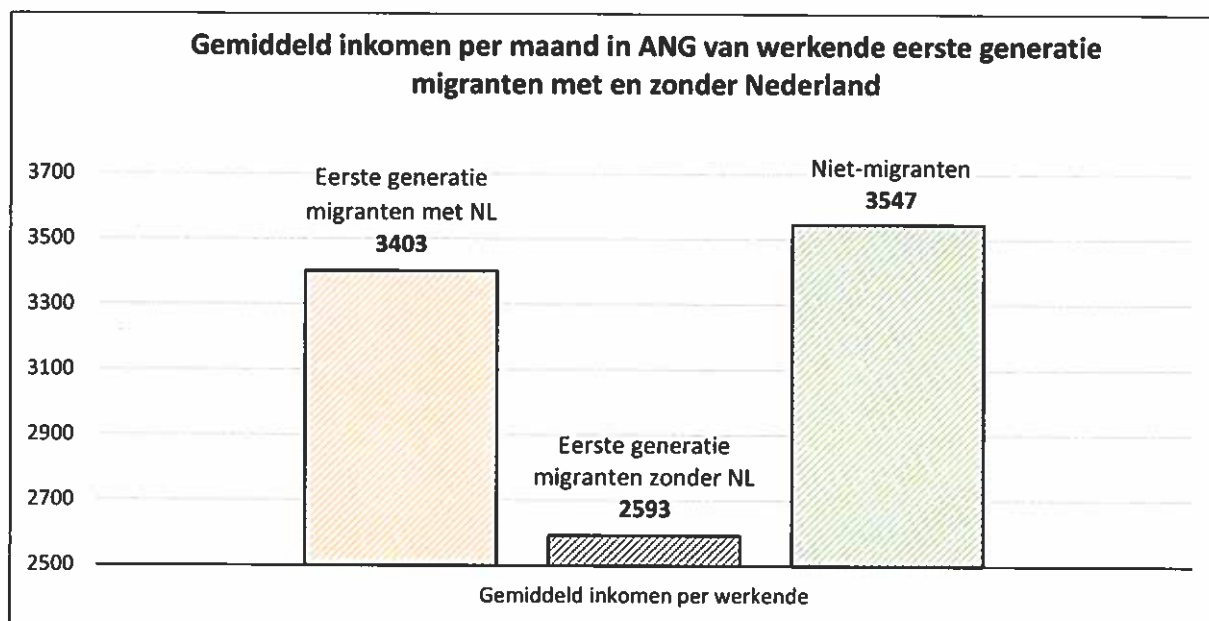
3.3.1 Inkomens migrantenpopulaties per land van herkomst

In figuur 3.2 zijn de gemiddelde bruto maandinkomens van werkende eerste generatie migrantenpopulaties weergegeven. In vergelijking met de niet-migrantenpopulatie van Curaçao verdienen alleen eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba, Nederland, Suriname en India gemiddeld een hoger inkomen per werkende. De overige eerste generatie migrantenpopulaties (met uitzondering van Venezuela) hebben een gemiddeld inkomen dat ruim onder het gemiddelde van de niet-migrantenpopulatie ligt. Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek en Haïti hebben het laagste gemiddelde inkomen. De eerste generatie migrantenpopulatie uit Venezuela heeft een gemiddeld inkomen dat dicht, maar nog wel onder, dat van niet-migranten ligt.

Figuur 3.2: Gemiddeld inkomen per maand per werkende van de eerste generatie migranten per land van herkomst in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

Aangezien relatief veel eerste generatie migranten uit Nederland komen en deze groep een hoog gemiddeld inkomen heeft, beïnvloedt deze groep sterk het totale gemiddelde inkomen van eerste generatie migranten, zoals weergegeven in figuur 3.1. Om dit effect inzichtelijk te maken is in figuur 3.3 het gemiddelde inkomen van de eerste generatie migranten met en zonder Nederlandse migranten weergegeven. Zonder Nederlandse eerste generatie migranten zakt het gemiddelde inkomen van eerste generatie migranten met ongeveer NAf. 800,- per maand.

Figuur 3.3: Gemiddeld inkomen werkende eerste generatie migranten met en zonder Nederlandse eerste generatie migranten in het jaar 2011. Bron: Dinmohammed (2015) en CBS bevolkingscensus (2011).

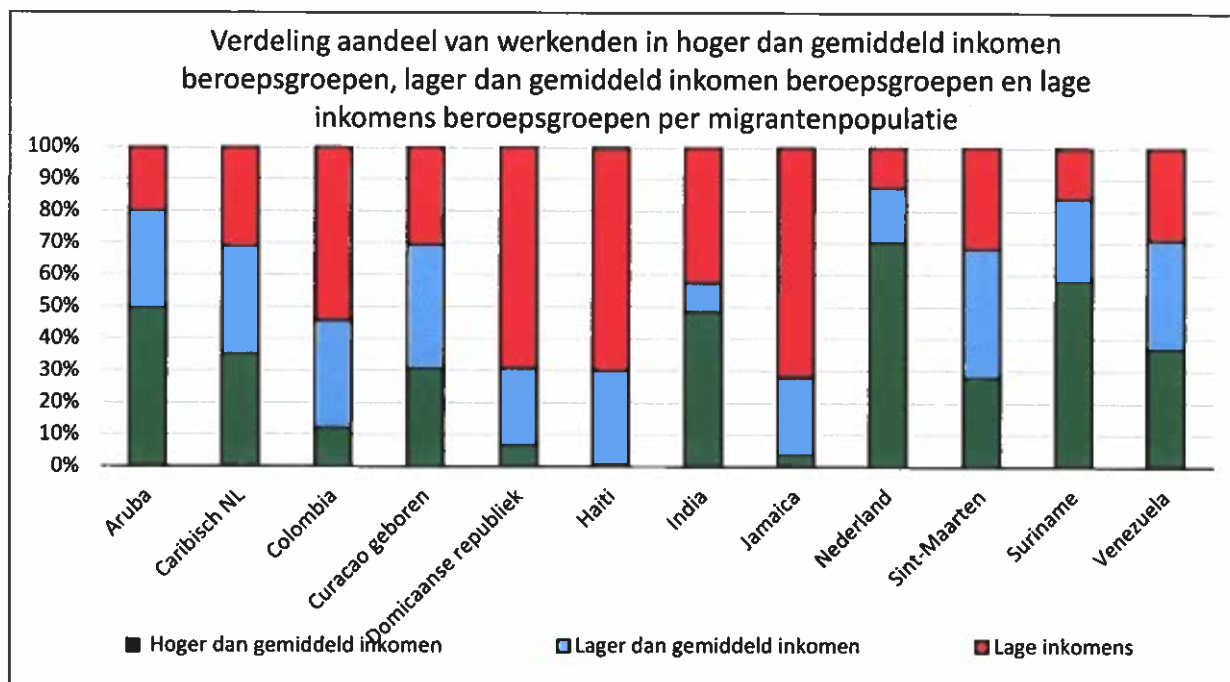
3.3.2 Beroepsgroepen en inkomen

Voor de eerste generatie migrantenpopulaties zijn data beschikbaar op basis waarvan een verdeling van iedere migrantenpopulatie over verschillende beroepsgroepen kan worden gemaakt. Daarnaast is in de Census van 2011 ook het gemiddelde inkomen per beroepsgroep berekend. Door deze gegevens te combineren kan per migrantenpopulatie de relatie tussen beroepsgroepen en inkomen gelegd worden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen drie verschillende beroepsgroepen, te weten: beroepsgroepen met een hoger dan gemiddeld inkomen, beroepsgroepen met een lager dan gemiddeld inkomen en beroepsgroepen met een laag inkomen. Met behulp van dit onderscheid worden onderstaand de verschillende migrantenpopulaties onderling vergeleken. Tevens worden deze verdelingen vergeleken met die van Curaçao.¹⁸

Figuur 3.4 geeft voor elke migrantenpopulatie de verdeling weer over de drie verschillende inkomensgroepen. De verdeling voor de in Curaçao geboren wordt eveneens gepresenteerd. Ten opzichte van de in Curaçao geboren hebben de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba, India, Nederland en Suriname allen een hoger aandeel in de groep met een hoger dan gemiddeld inkomen. Dit zijn de populaties waarvan ook het gemiddeld inkomen hoger ligt dan dat van Curaçao. Ook de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela heeft in vergelijking met de in Curaçao geboren een groter aandeel in de beroepsgroep met een inkomen hoger dan het gemiddelde inkomen.

¹⁸ De groep Curaçao bestaat uit de niet-migranten en tweede generatie migranten ofwel de in Curaçao geboren.

Daarnaast is het aandeel in de laag betaalde inkomensgroep kleiner voor de eerste generatie migrantenpopulatie uit Venezuela. Dit is opmerkelijk aangezien het gemiddelde inkomen van de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela lager ligt dan die van werkenden geboren in Curaçao. Verder valt het op dat 70 procent van de eerste generatie migrantenpopulaties uit de Dominicaanse Republiek, Haïti en Jamaica in een laag betaalde inkomensgroep valt.

Figuur 3.4: Verdeling aandeel werkenden in verschillende beroepsgroepen per migrantenpopulatie. Bron: CBS-bevolkingscensus 2011

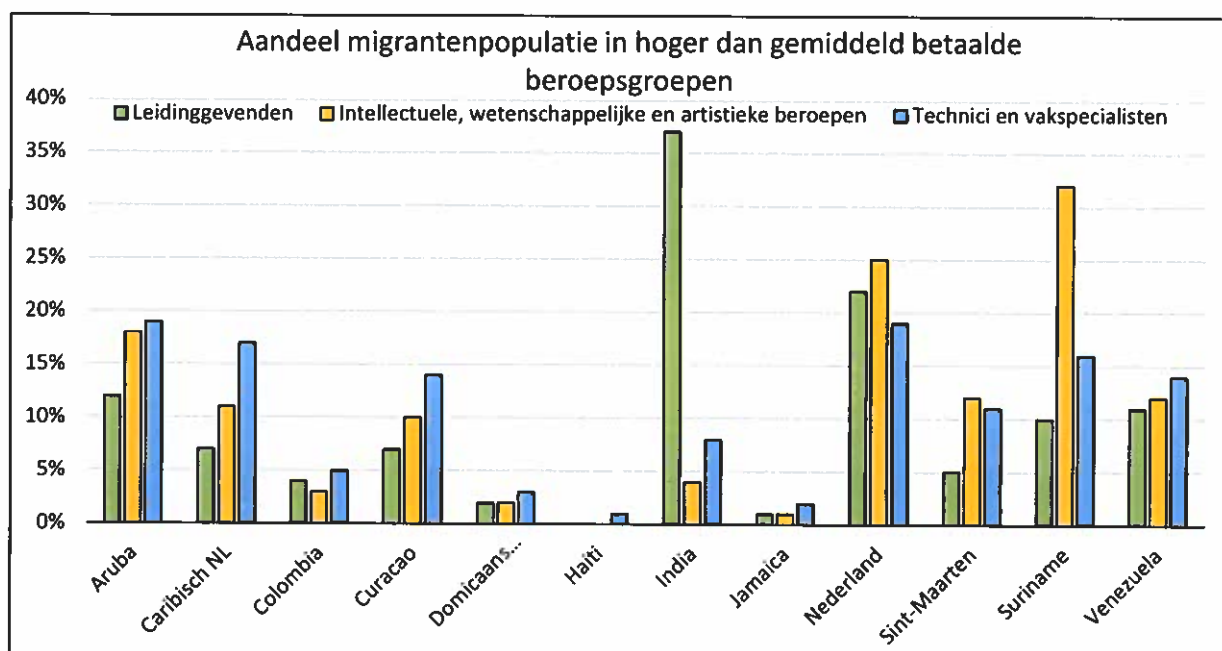
In figuur 3.5 zijn de drie beroepsgroepen weergegeven die voor een hoger dan gemiddeld inkomen zorgen.¹⁹ Voor elke eerste generatie migrantenpopulatie is aangegeven wat het aandeel in de beroepsgroep is ten opzichte van het totaal aantal werkenden uit diezelfde migrantenpopulatie.

De eerste generatie migrantenpopulaties met het hoogste gemiddelde inkomen zijn, zoals in de vorige paragraaf is beschreven, afkomstig uit Nederland, Suriname, India en Aruba. Voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Nederland geldt dat de werknemers in de hoger dan gemiddeld betaalde beroepsgroepen het meest werkzaam zijn in intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen. Hierna volgen de beroepsgroepen leidinggevenden en technici en vakspecialisten. Het verschil in percentage tussen de drie beroepsgroepen is voor de eerste generatie migranten uit Nederland gering. Voor de eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit Suriname is dit anders. Eerste generatie migranten uit Suriname werkend in hoger dan gemiddelde betaalde beroepsgroepen zijn vooral actief in de

¹⁹ Strijdkrachten zijn niet meegenomen. Alleen Nederland heeft als migratieland in die functiegroep een aandeel van 5 procent van het totale aantal werkende eerste generatie Nederlandse migranten.

intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen. Een flink kleiner percentage van deze groep is actief in leidinggevende of technische en vakspecialistische beroepen. De eerste generatie migrantenpopulatie afkomstig uit India vertoont een nóg specifiek beeld met betrekking tot hoger dan gemiddeld betaalde beroepsgroepen. Werkenden uit deze migrantenpopulatie die in de hoger dan gemiddeld betaalde beroepsgroepen werken zijn voornamelijk actief als leidinggevende.

Figuur 3.5: Functies in beroepsgroepen met een hoger dan gemiddeld inkomen: Leidinggevend Nf. 7.232,-; Intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen Nf. 5.773,-; Technische beroepen en vakspecialisten Nf. 4.536,-.

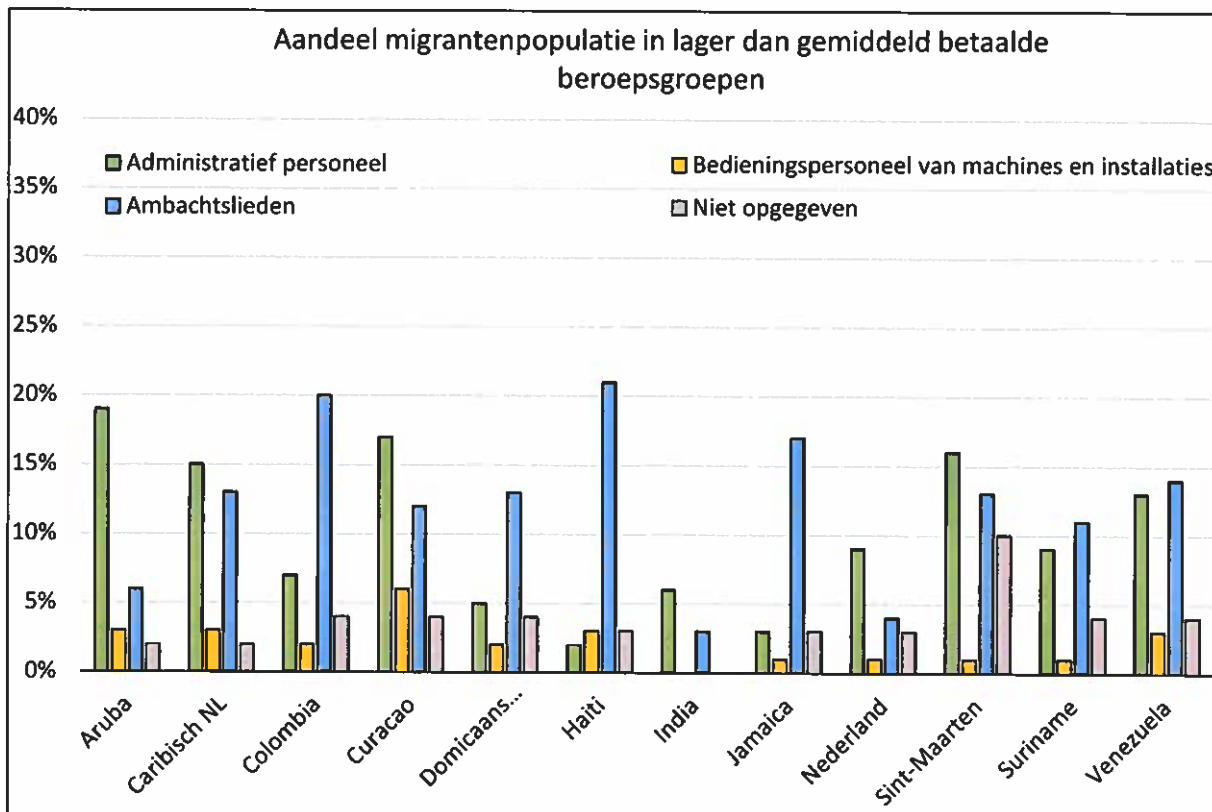

Figuur 3.5: Aandeel van migrantenpopulatie per land van herkomst in beroepsgroep met een hoger dan gemiddeld inkomen in het jaar 2011. Bron: CBS-bevolkingscensus (2011). Curaçao = in Curaçao geboren (bestaat uit tweede generatie migranten en niet migranten).

Net als bij de migrantenpopulatie uit Nederland is bij die uit Aruba het verschil tussen de drie beroepsgroepen niet groot. Toch zijn eerste generatie migranten afkomstig uit Aruba in hoger dan gemiddeld betalende beroepsgroepen vooral actief in intellectuele, wetenschappelijke en artistieke beroepen en technische en vakspecialistische beroepen. In mindere mate zijn zij actief als leidinggevend. In figuur 3.6 is het aandeel van eerste generatie migrantenpopulaties in de lager dan gemiddeld betaalde beroepsgroepen weergegeven.²⁰ Duidelijk te zien is dat elke migrantenpopulatie in deze categorie

²⁰ Lager dan gemiddelde inkomen: Administratief personeel Nf. 2.940,-, Bedieningspersoneel van machines en installaties Nf. 2.762,-, Ambachtlieden Nf. 2.680,-, Niet opgegeven Nf. 2.623,-.

vertegenwoordigd is. Hieruit zijn twee trends waar te nemen. Ten eerste bestaan migrantenpopulaties met lage gemiddelde inkomens uit een relatief grote groep ambachtslieden. Ten tweede hebben migrantenpopulaties die, wat betreft hun gemiddeld inkomen het iets beter doen dan de laagste betaalde migrantenpopulaties, een hoger aandeel administratief personeel in hun populatie.

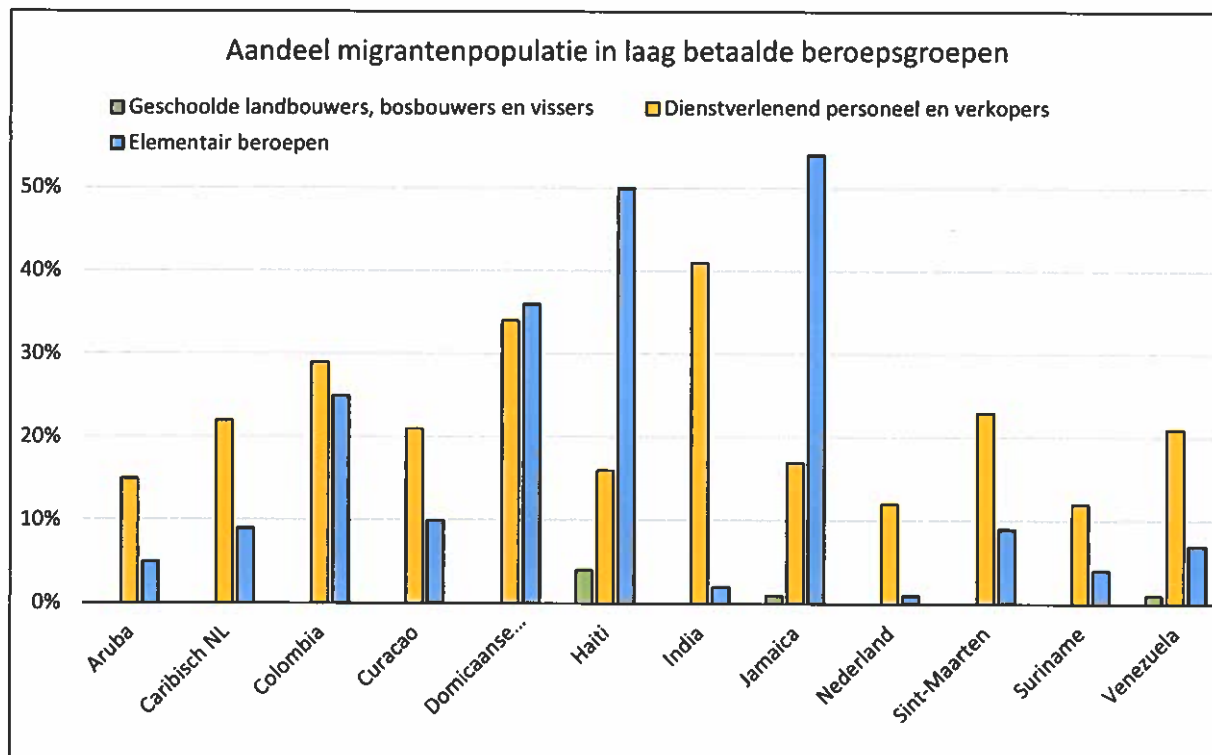

Figuur 3.6: Aandeel van migrantenpopulatie per land van herkomst in lager dan gemiddeld betaalde functiegroepen in het jaar 2011. Bron: CBS-bevolkingscensus (2011). Curaçao = Curaçao geboren (bestaat uit tweede generatie migranten en niet-migranten).

Tot slot is in figuur 3.7 het aandeel van eerste generatie migrantenpopulaties in de laag betaalde beroepsgroepen weergegeven.²¹ De eerste generatie migrantenpopulaties met de laagste gemiddelde inkomens (Dominicaanse Republiek, Colombia, Haïti en Jamaica) heeft een hoog aandeel werkenden in de groep elementaire beroepen. Voor de migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek en Colombia geldt dat de groep van dienstverlenend personeel en verkopers vergelijkbaar is met het aandeel elementaire beroepen. Voor migrantenpopulaties uit Haïti en Jamaica geldt dat het aandeel werkzaam in elementaire beroepen veel groter is dan het aandeel in de dienstverlenende en verkopers beroepen. Tot slot valt het op dat de eerste generatie migrantenpopulatie uit India, ondanks een hoog gemiddeld inkomen, een grote groep werkenden in dienstverlenende en verkopende beroepen heeft. In de

²¹ Lage inkomensfunctiegroepen: Geschoolde landbouwers, bosbouwers en vissers Naf. 2.381, Dienstverlenend personeel en verkopers Naf. 2.287, Elementaire beroepen Naf. 1.791.

bijlage bij dit hoofdstuk zijn de grafieken met de verdeling van de beroepsgroepen per migrantenpopulatie weergegeven.

Figuur 3.7: Aandeel van migrantenpopulatie per land van herkomst in lage inkomensfunctiegroepen in het jaar 2011. Bron: CBS-bevolkingscensus (2011) Curaçao = Curaçao geboren (bestaat uit tweede generatie migranten en niet-migrant).

3.4 Tweede generatie migranten

Om meer inzicht te krijgen in de inkomens van tweede generatie migrantenpopulaties die gemiddeld lager liggen dan het gemiddelde inkomen, wordt in deze paragraaf het land van herkomst in de analyse betrokken. Hiervoor worden eerst in tabel 3.3 de omvang van de migrantenpopulaties en het aantal werkenden gegeven.

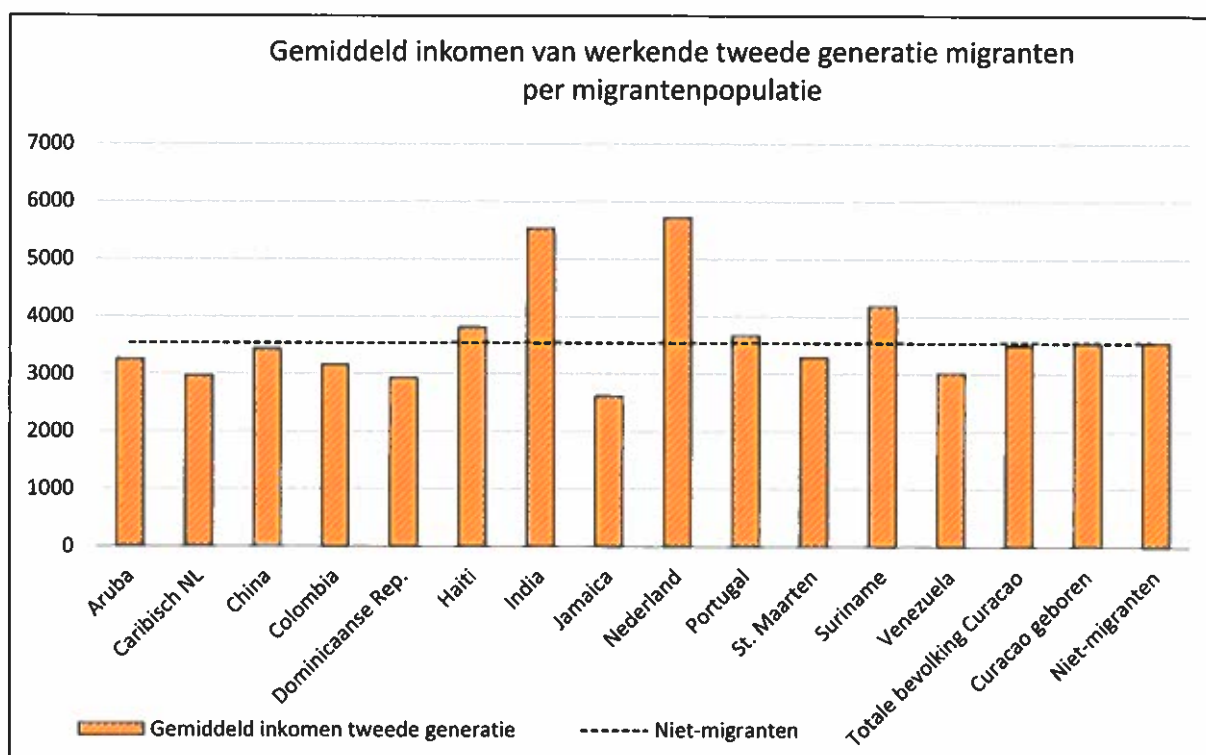
Aantal werkenden per tweede generatie migrantenpopulatie		
<i>Tweede generatie migrantenpopulatie:</i>	<i>Populatie</i>	<i>Aantal werkenden</i>
Aruba	1.967	862
Caribisch Nederland	5.487	2.697
China	347	101
Colombia	1.845	395
Dominicaanse Republiek	3.311	755
Haïti	718	42
India	235	31
Jamaica	480	36
Nederland	2.472	768
Portugal	1.299	809
Sint Maarten	963	502
Suriname	2.264	945
Venezuela	2.125	670
Totale bevolking Curaçao	150.563	64.914
Niet-migranten	87.815	35.980

Tabel 3.3: Absolute cijfers voor werkende bevolking van tweede generatie migrantenpopulaties, niet-migranten en de bevolking van Curaçao in het jaar 2011. Bron: CBS-bevolkingscensus (2011).

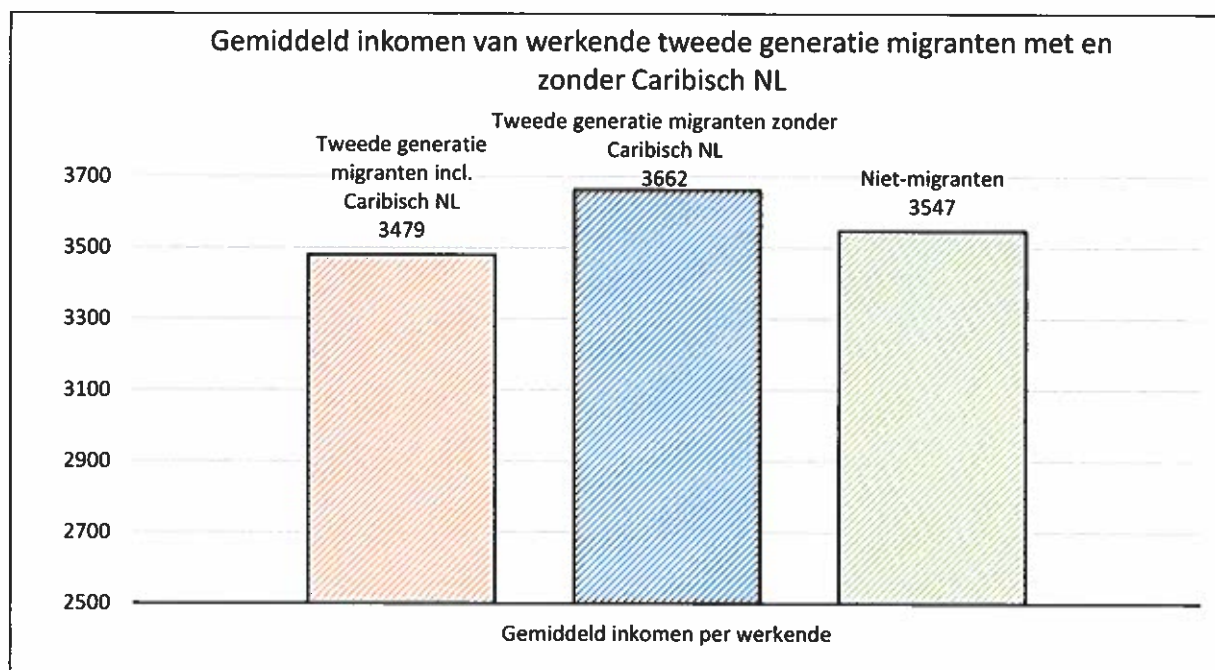
3.4.1 Inkomens migrantenpopulaties per land van herkomst

Voor de tweede generatie migrantenpopulaties is het gemiddelde inkomen per werkende weergegeven in figuur 3.8. In vergelijking met eerste generatie migranten zijn de verschillen in gemiddelde inkomens tussen

de migrantenpopulaties van de tweede generatie aanzienlijk kleiner. Tweede generatie migranten populaties uit Haïti, Nederland, Suriname, Portugal en India hebben een hoger gemiddeld inkomen dan de niet-migranten populatie. In vergelijking met de groep eerste generatie migranten is de Nederlandse populatie bij de tweede generatie migranten minder dominant. Bij de tweede generatie migranten vormt de migrantenpopulatie afkomstig uit Caribisch Nederland veruit de grootste groep. De migrantenpopulatie afkomstig uit Caribisch Nederland heeft een lager gemiddeld inkomen dan de niet-migranten populatie uit Curaçao. In figuur 3.9 is het gemiddelde inkomen voor de tweede generatie migranten weergegeven, zowel inclusief als exclusief de migrantenpopulatie uit Caribisch Nederland. Als de tweede generatie migrantenpopulatie uit Caribisch Nederland buiten beschouwing wordt gelaten, ligt het gemiddelde inkomen van tweede generatie migranten boven dat van niet-migranten.

Figuur 3.8: Gemiddeld inkomen per werkende van de tweede generatie migranten per land van herkomst in het jaar 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. Dinmohammed (2015), CBS-bevolkingscensus (2011).

Figuur 3.9: Gemiddeld inkomen werkende tweede generatie migranten met en zonder de tweede generatie migrantenpopulatie uit Caribisch Nederland in het jaar 2011. Bron: Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

Samengevat is het verschil in inkomens bij tweede generatie migranten kleiner dan bij eerste generatie migranten. Een groot deel van de tweede generatie migranten is afkomstig uit Caribisch Nederland. Deze groep heeft gemiddeld een inkomen dat onder het gemiddelde inkomen van niet-migranten en dat van Curaçao als totaal ligt. Als deze groep buiten beschouwing wordt gelaten ligt het gemiddelde inkomen van de tweede generatie migranten hoger dan dat van niet-migranten. Vanwege gebrek aan data betreffende de tweede generatie migranten is het niet mogelijk om te onderzoeken in welke beroepsgroepen zij werkzaam zijn.²²

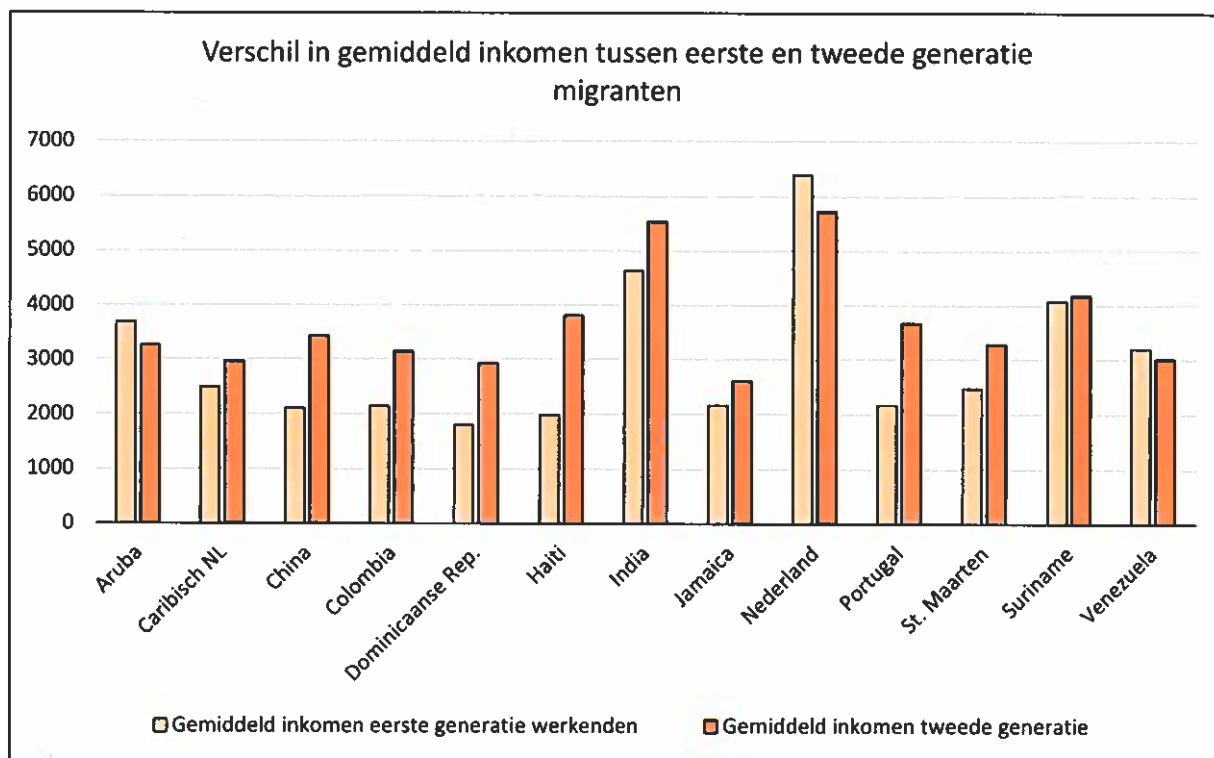
3.4.2 Vergelijking inkomens tussen migrantengeneraties

Om te onderzoeken of er een verband is tussen het inkomen van eerste en tweede generatie migranten, is in figuur 3.10 voor beide generaties het gemiddelde inkomen per migrantenpopulatie weergegeven. In bijna alle migrantenpopulaties ligt het inkomen van de tweede generatie gemiddeld hoger dan dat van de eerste generatie. Vooral bij de migrantenpopulaties die in de eerste generatie een laag gemiddeld inkomen hebben is dit het geval. De migrantenpopulatie afkomstig uit Haïti is de meest opvallende. Voor de eerste generatie van deze groep is het gemiddelde inkomen - op de migrantenpopulatie van de Dominicaanse Republiek na - het laagst, terwijl het gemiddelde inkomen van de tweede generatie van deze groep op de

²² Over tweede generatie migranten is minder gepubliceerd door het CBS Curaçao.

vierde plek komt. Het gemiddelde inkomen van de tweede generatie Haïtianen is bijna twee keer zo hoog als dat van de eerste generatie.

Tot slot is alleen voor de migrantenpopulaties afkomstig uit Nederland, Aruba en Venezuela het gemiddelde inkomen van de tweede generatie lager dan die van de eerste generatie.

Figuur 3.10: Verschil in gemiddeld inkomen tussen eerste en tweede generatie migranten in het jaar 2011. Bron: Dinmohammed (2015) & CBS-bevolkingscensus (2011).

3.5 Bevindingen

In deze paragraaf is het gemiddelde inkomen van verschillende migrantenpopulaties in 2011 nader geanalyseerd. Hieronder worden de bevindingen puntsgewijs gepresenteerd.

Algemeen

- Eerste generatie en tweede generatie migranten hebben samen een lager gemiddeld inkomen dan niet-migranten. Daarbij hebben eerste generatie migranten een lager gemiddeld inkomen dan tweede generatie migranten. Het gemiddelde inkomen van de bevolking van Curaçao ligt hoger dan dat van migranten en lager dan dat van niet-migranten.

Eerste generatie

- Eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Aruba, India, Nederland en Suriname hebben een hoger gemiddeld inkomen dan niet-migranten. De overige migrantenpopulaties hebben een lager gemiddeld inkomen dan niet-migranten.
- De eerste generatie migrantenpopulatie uit Nederland heeft een groot aandeel in het gemiddelde inkomen van de eerste generatie migranten. Wanneer de eerste generatie migrantenpopulatie uit Nederland buiten beschouwing wordt gelaten zakt het gemiddelde inkomen van NAf. 3.403,- naar NAf. 2.593,- bruto per maand.
- Er is inzicht verkregen in de verdeling van beroepsgroepen in de eerste generatie migrantenpopulatie, als ook in de gemiddelde inkomens van deze beroepsgroepen.

Tweede generatie

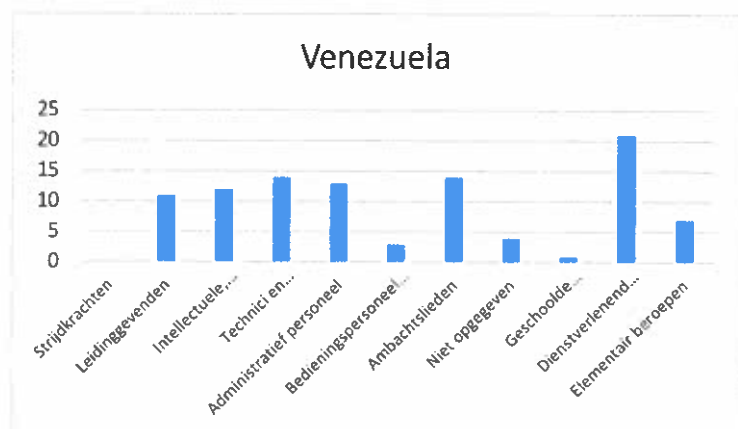
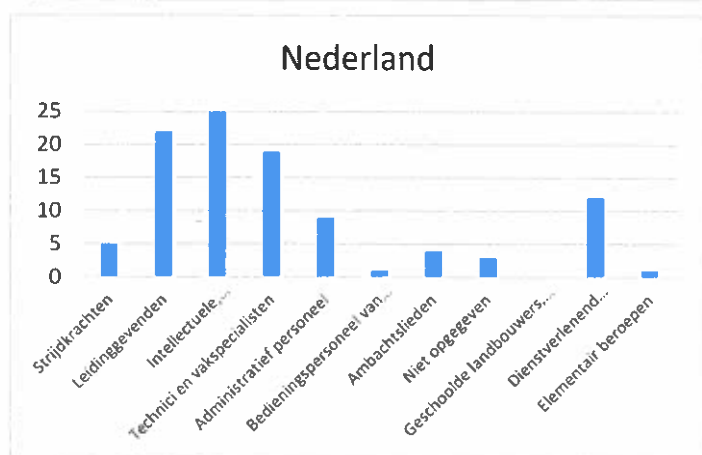
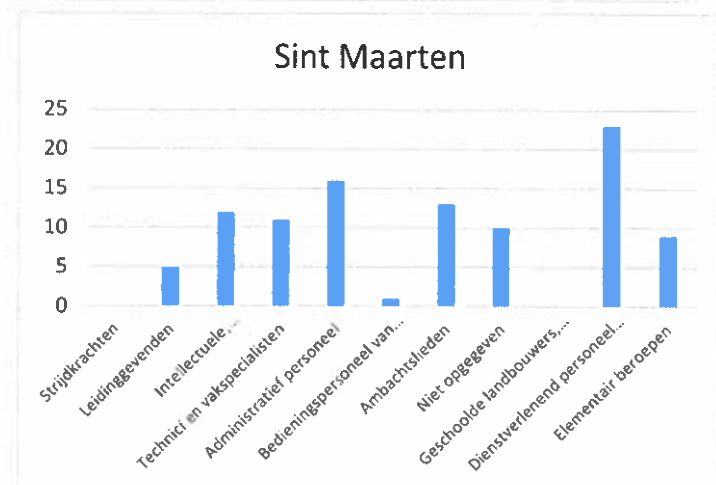
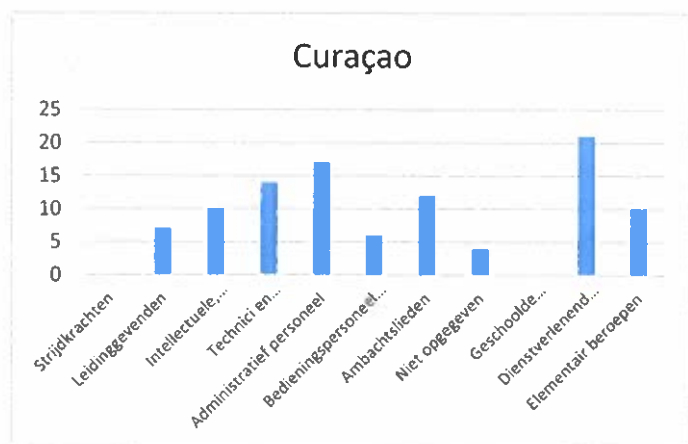
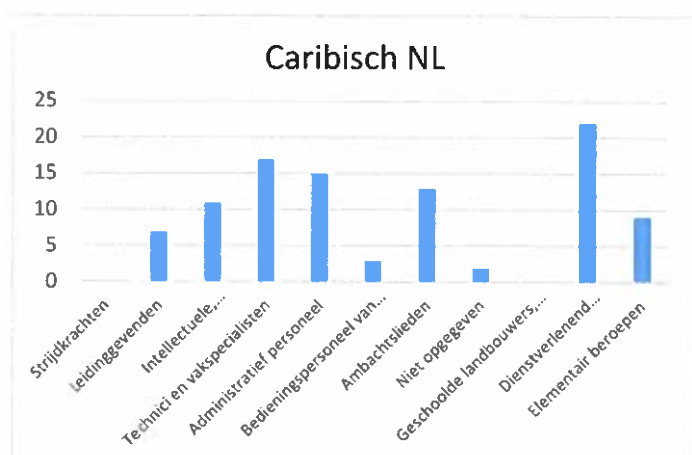
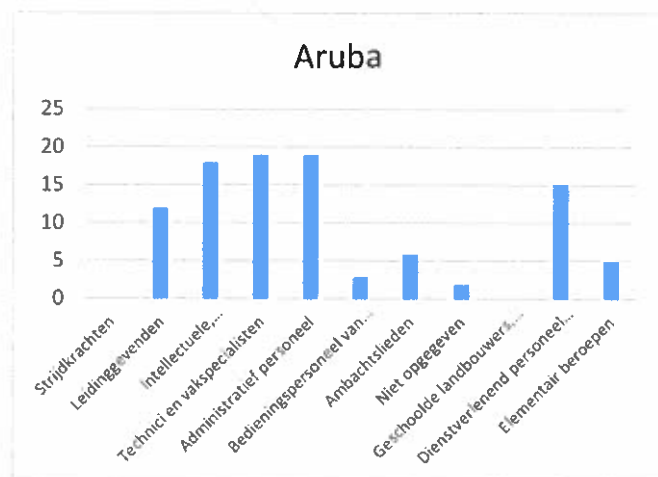
- Tweede generatie migrantenpopulaties afkomstig uit Haïti, India, Nederland, Portugal en Suriname hebben een hoger gemiddeld inkomen dan niet-migranten. De overige migrantenpopulaties hebben een lager gemiddeld inkomen dan niet-migranten.
- De tweede generatie migrantenpopulatie uit Caribisch Nederland heeft een groot aandeel in het gemiddelde van de tweede generatie migranten. Wanneer de tweede generatie migrantenpopulatie uit Caribisch Nederland buiten beschouwing wordt gelaten stijgt het gemiddelde inkomen van NAf. 3.479,- naar NAf. 3.662,- bruto per maand tot boven het gemiddelde inkomen van niet-migranten.

Vergelijking tussen generaties

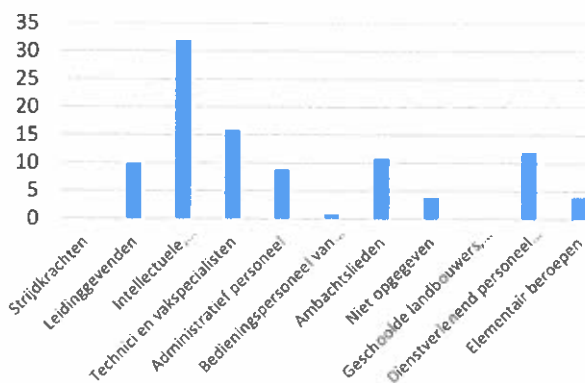
- Alle migrantenpopulaties behalve populaties uit Aruba, Nederland en Venezuela hebben in de tweede generatie een hoger gemiddeld inkomen dan in de eerste generatie. De migrantenpopulatie uit Haïti is hierin het meest opmerkelijk. Het gemiddelde inkomen van de tweede generatie is bijna een verdubbeling van dat van de eerste generatie.

Bijlage Hoofdstuk 3: Verdeling aandeel in beroepsgroep per eerste generatie migrantenpopulatie

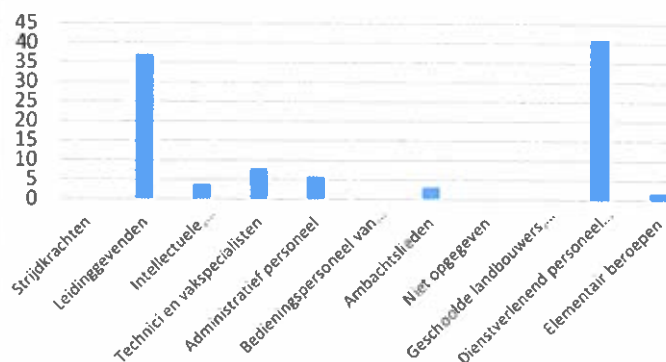
Beroepsgroepen van links naar recht van best betaalde naar minste betaalde beroepsgroepen

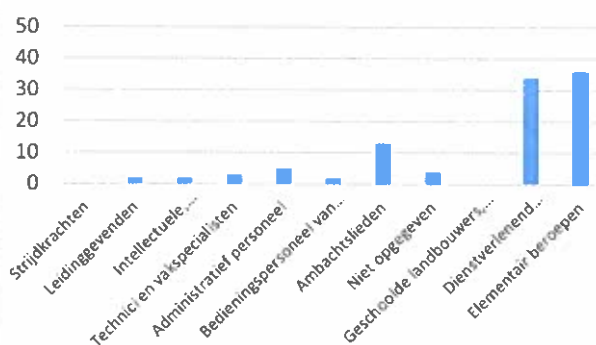
Suriname

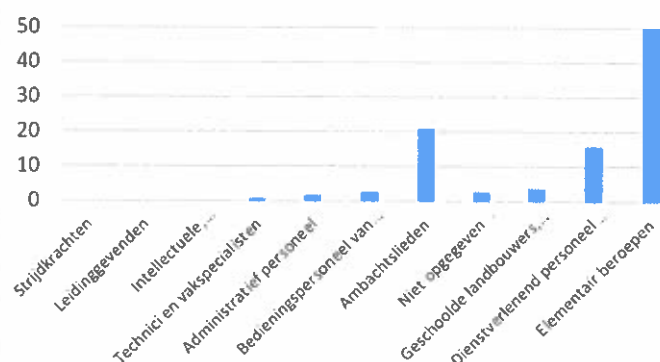
India

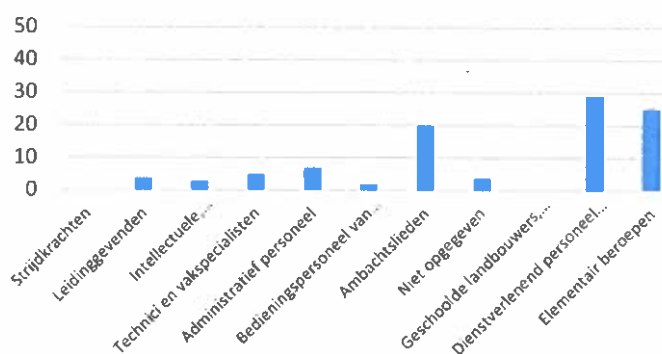
Dominicaanse Republiek

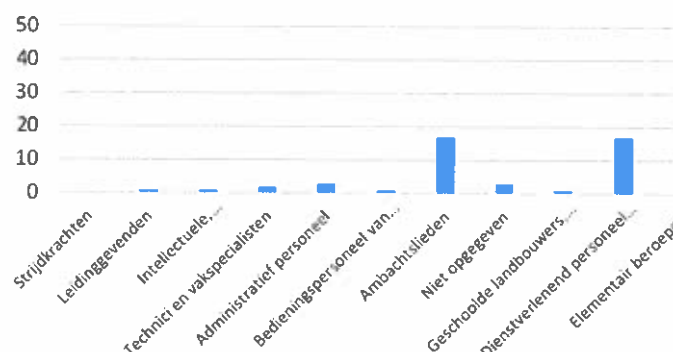
Haïti

Colombia

Jamaica

4. Opleidingsniveau en migratie

4.1 Introductie

In dit hoofdstuk wordt het opleidingsniveau van migranten vergeleken met het opleidingsniveau van niet-migrant. Specifiek gaat het om het hoogst deelgenomen opleidingsniveau uit dagonderwijs van de populatie die niet-schoolgaand is. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van vijf categorieën met betrekking tot opleidingsniveau. De categorieën zijn in tabel 4.1 toegelicht.

Categorie opleidingsniveau	Toelichting
1. Geen	Maximaal lagere school
2. Lager middelbaar	VSBO, HAVO 1 + 2 en VWO 1+2
3. Hoger middelbaar	HAVO 3-5, VWO 3-6, SBO, MBO
4. Hoog (B)	Bachelor/HBO
5. Hoog (WO)	Wetenschappelijk onderwijs

Tabel 4.1: Definities opleidingsniveau. Bron: CBS bevolkingscensus 2011.

4.2 Algemeen

In paragraaf 4.2. wordt in kaart gebracht wat het aandeel van niet-schoolgaande migranten (eerste en tweede generatie) en niet-schoolgaande niet-migrant is in de opleidingsniveaus.

Onder *niet-schoolgaande populatie* wordt verstaan: deel van een populatie dat niet deelneemt aan dagonderwijs (crèche valt onder dagonderwijs). Dat deel van de populatie dat deelneemt aan alternatieve vormen van opleiding valt eveneens in deze groep.

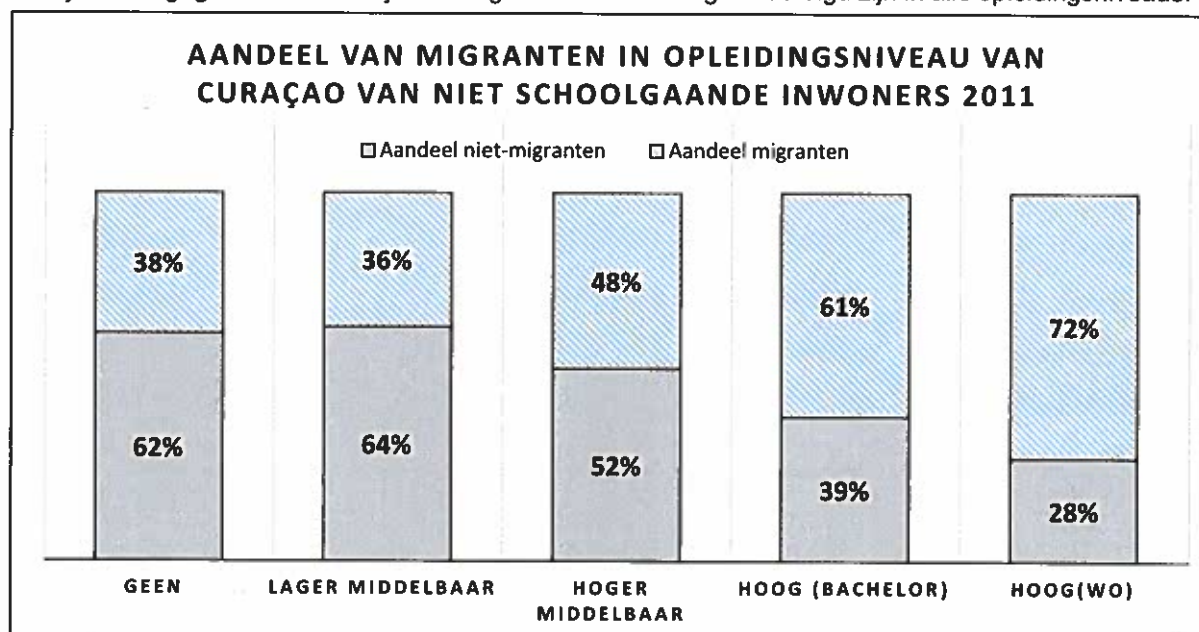
Omdat het hier uitsluitend om de niet-schoolgaande groep (binnen elke migrantenpopulatie) gaat, wordt omwille van de leesbaarheid, de term niet-schoolgaand in het vervolg van deze paragraaf soms achterwege gelaten.

Tabel 4.2 geeft de niet-schoolgaande migrantenpopulaties voor migranten, niet-migrant en de bevolking van Curaçao weer.

Aandeel niet-schoolgaand per groep		
Groep:	Omvang	Niet-schoolgaand
Eerste generatie migranten	35.647	28.745
Tweede generatie migranten	27.101	18.149
Niet-migranten	87.815	61.652
Totale bevolking Curaçao	150.563	108.546

Tabel 4.2: Absolute cijfers voor niet-schoolgaande voor eerste en tweede generatie migranten, niet-migranten en de bevolking van Curaçao in 2011. Bron: Berekeningen SER o.b.v. data Dinmohammed (2015) en CBS-bevolkingscensus (2011).

In figuur 4.1 is het aandeel van migranten en niet-migranten in het opleidingsniveau van de bevolking van Curaçao weergegeven. Hieruit blijkt dat migranten sterk vertegenwoordigd zijn in alle opleidingsniveaus. In

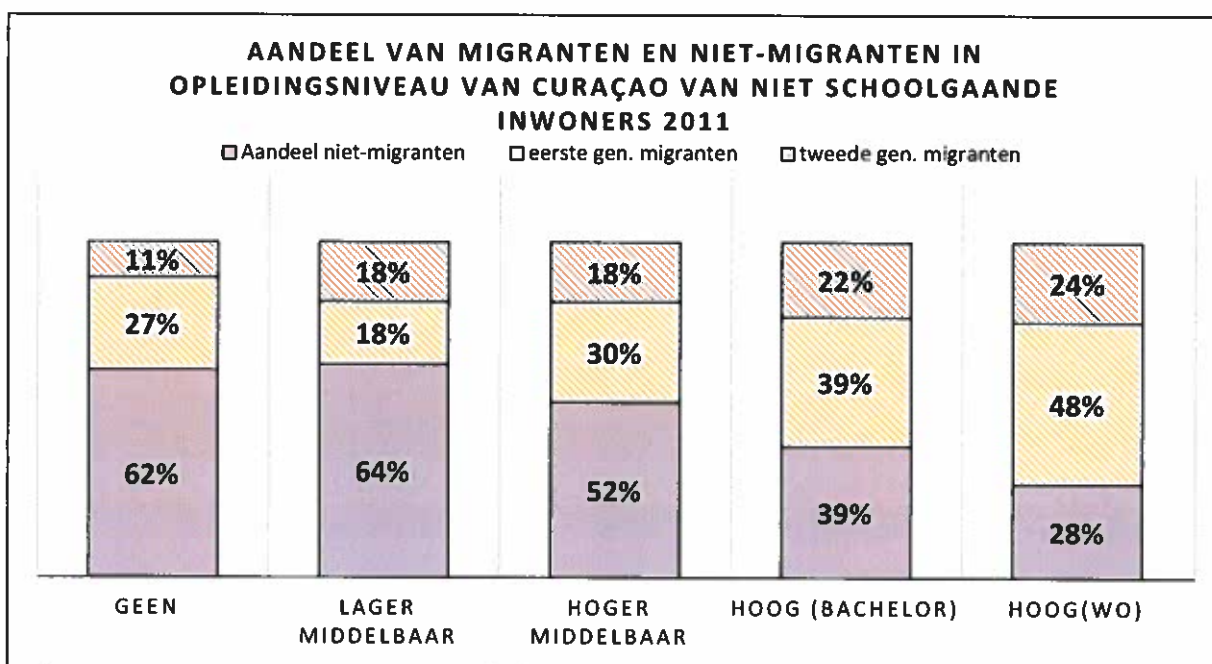
Figuur 4.1: Aandeel van migranten in opleidingsniveau van Curaçao van niet-schoolgaande inwoners in 2011. Bron: Berekeningen SER op basis van Curaçao bevolkingscensus 2011 CBS en Dinmohamed (2015). Opmerking: opleidingsniveau = hoogst deelgenomen dagonderwijs. Onduidelijk is of 'crèche' is meegenomen in de berekeningen van niet-schoolgaande populatie migranten door Dinmohamed (2015).

acht nemend dat migranten 43 procent van de totale niet-schoolgaande bevolking vormen²³, valt het op dat migranten oververtegenwoordigd zijn in de categorieën Hoger middelbaar, Hoog(B) en Hoog (WO). Hieruit volgt dat migranten op een positieve manier bijdragen aan het opleidingsniveau in Curaçao.

In figuur 4.2 is het aandeel migranten en niet-migranten per opleidingsniveau weergegeven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen eerste en tweede generatie migranten. Eerste generatie migranten vormen 26 procent en tweede generatie migranten 17 procent van de niet-schoolgaande populatie in Curaçao.

Eerste generatie migranten zijn ondervertegenwoordigd (in relatie tot hun aandeel van 26 procent in de niet-schoolgaande populatie in Curaçao) in de categorie Lager middelbaar en oververtegenwoordigd in de categorieën Geen opleiding, Hoger middelbaar, Hoog (Bachelor), Hoog (WO). Vooral in de twee laatstgenoemde categorieën zijn eerste generatie migranten sterk oververtegenwoordigd met respectievelijk een aandeel van 39 procent en 48 procent.

Voor tweede generatie migranten geldt dat zij ondervertegenwoordigd zijn in de categorie Geen opleiding en oververtegenwoordigd zijn in de andere categorieën. Net als voor de eerste generatie is ook de tweede generatie migranten sterk oververtegenwoordigd in de categorieën Hoog (Bachelor) en Hoog (WO) met respectievelijk een aandeel van 22 procent en 24 procent.

Figuur 4.2: Aandeel van eerste en tweede generatie migranten in opleidingsniveau van Curaçao van niet-schoolgaande inwoners 2011. Bron: Berekeningen SER op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015). Opmerking: opleidingsniveau = hoogst genoten dagonderwijs. Onduidelijk of crèche is meegenomen in niet-schoolgaand berekeningen van migranten door Dinmohamed (2015).

²³ Zie bijlage Hoofdstuk 4.

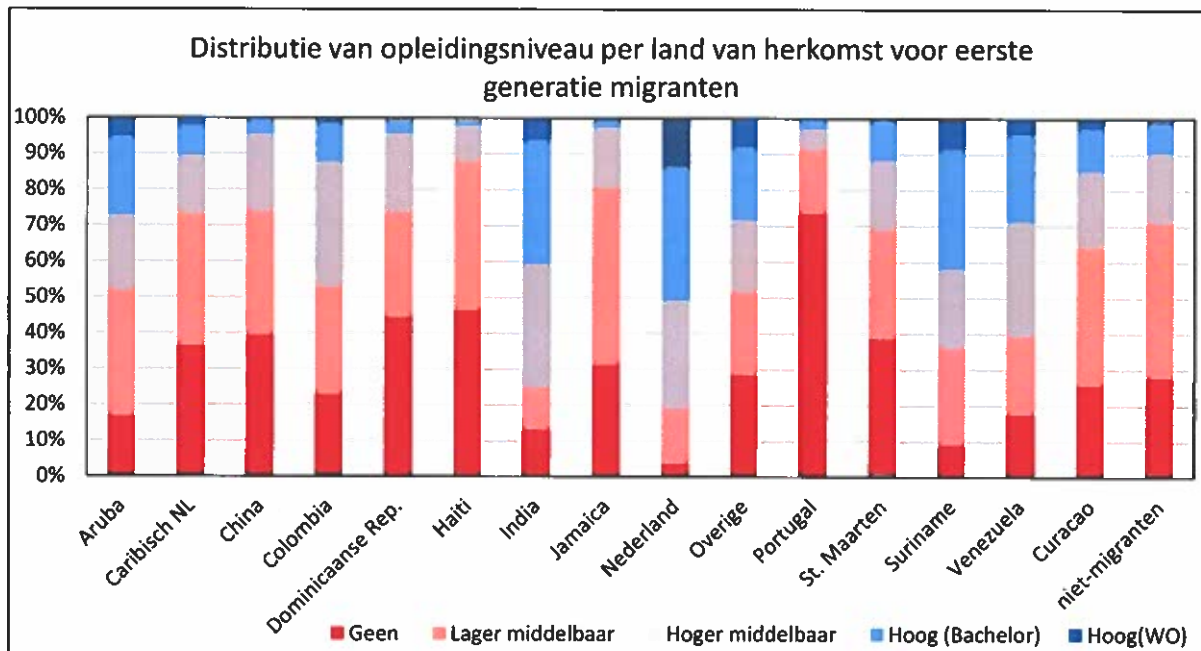
Beide generaties migranten leveren dus een positieve bijdrage aan de opleidingsniveaus Hoger middelbaar, Hoog (Bachelor) en Hoog (WO). Door de niveaus Geen opleiding en Lager middelbaar samen te voegen kan het totale effect worden bekeken van de migranten op de lagere opleidingsniveaus. Voor de eerste generatie geldt dat zij 23 procent van deze gecombineerde groep vormt, hetgeen onder de 26 procent ligt die deze groep vormt in de populatie niet-schoolgaanden op Curaçao. Voor de tweede generatie geldt dat zij 16 procent van deze gecombineerde groep vormt. Dit maakt dat zij licht ondervertegenwoordigd zijn in de lagere opleidingscategorieën. Samengevat kan worden gesteld dat beide generaties zorgen voor een positief effect in het totale opleidingsniveau op Curaçao.

4.3 Migrantenpopulatie per afkomst

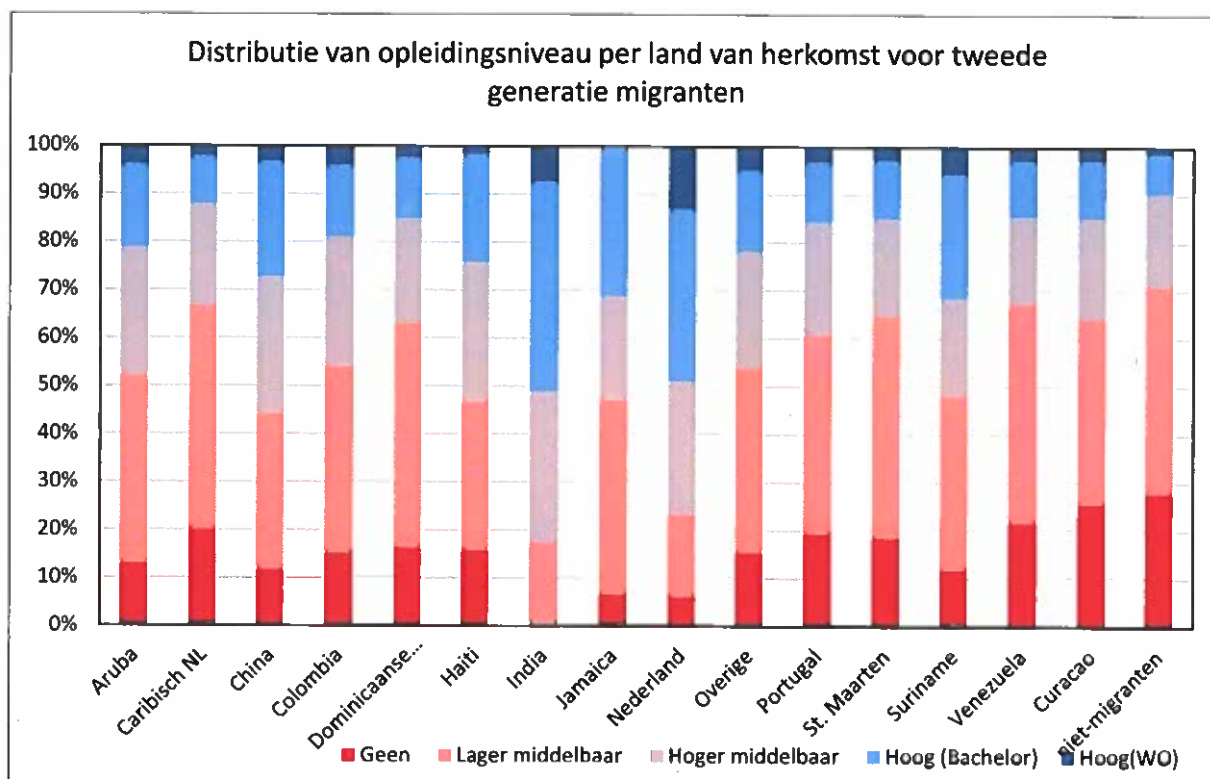
In de vorige paragraaf is geconcludeerd dat migranten een positieve bijdrage leveren aan het opleidingsniveau op Curaçao. Hierbij is echter nog geen onderscheid gemaakt voor land van herkomst tussen migrantenpopulaties. In deze paragraaf worden de verschillen in distributie van opleidingsniveaus tussen de verschillende migrantenpopulaties nader geanalyseerd. Hierbij worden migrantenpopulaties vergeleken met de niet-migrantenpopulatie op Curaçao, als ook met elkaar.

4.3.1 Globaal overzicht

Om een globaal overzicht van de distributie te geven is in figuur 4.3 (eerste generatie) en 4.4 (tweede generatie) de distributie van de opleidingsniveaus per migrantenpopulatie weergegeven. Het deel van de populatie dat niet aan vervolgonderwijs na de middelbare school heeft deelgenomen is weergegeven in rode tinten.

Figuur 4.3: Distributie van opleidingsniveau per land van herkomst voor eerste generatie migranten, totale bevolking Curaçao en niet-migranten. Bron: Berekeningen SER op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015). Opmerking: Curaçao = totale bevolking Curaçao.

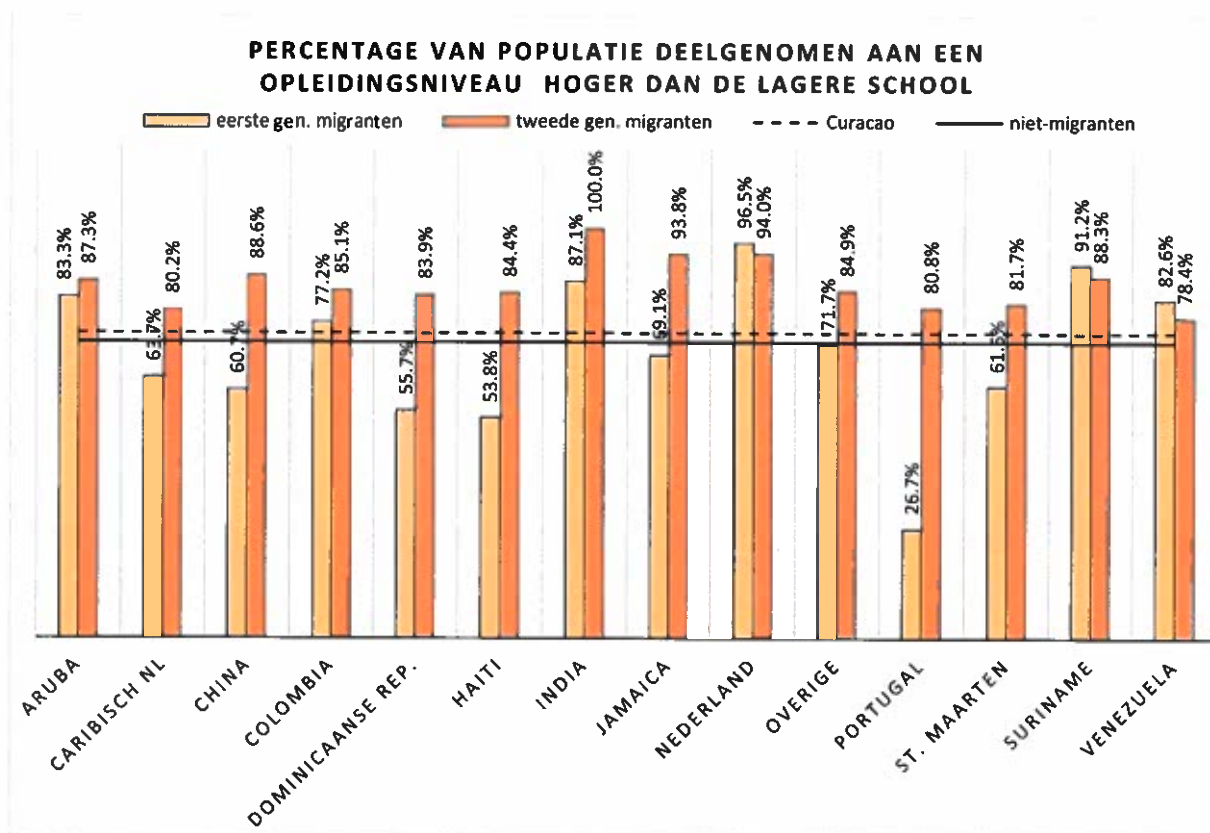

Figuur 4.4: Distributie van opleidingsniveau per land van herkomst voor tweede generatie migranten, totale bevolking van Curaçao en niet-migranten. Bron: Eigen berekeningen op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015) Opmerking: Curaçao = totale bevolking Curaçao.

4.3.2 Gedetailleerd overzicht

In de figuren 4.5, 4.6 en 4.7 is per land van herkomst weergegeven hoeveel procent van de migrantenpopulatie deel heeft genomen aan bepaalde opleidingsniveaus. Om een vergelijking mogelijk te maken tussen niet-migranten en migrantenpopulaties afkomstig uit verschillende landen zijn deze percentages ook voor Curaçao berekend (zowel voor Curaçao inclusief migranten als Curaçao zonder migranten (niet-migranten)).

In figuur 4.5 is het percentage van de populatie dat heeft deelgenomen aan een opleidingsniveau hoger dan de lagere school weergegeven. Voor alle migrantenpopulaties geldt dat van de tweede generatie migranten een hoger percentage heeft deelgenomen aan een opleidingsniveau hoger dan de lagere school dan het geval is voor de niet-migrantenpopulatie. Het valt op dat onder de eerste generatie migranten, de migrantenpopulatie uit Portugal vaak niet hoger is opgeleid dan de lagere school. Ook voor de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek en Haïti ligt het percentage deelnemers aan een onderwijsniveau hoger dan de lagere school, laag.

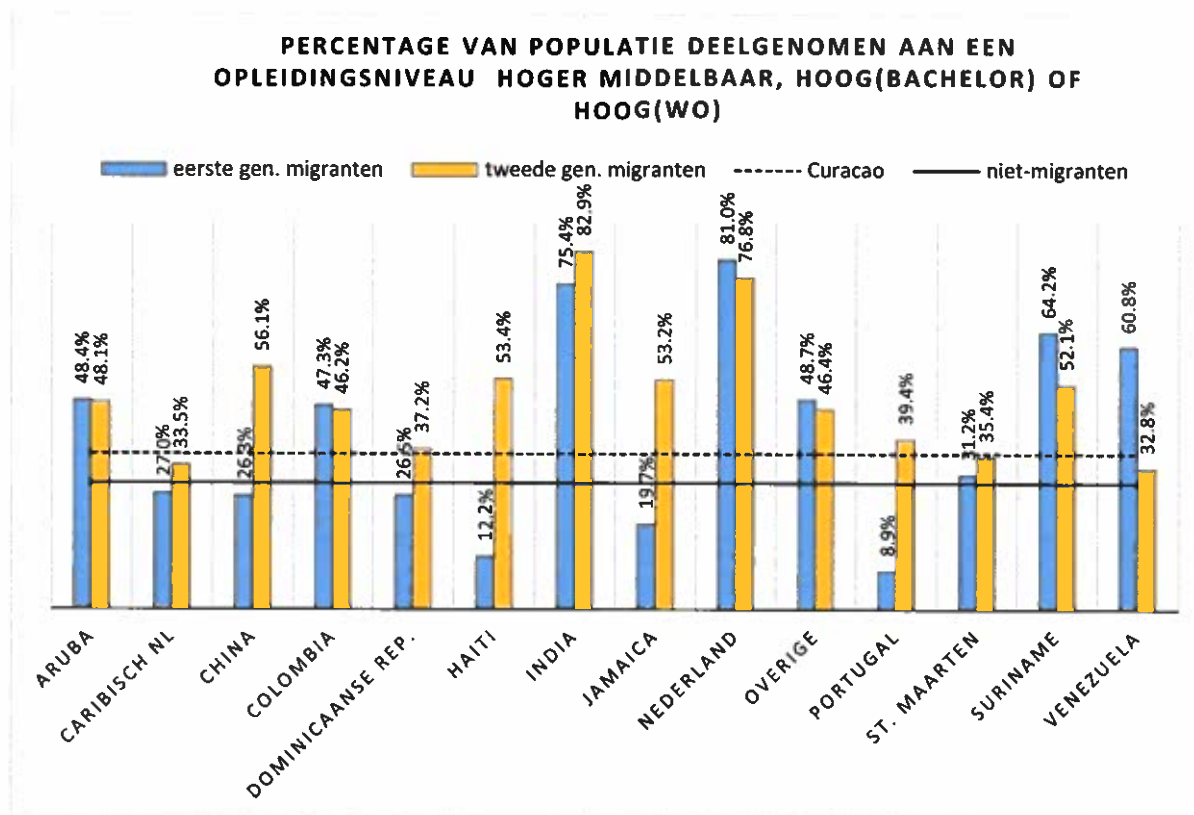

Figuur 4.5: Percentage van populatie dat heeft deelgenomen aan opleidingsniveau hoger dan de lagere school per migrantenpopulatie gedifferentieerd naar land van herkomst voor eerste en tweede generatie migranten, Curaçao inclusief migranten en niet-migranten (Curaçao exclusief migranten). Bron: Berekeningen SER op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015). Opmerking: Curaçao = totale bevolking Curaçao.

Figuur 4.6 geeft het percentage van de migrantenpopulaties dat heeft deelgenomen aan het opleidingsniveau Hoger middelbaar, Hoog (Bachelor) of Hoog (WO) weer. Migrantengroepen afkomstig uit Nederland en India hebben voor beide generaties een hoog percentage migranten dat deelgenomen heeft aan één van deze drie categorieën. Daarnaast is het opleidingsniveau voor de eerste generatie migrantengroepen afkomstig uit Venezuela en Suriname ook relatief hoog.

Onder de tweede generatie hebben wederom alle migrantengroepen een hoger percentage in deze categorieën dan de groep niet-migranten.

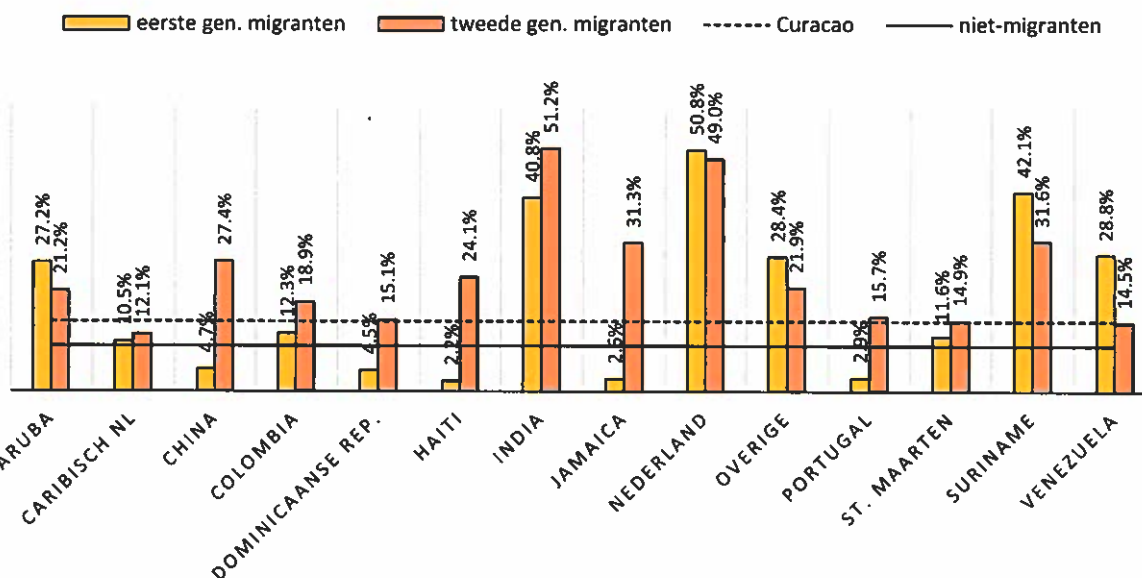
Opvallend is het verschil in percentage tussen de eerste en tweede generatie van de migrantengroep afkomstig uit Venezuela. Waar een verschil tussen de generaties in deelgenomen opleidingsniveau hoger dan lagere school amper aanwezig was, scoort de tweede generatie een stuk lager dan de eerste generatie in opleidingsniveau vanaf hoger middelbaar. Bijna 70 procent van de tweede generatie migrantengroep afkomstig uit Venezuela heeft maximaal lager middelbaar onderwijs gevolgd, terwijl dit percentage voor de eerste generatie krap 40 procent bedroeg. Nochtans zijn vrijwel alle tweede generatie migrantengroepen hoger opgeleid dan de eerste generatie.

Figuur 4.6: Percentage van populatie dat heeft deelgenomen aan opleidingsniveau hoger middelbaar, hoog(bachelor) of hoog(wo) per land van herkomst voor eerste en tweede generatie migranten, Curaçao inclusief migranten en niet-migrant (Curaçao exclusief migranten). Bron: Eigen berekeningen op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015) Opmerking: Curaçao = totale bevolking Curaçao.

Tot slot is in figuur 4.7 het percentage weergegeven van de migrantenpopulaties dat heeft deelgenomen aan de opleidingsniveaus Hoog (Bachelor) of Hoog (WO). Opvallend is het verschil tussen de eerste en tweede generatie migrantenpopulaties uit Haïti en Jamaica. Van de tweede generatie uit Haïti heeft bijna een kwart en van tweede generatie uit Jamaica bijna een derde deel deelgenomen aan hoog onderwijs. Dit terwijl in de eerste generatie dit percentage ongeveer tussen de 2 en 3 procent ligt. Daarnaast geldt voor de migrantenpopulatie afkomstig uit Venezuela wederom dat het percentage voor de tweede generatie ongeveer een halvering is van dat van de eerste generatie. Tot slot tonen migrantenpopulaties afkomstig uit Nederland, Suriname en India voor zowel de eerste als de tweede generatie een hoog percentage in figuur 4.7.

PERCENTAGE VAN POPULATIE DEELGENOMEN AAN EEN OPLEIDINGSNIVEAU HOOG(BACHELOR) OF HOOG(WO)

Figuur 4.7: Percentage van populatie dat heeft deelgenomen aan opleidingsniveau Hoog(Bachelor) of Hoog(WO) per land van herkomst voor eerste en tweede generatie migranten, Curaçao inclusief migranten en niet-migranten (Curaçao exclusief migranten). Bron: Berekeningen SER op basis van CBS-bevolkingscensus (2011) en Dinmohamed (2015) Opmerking: Curaçao = totale bevolking Curaçao.

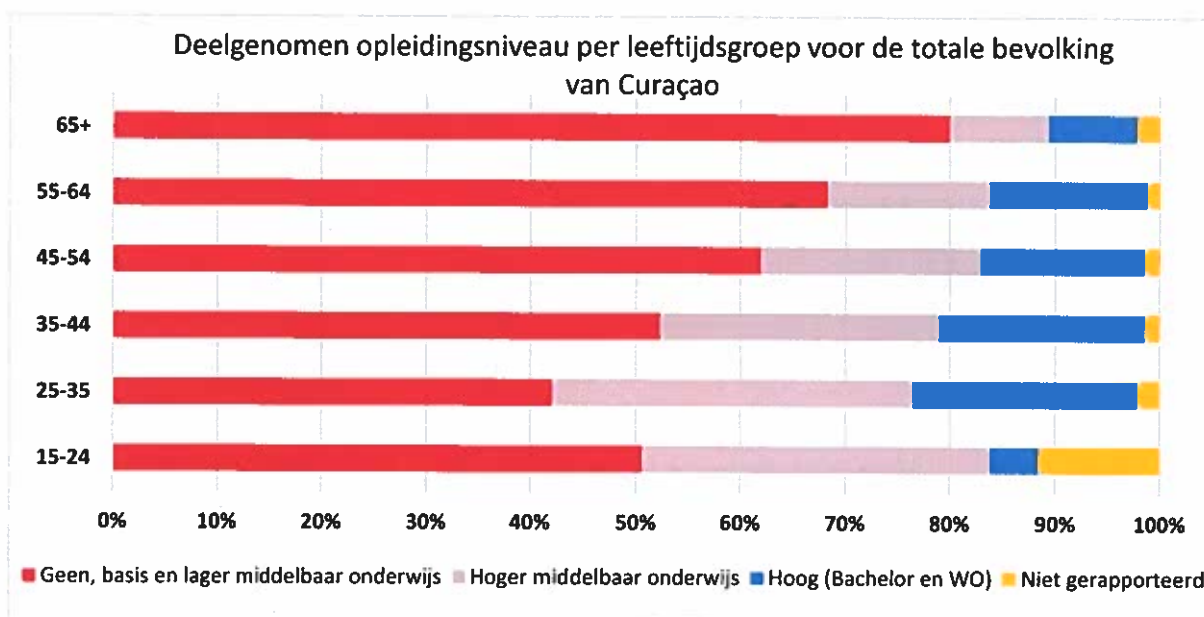
In tabel 4.3 zijn de uitkomsten van de figuren 4.5, 4.6 en 4.7 inzichtelijk gemaakt. Deze tabel laat zien welke migrantenpopulaties een positieve bijdrage leveren aan het opleidingsniveau op Curaçao.

Landen van herkomst waarvan zowel de eerste als de tweede generatie het opleidingsniveau positief beïnvloeden:	
Colombia	Nederland
Venezuela	Suriname
Sint Maarten	India
Aruba	Overige
Landen van herkomst waarvan <i>alleen</i> tweede generatie het opleidingsniveau positief beïnvloedt:	
Dominicaanse Republiek	Caribisch Nederland
Jamaica	Portugal
Haïti	China

Tabel 4.3: Overzicht van opleidingsniveau migrantenpopulaties in vergelijking met totale bevolking van Curaçao.

4.3.3 Leeftijdsopbouw

Het is van belang om als kanttekening bij voorgaande uitkomsten te plaatsen dat tot dusver geen rekening is gehouden met de leeftijdsopbouw van de verschillende migrantenpopulaties. Wereldwijd geldt dat de jongere populatie over het algemeen hoger opgeleid is dan de oudere populatie. In OECD landen heeft de leeftijdsgroep 25-34 jaar gemiddeld 17,5 procent meer hoog (bachelor en wo) opgeleiden dan de leeftijdsgroep 55-64 jaar.²⁴ Ook voor Curaçao geldt dat jongeren over het algemeen hoger opgeleid zijn dan ouderen. Dit is weergegeven in figuur 4.8.

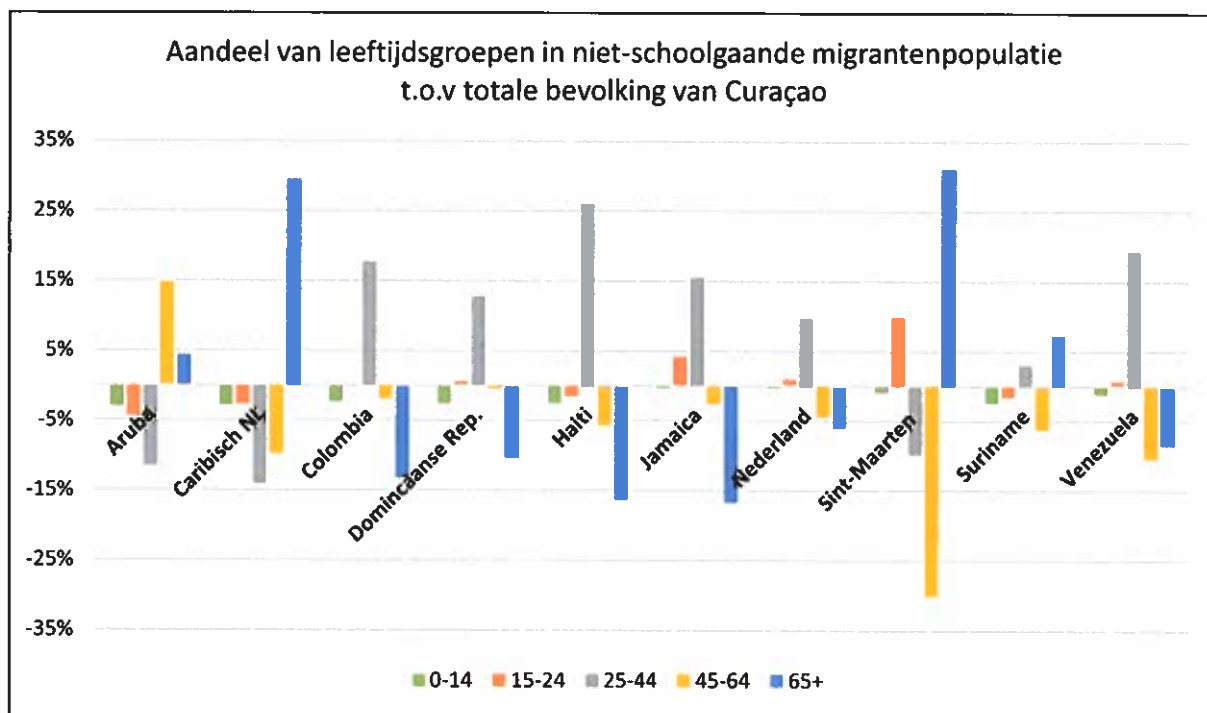
Figuur 4.8: Deelgenomen opleidingsniveau per leeftijdsgroep voor de bevolking van Curaçao. Bron: CBS bevolkingscensus (2011).

Verwacht mag worden dat migrantenpopulaties deze trend ook vertonen. Hierdoor hebben migrantenpopulaties met relatief meer ouderen waarschijnlijk een hoger aandeel lager opgeleiden. Dit mechanisme geldt precies andersom voor migrantenpopulaties met relatief meer jongeren. Door gebrek aan data betreffende de tweede generatie migrantenpopulaties is het voor deze groep niet mogelijk om de conclusies te nuanceren voor leeftijdsopbouw. Voor de eerste generatie migranten zijn voor een aantal migrantenpopulaties data beschikbaar omtrent hun leeftijdsopbouw. Op basis van deze data is in combinatie met de berekende schoolparticipatiegraad door Dinmohammed (2014) een schatting gemaakt van de leeftijdsopbouw van de niet-schoolgaande populatie per eerste generatie migrantenpopulatie.²⁵ Deze is weergegeven in figuur 4.9. Door de leeftijdsopbouw van niet-schoolgaanden in Curaçao als basis te nemen is te zien voor welke leeftijdsgroepen de opbouw van migrantenpopulatie per land verschilt van

²⁴ OECD (2019), Population with tertiary education indicator.

²⁵ Leeftijdscategorieën gebruikt in Dinmohammed en CBS komen niet volledig overeen. Bij gebrek aan data is gebruikte methode de beste aanpak om het aantal niet-schoolgaanden te benaderen.

die Curaçao. Onderstaand wordt per land besproken wat dit verschil in leeftijdsopbouw betekent voor de resultaten met betrekking tot opleidingsniveau van de eerste generatie migrantenpopulaties.

Figuur 4.9: Aandeel van leeftijdsgroepen in niet-schoolgaande migrantenpopulatie ten opzichte van totale bevolking van Curaçao. Bron: Berekeningen SER op basis van data CBS bevolkingscensus (2011) en Dinmohammed (2015).

Figuur 4.9 laat zien dat het aandeel jongeren en volwassenen tot en met 44 jaar (0-44 jaar) in de migrantenpopulatie afkomstig uit Aruba lager is dan die in de totale populatie van Curaçao. Daarnaast is het aandeel in de leeftijd 45+ in deze migrantenpopulatie hoger dan die in de totale populatie van Curaçao. Het hoge opleidingsniveau dat deze migranten hebben lijkt derhalve niet beïnvloed door de leeftijdsopbouw van de populatie.

Voor de migrantenpopulatie afkomstig uit Caribisch Nederland geldt dat deze een lager aandeel in de leeftijd 0-64 jaar in haar populatie heeft en een hoger aandeel in de leeftijd 65+ dan die van de totale populatie van Curaçao. Het feit dat deze migrantenpopulatie een groter aandeel ouderen dan de bevolking van Curaçao bevat, kan een verklaring zijn voor het lagere opleidingsniveau van deze migrantenpopulatie in de figuren 4.4, 4.5 en 4.6. Voor de migrantenpopulatie afkomstig uit Sint Maarten geldt een soortgelijke situatie als voor Caribisch Nederland.

Voor de migrantenpopulaties afkomstig uit Colombia, Nederland en Venezuela geldt dat de uit deze landen afkomstige migrantenpopulaties een hoger aandeel in de leeftijd 25-44 jaar hebben en een lager aandeel in de leeftijd 45+ (voor Colombia vooral in de leeftijd 65+). Het hoge onderwijsniveau van de eerste generatie migrantenpopulaties afkomstig uit deze landen kan derhalve mogelijk verklaard worden door dit groter aandeel jongeren in de bevolkingsopbouw.

Ook voor de migrantenpopulaties afkomstig uit de Dominicaanse Republiek, Haïti en Jamaica geldt dat zij een lager aandeel in hun populatie hebben van 45+ en een hoger aandeel in de leeftijdsgroep 25-44 jaar. Echter deze landen scoren, ondanks hun grotere aandeel jongeren in de bevolkingsopbouw, lager in opleidingsniveau dan Curaçao.

Tot slot vertoont de samenstelling van de migrantenpopulatie uit Suriname slechts kleine verschillen met die van Curaçao. Evenmin zijn deze verschillen duidelijk te verdelen in jong en oud. Het hoge opleidingsniveau van de eerste generatie Surinamers lijkt dus niet beïnvloed te worden door de leeftijdsopbouw van de migrantenpopulatie.

4.4 Bevindingen

In dit hoofdstuk is het opleidingsniveau van de verschillende migrantenpopulaties in 2011 nader geanalyseerd. Hieronder worden de bevindingen puntsgewijs gepresenteerd.

Algemeen

- Niet-schoolgaande migranten, zoals omschreven in paragraaf 4.2. hierboven, zijn oververtegenwoordigd in de opleidingsniveaus 'Hoger middelbaar', 'Hoog (bachelor)' en 'Hoog (WO)'. Daarnaast zijn ze ondervertegenwoordigd in de opleidingsniveaus 'geen' en 'lager middelbaar'.
- Niet-schoolgaande eerste generatie migranten zijn oververtegenwoordigd in de opleidingsniveaus 'geen', 'hoger middelbaar', 'hoog (bachelor)' en 'hoog (WO)' en ondervertegenwoordigd in 'lager middelbaar'.
- Niet-schoolgaande tweede generatie migranten zijn oververtegenwoordigd in de opleidingsniveaus 'lager middelbaar', 'hoger middelbaar', 'hoog (bachelor)' en 'hoog (WO)' en ondervertegenwoordigd in 'geen opleidingsniveau'.

Gedetailleerd

- Migrantengroepen afkomstig uit Aruba, Colombia, India, Nederland, Sint Maarten, Suriname en Venezuela hebben wat betreft zowel de eerste als de tweede generatie met een groter aandeel deelgenomen aan de opleidingsniveaus 'hoger middelbaar', 'hoog (bachelor)' of 'hoog (WO)' dan de niet-migrantengroep van Curaçao.
- Migrantengroepen afkomstig uit Caribisch Nederland, China, de Dominicaanse Republiek, Haïti, Jamaica en Portugal hebben wat betreft uitsluitend de tweede generatie met een groter aandeel deelgenomen aan de opleidingsniveaus 'hoger middelbaar', 'hoog (bachelor)' of 'hoog (WO)' dan de niet-migrantengroep van Curaçao.
- Migrantengroepen afkomstig uit China, Haïti en Portugal hebben een significant hoger deelgenomen opleidingsniveau in de tweede generatie ten opzichte van de eerste generatie.

Genuanceerd voor leeftijdsopbouw

- Alleen voor de eerste generatie migranten is het mogelijk geweest om de leeftijdsopbouw van de niet-schoolgaande populaties in kaart te brengen.
- Opvallende bevindingen die naar voren komen zijn dat de eerste generatie migrantengroep afkomstig uit Aruba hoger opgeleid is dan niet-migrantengroepen, ondanks het grotere aandeel ouderen in de populatie en dat eerste generatie migrantengroepen afkomstig uit de Dominicaanse Republiek, Haïti

en Jamaica lager opgeleid zijn dan niet-migranten, ondanks hun grotere aandeel jongeren in de populatie.

Bijlage Hoofdstuk 4: Statistieken

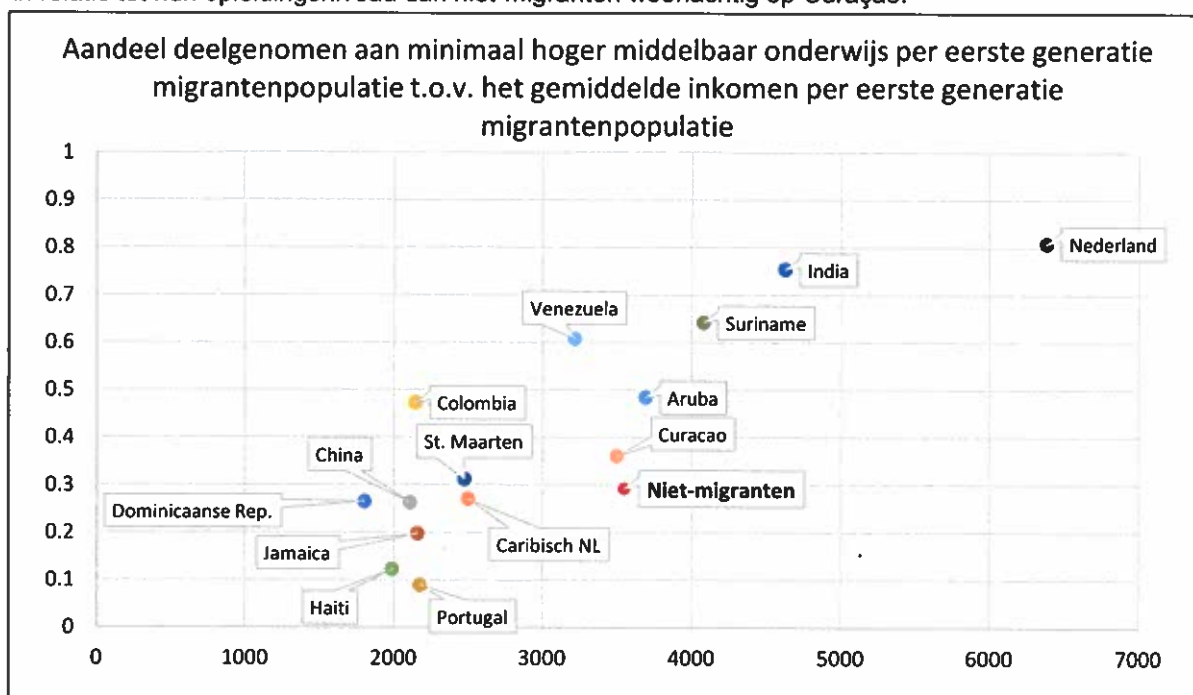
Opleidingsniveau migranten		Land: Curaçao									
		Geen (max lager)	Lager middelbaar	Hooger middelbaar	HA/Hoog (Bachelor)	Hoof (WO)	Totaal	Geen (max lager)	Lager middel	Hooger middelbaar (HAVO 3-Hoog (Bachelor)	Hoof (WO)
Colombia		22.80%	29.9%	35.0%	10.5%	1.5%	100%	16.1%	38.9%	27.3%	14.5%
Dominicaanse Rep.		44.30%	29.2%	22.0%	3.9%	0.5%	100%	16.1%	46.7%	22.1%	14.5%
Haiti		46%	41.6%	12.0%	2.0%	0.2%	100%	15.5%	31.0%	29.3%	12.7%
Jamaica		31.00%	49.4%	17.1%	2.2%	0.2%	100%	6.3%	40.6%	21.9%	11.3%
Venezuela		17.40%	21.8%	16.5%	24.5%	4.3%	100%	21.6%	45.6%	18.3%	11.8%
BES		36.40%	36.7%	16.5%	8.4%	2.1%	100%	19.8%	46.7%	21.4%	9.9%
St. Maarten		38.50%	30.3%	19.6%	10.7%	0.9%	100%	18.3%	46.3%	20.5%	12.1%
Aruba		16.70%	34.9%	21.2%	21.9%	5.3%	100%	12.7%	39.7%	26.9%	17.4%
Nederland		3.50%	15.5%	80.2%	37.4%	13.4%	100%	5.9%	17.2%	27.6%	36.0%
Suriname		8.90%	27.0%	22.1%	33.6%	8.5%	100%	11.7%	36.2%	20.5%	26.0%
Portugal		73.30%	17.8%	6.0%	2.9%	0.4%	100%	19.2%	41.4%	23.7%	12.5%
China		39.30%	34.4%	21.6%	4.1%	0.6%	100%	11.5%	32.5%	28.7%	24.2%
India		12.90%	11.7%	34.6%	34.6%	6.2%	100%	0.0%	17.1%	31.7%	43.9%
Overige		28%	23.0%	20.3%	20.4%	8.0%	100%	15.2%	38.5%	24.5%	17.0%
Curaçao incl. migranten		25%	39%	21%	12%	3%	100%	25%	39%	21%	12%
Net-migranten		26%	45%	20%	8%	1%	100%	28%	43%	20%	8%

Opleidingsniveau migranten		Land: Curaçao									
		Geen (max lager)	Lager middelbaar	Hooger middelbaar	HA/Hoog (Bachelor)	Hoof (WO)	Totaal	Geen (max lager)	Lager middel	Hooger middelbaar (HAVO 3-Hoog (Bachelor)	Hoof (WO)
Geen		7589	26.4%	2958	16.3%	10647	22.6%	7755	25%	17018	27.6%
Lager middelbaar		7819	27.2%	7441	41.6%	15260	32.4%	4102	39%	26569	43.1%
Hooger middelbaar		6899	24.0%	4138	22.3%	11037	23.5%	23107	21%	12070	19.8%
Hoog (Bachelor)		5001	17.4%	2004	16.0%	7005	16.6%	13100	12%	5095	8.3%
Hoof (WO)		1465	5.1%	784	4.6%	2249	4.8%	3045	2%	653	1.4%
Net doorrekenen							100.0%	2513	2%	2513	4.1%
Totaal (totaal-scholing)		28795	100%	18149	100%	46894	100.0%	31054	100%	61552	100.0%

5. Inkomen en opleidingsniveau

In dit hoofdstuk worden eerdere resultaten omtrent het gemiddelde inkomen en opleidingsniveau van verschillende migrantenpopulaties gecombineerd. Het aandeel binnen een migrantenpopulatie dat heeft deelgenomen aan hoger middelbaar, hoog (bachelor) of hoog (WO) (hierna: aandeel in hoger onderwijs) wordt gerelateerd aan het gemiddelde inkomen per migrantenpopulatie. In figuur 5.1 is deze relatie weergegeven voor de eerste generatie.

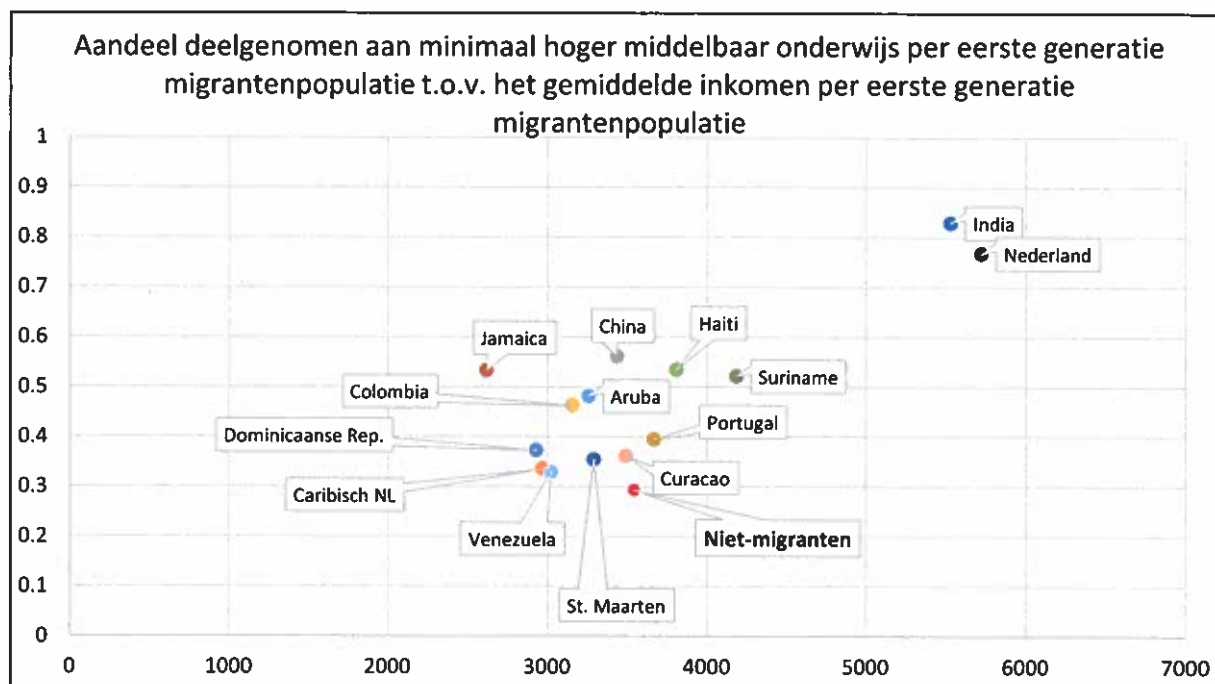
Figuur 5.1 toont een (lichte) trend waarbij een groter aandeel in hoger onderwijs zorgt voor een gemiddeld hoger inkomen. Figuur 5.1 positioneert specifieke migrantenpopulaties onderling en ten opzichte van niet-migranten. Opvallend is dat migrantenpopulaties die ongeveer hetzelfde aandeel in hoger onderwijs hebben als niet-migranten, een lager gemiddeld inkomen verdienen dan niet-migranten. Dit geldt voor migrantenpopulaties uit de Dominicaanse Republiek, Caribisch Nederland, China en Sint Maarten. Daarnaast hebben de migrantenpopulaties uit Colombia en Venezuela een aanzienlijk hoger aandeel in hoger onderwijs dan niet-migranten, terwijl ze wel een lager gemiddeld inkomen hebben dan niet-migranten. Tot slot valt het op dat de eerste generatie migrantenpopulatie uit Aruba ongeveer hetzelfde gemiddelde inkomen heeft als niet-migranten, terwijl zij een groter aandeel in hoger onderwijs hebben dan niet-migranten. Met andere woorden, eerste generatie migrantenpopulaties krijgen relatief minder betaald in relatie tot hun opleidingsniveau dan niet-migranten woonachtig op Curaçao.

Figuur 5.1: Aandeel deelgenomen aan minimaal hoger middelbaar onderwijs per eerste generatie migrantenpopulatie t.o.v. het gemiddelde inkomen per eerste generatie migrantenpopulatie. Bron: CBS bevolkingscensus (2011), Dinmohammed (2015)
Opmerking: Curaçao = Totale bevolking van Curaçao.

In figuur 5.2 is het aandeel in hoger onderwijs en het gemiddeld inkomen van tweede generatie migrantenpopulaties weergegeven. Ten opzichte van figuur 5.1 is duidelijk te zien dat het verschil tussen

migrantenpopulaties is verkleind. Dezelfde trend die voor eerste generatie migrantenpopulaties geldt is echter nog steeds te zien bij tweede generatie migrantenpopulaties. Niet-migranten hebben relatief, vergeleken met hun aandeel in hoger onderwijs, een hoger gemiddeld inkomen dan tweede generatie migrantenpopulaties. De migrantenpopulatie uit Colombia heeft bij beide generaties een hoger aandeel in hoger onderwijs. Toch ligt het gemiddelde inkomen voor de migrantenpopulatie uit Colombia voor zowel de eerste als de tweede generatie onder dat van niet-migranten.

Figuur 5.2: Aandeel deelgenomen aan minimaal hoger middelbaar onderwijs per tweede generatie migrantenpopulatie t.o.v. het gemiddelde inkomen per tweede generatie migrantenpopulatie. Bron: CBS bevolkingscensus (2011), Dinmohammed (2015). Opmerking: Curaçao = Totale bevolking van Curaçao.

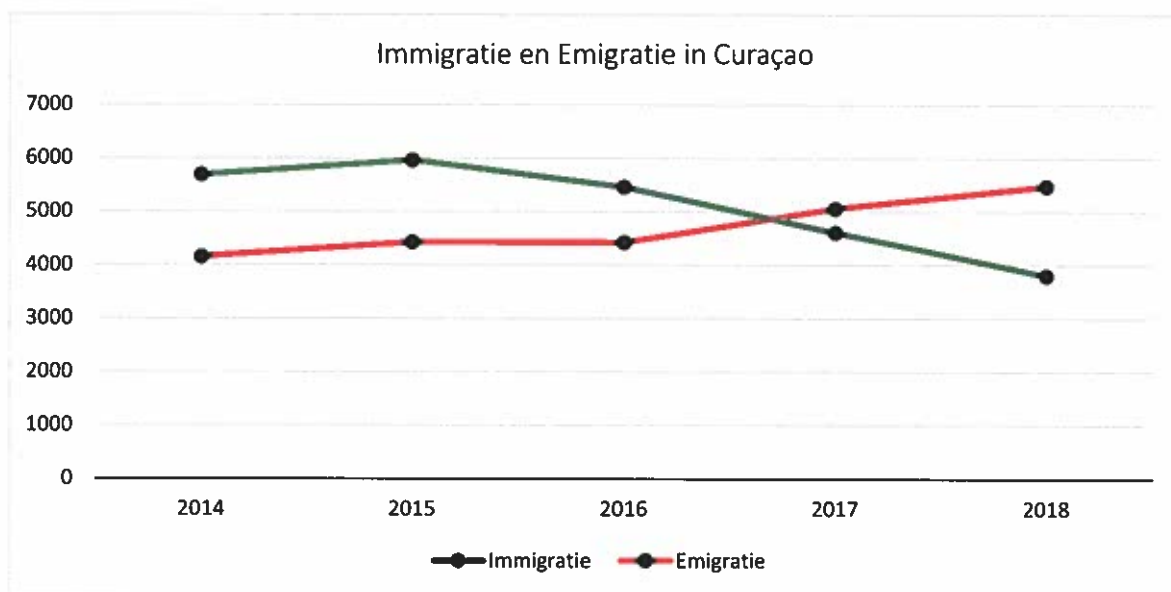
6. Migratie in de periode 2014-2018

6.1 Introductie

In voorgaande hoofdstukken is voor elke migrantenpopulatie de arbeidsmarkt, het inkomen en het opleidingsniveau in kaart gebracht op basis van 2011 censusdata van het CBS. In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd hoe migratie zich in de periode 2014 tot en met 2018 heeft ontwikkeld, waarbij de trends van immigratie en emigratie naar de landen van herkomst van de specifieke migrantenpopulaties worden onderzocht. De data hiervoor zijn afkomstig van het CBS.

6.2 Algemeen

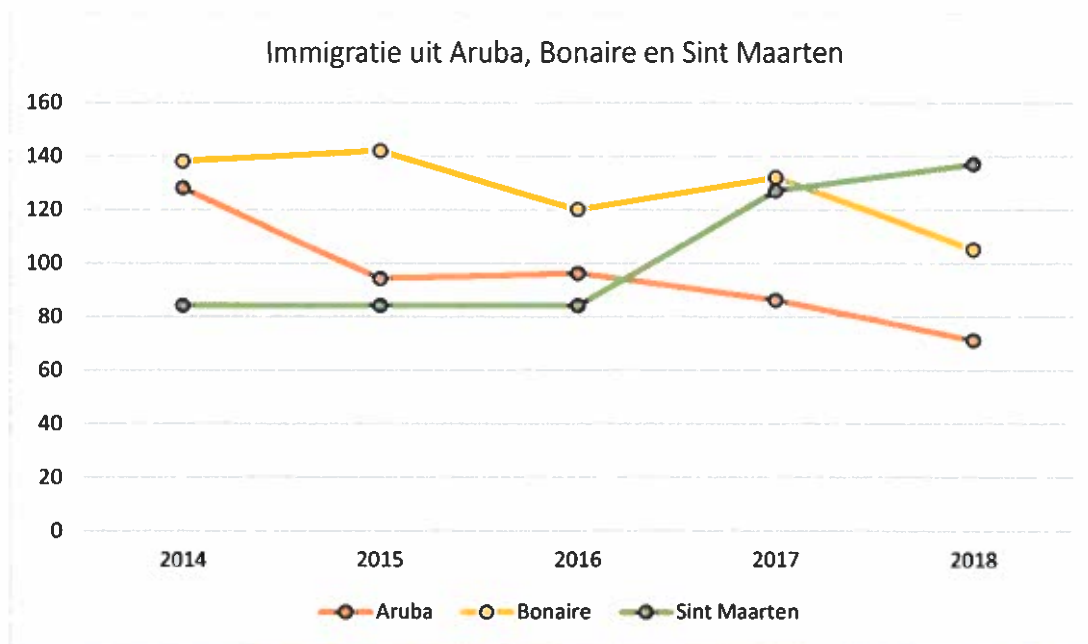
In de periode 2014 t/m 2018 is een duidelijke verschuiving zichtbaar in de algemene migratietrends voor Curaçao. Waar in de jaren 2014, 2015 en 2016 nog sprake is van een positief migratiesaldo, verschuift dat in de jaren 2017 en 2018 naar een negatief saldo. Het negatieve migratiesaldo is het gevolg van zowel een daling van immigratie als een stijging van de emigratie.

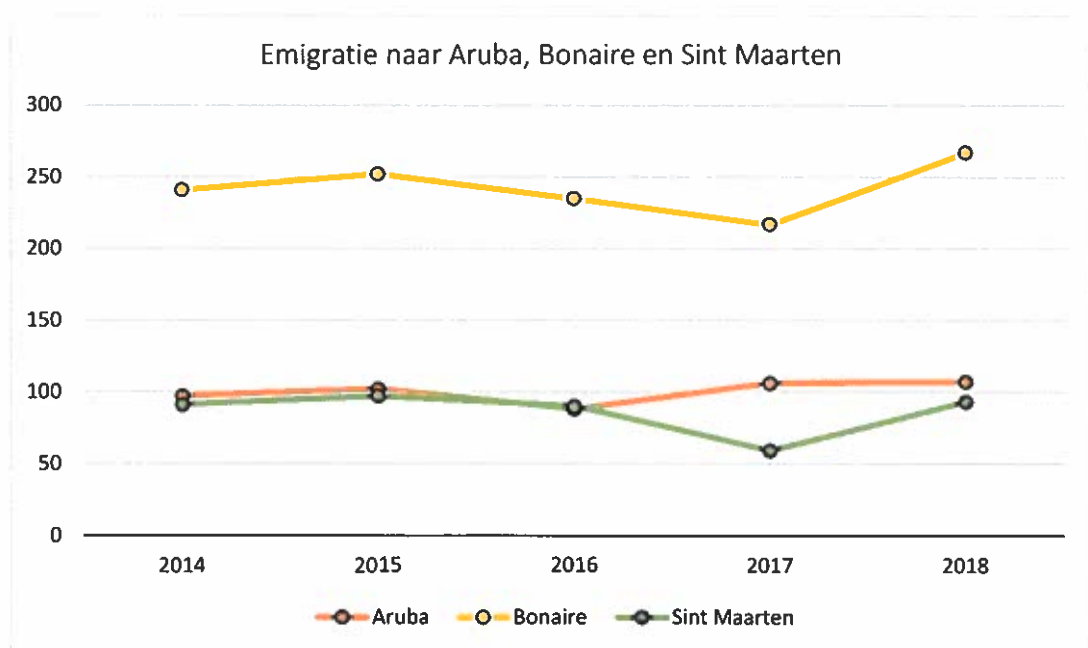
Figuur 6.1: Immigratie en Emigratie Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

6.3 Migratie Aruba, Bonaire en Sint Maarten

In deze paragraaf ligt de focus op de migratiecijfers uit Aruba, Bonaire en Sint Maarten (eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen). De trends met betrekking tot immigratie uit Aruba en Bonaire zijn relatief gelijk, beide laten een licht dalende trend zien. Voor Sint Maarten is dit niet het geval. De immigratiecijfers in 2017 en 2018 zijn significant hoger in vergelijking met de jaren daarvoor. De reden hiervoor is mogelijk de orkaan Irma die in 2017 voor een hoge emigratie vanuit Sint Maarten zorgde.

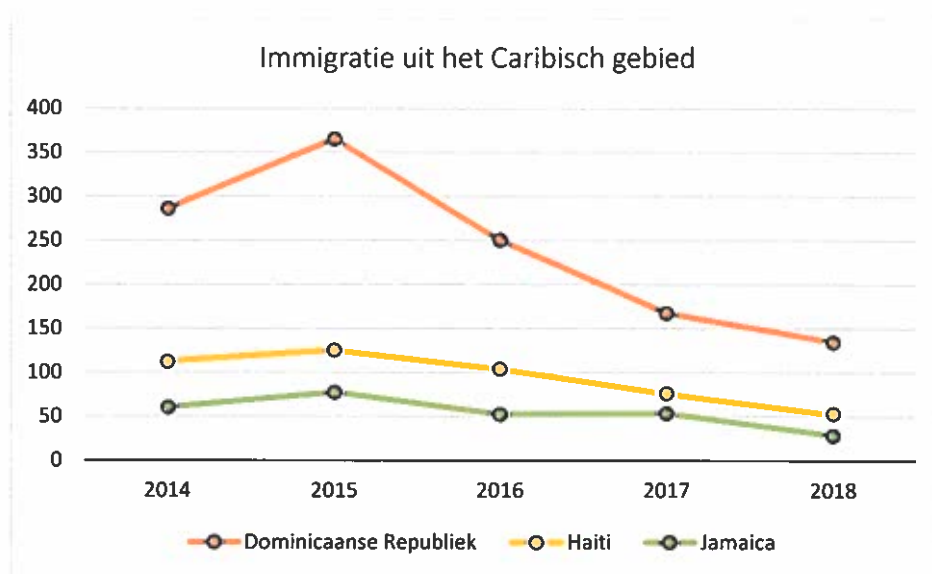
Figuur 6.2: Immigratie uit Aruba, Bonaire en Sint Maarten naar Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

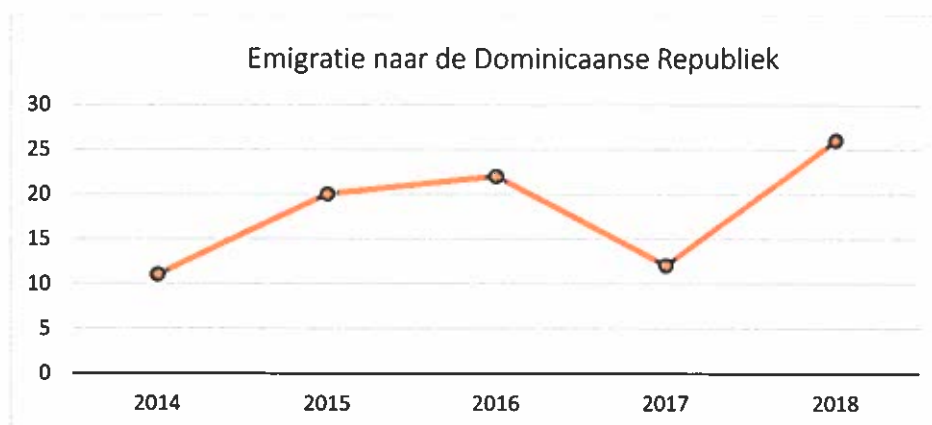
Figuur 6.3: Emigratie uit Aruba, Bonaire en Sint Maarten uit Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

6.4 Migratie Caribisch gebied

Voor de landen Jamaica, de Dominicaanse Republiek en Haïti is sinds 2015 een forse daling van immigratiecijfers zichtbaar. Van deze drie landen zijn alleen de emigratiecijfers naar de Dominicaanse Republiek bekend. Deze zijn in absolute waarde erg laag en fluctueren zonder een duidelijke trend.

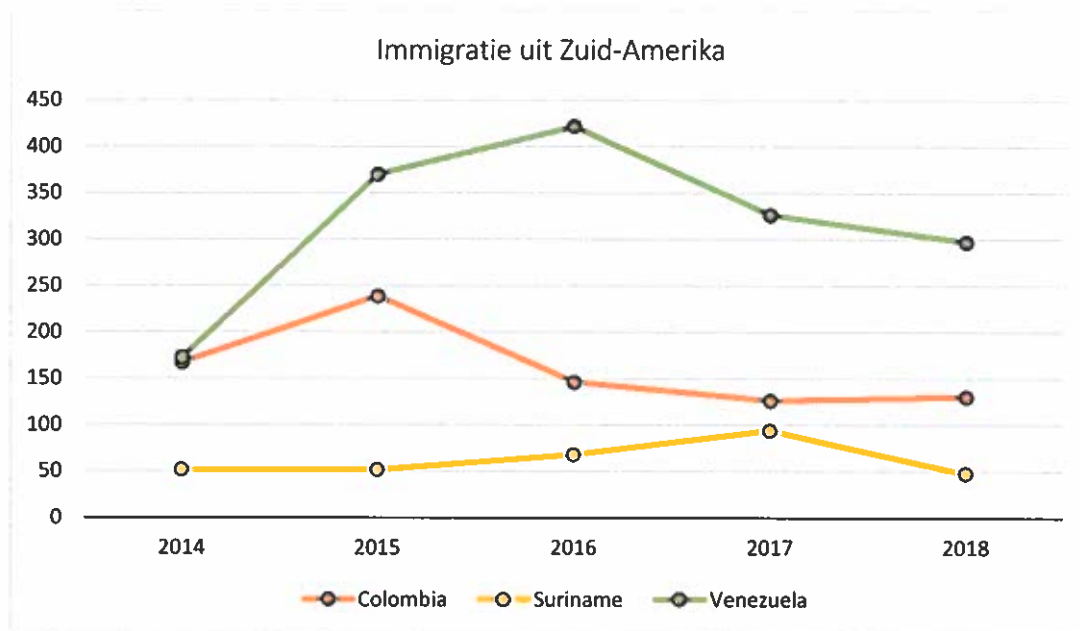

Figuur 6.4: Immigratie uit het Caribisch gebied naar Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

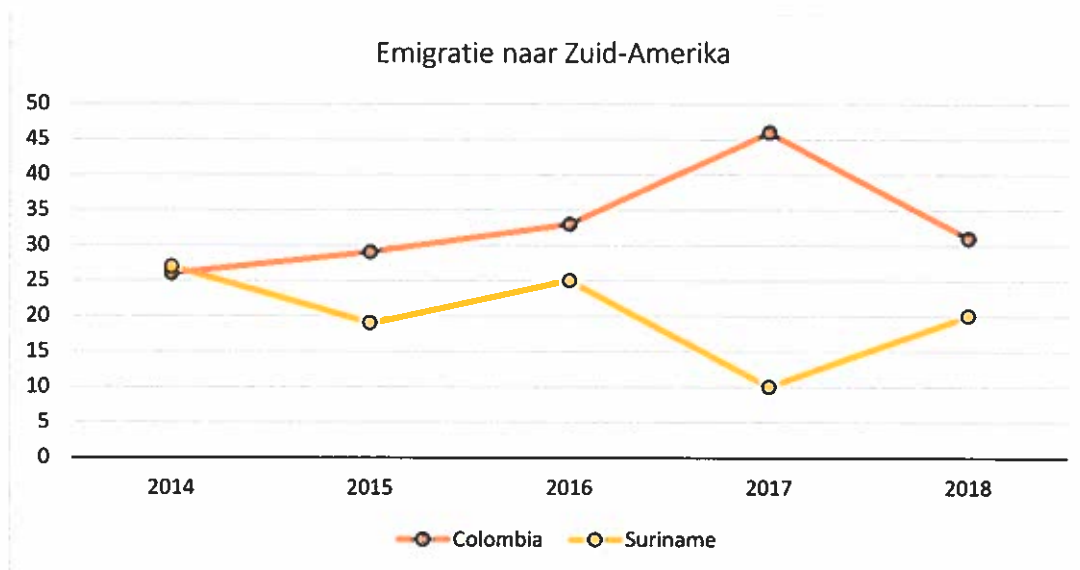

Figuur 6.5: Emigratie naar de Dominicaanse Republiek uit Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

6.5 Zuid-Amerika

Figuur 6.6: Immigratie uit het Zuid-Amerika naar Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

Figuur 6.7: Emigratie naar de Zuid-Amerika uit Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

Voor de landen Colombia, Suriname en Venezuela zijn verschillende migratiepatronen te zien. Colombia vertoont van 2014-2015 een toename van immigratie, vervolgens een forse immigratiedaling tot 2016 en

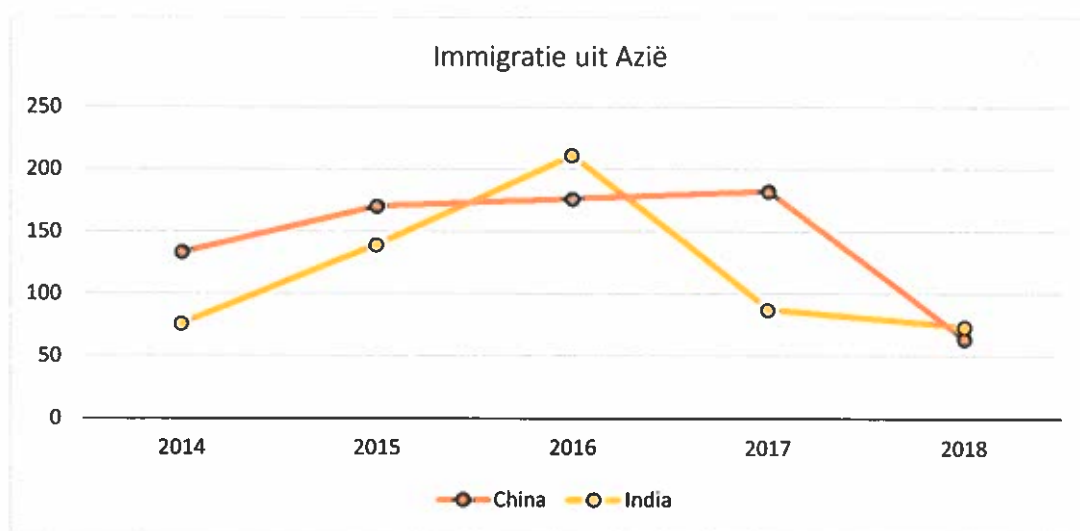
daarna een min of meer stabiel beeld. Suriname vertoont geen significante pieken of dalen wat betreft immigratie. Venezuela daarentegen laat tot 2016 een forse stijging van de immigratiecijfers zien, gevolgd door een daling.

Opvallend in de emigratiecijfers van Colombia en Suriname is dat in de periode 2016-2017 Colombia een forse toename van emigratiecijfers toont, terwijl Suriname juist een fors dalend aantal toont, en dat dit van 2017-2018 voor die landen juist omgekeerd is.

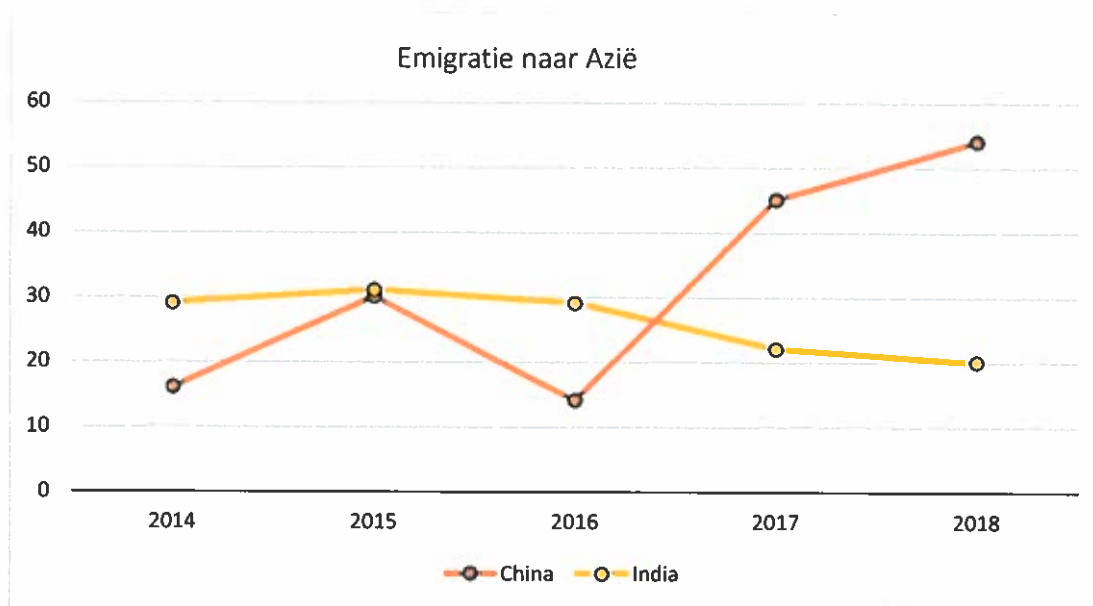
6.6 Migratie Azië

Immigratiecijfers uit China in de periode 2014-2017 zijn stabiel; vanaf 2017 nemen de immigratieaantallen fors af. Emigratie naar China neemt vanaf 2016 fors toe.

Immigratiecijfers voor India nemen daarentegen van 2014-2016 toe, en vervolgens vanaf 2016 weer af. Emigratiecijfers naar India vertonen een licht dalende trend in de periode 2014-2018.

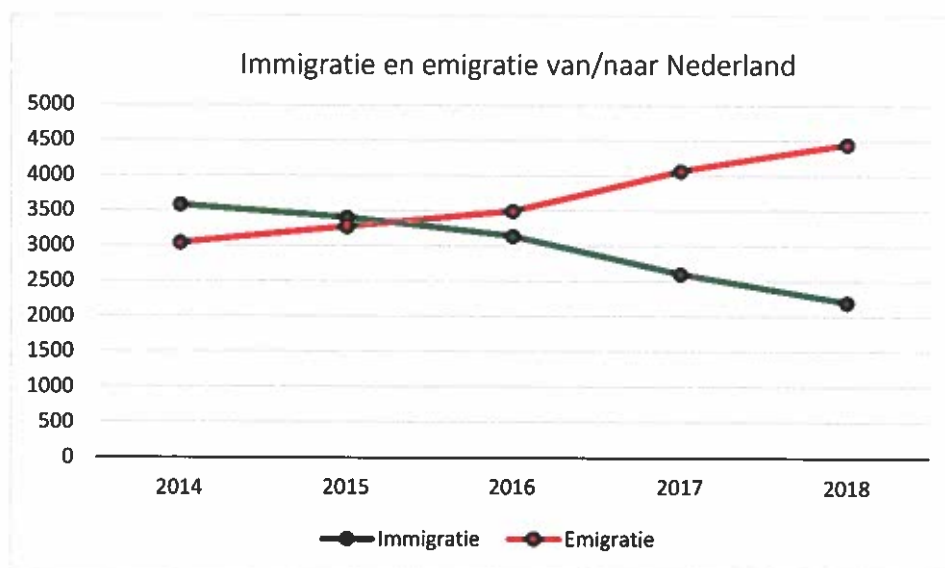
Figuur 6.8: Immigratie uit Azië naar Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

Figuur 6.9: Emigratie naar Azië uit Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

6.7 Nederland

Voor migratie vanuit en naar Nederland valt in figuur 6.10 te zien dat in de periode 2014-2018 er sprake is van een dalende immigratietrend, gecombineerd met een stijgende emigratietrend.

Figuur 6.10: Immigratie en emigratie van/naar Nederland uit Curaçao. Bron: CBS Curaçao.

6.8 Migratietrends 2014-2018 samengevat

Landen	Saldo (immigratie-emigratie)	Immigratietrend	Emigratietrend
Aruba	Negatief	Dalend	Licht stijgend
Bonaire	Negatief	Dalend	Licht stijgend
China	Positief	Dalend	Stijgend
Colombia	Positief	Licht dalend	Licht stijgend
Dominicaanse Rep.	Positief	Dalend	Stijgend
Haïti	-	Licht dalend	-
India	Positief	Dalend	Licht dalend
Jamaica	-	Licht dalend	-
Nederland	Negatief	Dalend	Stijgend
Sint Maarten	Positief	Stijgend	Relatief constant
Suriname	Positief	Relatief constant	Licht dalend
Venezuela	-	Dalend	-

Tabel 6.1: Immigratie- en emigratietrends 2014-2018 Curaçao samengevat. Bron: CBS Curaçao.

Bovenstaande tabel 6.1. laat zien dat in de jaren 2014-2018 de immigratietrends, met uitzondering van Sint Maarten, vrijwel allemaal dalende zijn, en dat de emigratietrends, met uitzondering van India en Suriname waar het om relatief weinig migranten gaat, stijgende zijn. Migrant van en naar Nederland laten vanaf 2015 een negatief migratiesaldo zien. Was in 2014 dit migratiesaldo nog positief met ruim 500 meer immigranten dan emigranten, in 2018 zijn er ruim 2000 meer emigranten naar dan immigranten uit Nederland. Deze migratiesaldo's en de daarachterliggende trends van migratie zijn gelet op de relatieve omvang ervan hoegenaamd de graadmeter voor de stand van zaken met betrekking tot migratie. Deze trends lijken in de richting te wijzen van een emigratiegolf, waarvan de omvang en het tempo nog onzekere dimensies zijn.

Literatuurlijst

Bals, M. ter (2014). Census 2011: The Migratory Population of Curaçao, *Modus Statistisch Magazine*, 12(1/2), 1-16.

CBS Curaçao (2011). Tabellen bevolkingscensus 2011. Beschikbaar via https://www.cbs.cw/website/2011-census_3226/rubriek/2011-census-tables_205.html. Bekeken op 16-10-2019.

Dinmohammed, S. (2015). Sociaaleconomische kenmerken van twee generaties migranten in Curaçao. *Modus Statistisch Magazine*, 13(1), 1-12.

Eurostat. (2011). Migrants in Europe - A statistical portrait of the first and second generation. *Luxembourg: Publications Office of the European Union*.

OECD (2019). Population with tertiary education (indicator), Bekeken op 18 oktober 2019.

OECD/ILO (2018). How Immigrants Contribute to Developing Countries' Economies, OECD Publishing, Paris.

Oostindie, G. (2016). Geschiedenis en Betekenis van de Antilliaanse Migratie, *DEMOS*, 32(2), 5-7.

Rego, C.P. do (2014). Portuguese Labor Migration to Curaçao, *Caribbean Studies*, 42(2), 155-179.